

T.C.

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AİLE
SORUNLARININ DUYGUSAL ZEKA VE MİZAH
TARZINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Şerife UĞURLULAR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

İSTANBUL, 2019

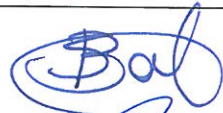
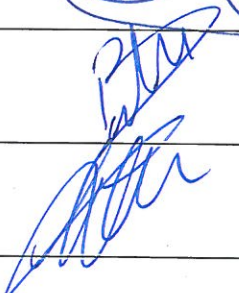
T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Belirtilecek açıklamalar için ayrılan yerlerin yeterli olmaması durumunda formun arka yüzü veya ek bir kâğıt da kullanılabilir.

Y Ü K S E K L İ S A N S
T E Z O N A Y I

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Serife UĞURLULAR Öğrenci No : 174004013
Anabilim/Bilim Dalı : Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Tez Savunma Tarihi : 22.05.19
Danışman : Prof. Dr. Elif GELEBİ ÖNCÜ Tez Savunma Saati : 13.30
Tez Konusu : Lise Öğrencilerinin Yasadıkları Aile Sorunlarının
Duygusal Zeka ve Mizah Tarzına Etkisinin İncelenmesi
TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 28.Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin Kabulü 'ne OYBİRLİĞİ /
~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)	İMZA
Prof.Dr. Servet BAL	KABUL	
Doç.Dr. Asude BALXAN DAĞAL	KABUL	
Prof.Dr. Elif GELEBİ ÖNCÜ	KABUL	

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)	İMZA

T.C.

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AİLE
SORUNLARININ DUYGUSAL ZEKA VE MİZAH
TARZINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Şerife UĞURLULAR

174004013

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

İSTANBUL, 2019

ÖZET

Gençlerin ergenlik yıllarında geçirdiği iniş, çıkışlı süreçler çoğu zaman duygu durumunu ve sosyal ilişkilerini de etkilemektedir. Özellikle aile ve arkadaş çevresi ile kurduğu ilişkilerde zihinsel gücü ve duygusal dünyasından edindiği verileri işleyerek karmaşık tepkiler verebilmektedir. Bu tepkiler ise sosyal yaşantısında kabul veya reddedilme ile sonuçlanmaktadır. Mizah sosyal ilişkileri geliştirici ve bilişsel zeka düzeyini yansıtan bir faktör olduğu için duygusal zeka ile anlamlı bir ilişkisi olabilme sorusu akla gelmektedir.

Araştırmanın amacı, lise dönemindeki öğrencilerin yaşadıkları aile sorunlarının duygusal zeka ve mizah tarzına etkisini incelemektir. Bu çalışmayla Duygusal Zeka ve Mizah Tarzları arasındaki ilişki yaş, cinsiyet, aile özellikleri, gelir düzeyi, ailedeki çocuk sayısı değişkenlerine göre incelenmiş olup, Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Belirleme Ölçeği ile ilişkisine bakılıp , aralarında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Kadıköy, Üsküdar, Ataşehir, Beşiktaş, Fatih, Bahçelievler ilçelerinden İstanbul Büyükşehir Belediyesi rayiç bedeline göre alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan farklı program türlerinde eğitim veren liselerden, 9. Sınıflarından 103, 10. sınıflardan 118, 11. sınıflardan 127, 12. sınıflardan 46 olmak üzere normal gelişim gösteren 205 kız, 189 erkek olmak üzere, toplam 394 öğrenciden oluşturmaktadır. Bu öğrencilere mizah tarzlarını ortaya koymayı amaçlayan Mizah Tarzları Ölçeği, ve Duygusal Zekalarını ölçen Schutte Duygusal Zeka ölçeği ile ailede yaşanan sorunları ortaya koymayı amaçlayan ‘Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 21 istatistik paket programına girilmiş, verilerin analizinde lise öğrencilerinin yaşadığı aile sorunlarının, duygusal zeka ve mizah tarzı ile ilişkilerini belirlemek için; Bağımsız Örneklem T Testi, Anova, Sheffe testi, Kruskal Wallis, Pearson Korelasyonu ve Regresyon analizleri kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; lise öğrencilerinin duygusal zekâları cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı olarak farklılaştığı, yaş ve kardeş

sayılarına değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin aile gelir düzeyine ilişkin oluşturulan gruplarda duygusal zeka ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir. Katılım sağlayan öğrencilerin duygusal zeka puanları arttıķa olumlu mizah tarzlarından Kendini Geliştiren Mizah tarzı puanları da artış göstermektedir. Yıkıcı mizah tarzı ile duygusal zeka arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin verdiği yanıtlara göre yaşadıkları aile sorunlarından en fazla ortalamaya sahip olan durum ‘Otoriter anne baba tutumu’ (30,43), onun hemen ardından ise 27,09 ortalama ile ‘ilişkilerde duyarsızlık ve tutarsızlık’ sorunu gelmektedir. En düşük ortalama elde edilen sorun ise ‘sağlık ve sosyalsorunları (4,65)’dır. Duygusal zeka toplam puanları ile aile sorunlarını belirleme leği puanları arasında, istatistiki olarak anlamlı doğrusal bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin aile sorunları azaldıkķa katılımcı ve kendini geliştiren mizah tarzı puanları artış göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka , Mizah Tarzları, Ergenlik

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF FAMILY PROBLEMS OF HIGH SCHOOL STUDENTS ON THE EMOTIONAL INTELLIGENCE AND HUMOR STYLE

The ups and downs of adolescents often affect their emotional state and social relations. Especially in the relationships with the family and friends, the adolescents can process complex reactions by processing their mental strength and emotional data. These reactions result in acceptance or rejection in social life. Since humor is a factor that promotes social relationships and reflects the level of cognitive intelligence, the question of having a meaningful relationship with emotional intelligence comes to mind.

The aim of this study is to investigate the effects of family problems experienced by high school students on emotional intelligence and humor. The relationship between emotional intelligence and humor style was examined according to age, gender, family characteristics, socio-economic condition, number of children in the family, and the relationship between the family attitudes and the form of the problems was investigated and it was investigated whether there was a significant relationship between them.

This research has been prepared in accordance with the relational screening model of quantitative research methods. The sample of the study in the 2018-2019 academic year, Istanbul, Provincial Directorate of National Education Kadikoy, Uskudar, Atasehir, Besiktas, Fatih, Bahçelievler district of Istanbul Metropolitan Municipality according to the value of the lower, middle and upper socioeconomic level of high-schools providing education in different types of programs, 9. A Toplam of 394 students, 205 girls and 189 boys, who have normal development, 103 of which are 103, 10th grade, 118th grade, 127th, 12th grade, 46, respectively. The Humor Styles Scale, which aims to reveal the humor styles, and the Schutte Emotional Intelligence Scale, which measures the emotional intelligence, were applied to the Miz Family Problem Assessment Scale in the Youth Period il. The data obtained from the study were

analyzed by SPSS statistic program and independent sample t-test, Anova, Kruskal Wallis, Sheffe, Correlation and Regression analyzes were performed.

According to the findings; It was determined that high school students' emotional intelligence differed significantly in favor of female students according to gender variable, and no significant difference was found between age and sibling numbers. There was no significant difference between the scores of emotional intelligence and sub-dimensions, of the students in the monthly income level of the students. As the emotional intelligence scores of the participating students increased, the Self-Developing Humor style scores of the positive humor styles also increased. A positive relationship was found between destructive humor and emotional intelligence. According to the answers given by the students, the situation with the highest mean of family problems is 'authoritarian parents attitude' (30,43), followed by am insensitivity and inconsistency in relations ver with an average of (27,09) . The lowest average problem was health and social problems (4.65). There was no statistically significant linear relationship between emotional intelligence Toplam scores and scores of family problems. As the family problems of the students decrease, the participant and self-improving humor style scores increase.

Keywords: Emotional Intelligence, Humor Styles, Adolescence

BEYAN

Bu çalışmanın; kendi tez çalışmam olduğunu, tezde kullanılan bilgileri etik kurallar içinde elde ettiğimi , daha önce üretilmiş olan ve yararlandığım bütün bilgi, fikir ve yorumları akademik kurallar içinde kullandığımı ve kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

şerife UğURLULAR

ÖNSÖZ

İnsana has olan en temel özellik düşünmek ve iletişim kurabilmektir. İnsanların çokça iletişim kazaları yaptığını görmek , iyi düşünseler de kendilerini doğru yansıtamayışlarına şahit olma ile onlara duygusal zekalarını ve olumlu mizah yeteneklerini farkettilererek yaşamdan daha çok tat almalarını sağlama isteği bütünleşti ve beni bu araştırmayı yapmaya itti. Hissediyorsak ve nabzımız duygularımıza bağlı bir hızla atıyorsa , neden duygusal okur yazarlığı öğrenerek hayatımızı tatlı bir şaka tadında geçirmeyelim?

Gençlerin akademik başarısının ötesinde duygusal dünyadan bihaber yetişmeleri , insan kavramının anlamını ayımsayamadan bir ömür geçirmelerine gözlemci kalmak , geleceği şansa bırakmış bir insanlığı doğurabilir. Yalnızca biz istersek duygularımıza yön verebilir ve içimizdeki hazineleri yansıtabilecek yollar öğrenebiliriz. Öğrenmek gibi bir ışık yolu varken, farklı yollar ve süreçlerle herşeyi kavrayabiliriz ve her başarının üstesinden gelebiliriz.

Öncelikle her başarımda sırtımı sıvazlayıp, onore eden biricik aileme, ‘Sen yaparsın!’ diyerek daima, bana inanan gözlerle bakan can dostlarıma, ‘biz de başarmak istiyoruz hocam’ diyen tazecik öğrencilerime, tez jürisine katılarak değerli öneri ve görüşlerini sunup katkı sağlayan kıymetli hocalarım Prof.Dr. Servet BAL, Doç.Dr. Asude BALABAN DAĞAL ve tabiki her daim sıcak ilgisiyle yönlendiren, yolumu açan, tevazu kanalıyla destek olup çalışmamı nitelendiren tez danışmanım Prof.Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ’ye sonsuz teşekkürler...

Şerife UĞURLULAR

BEYAN

Bu çalışmanın; kendi tez çalışmam olduğunu, tezde kullanılan bilgileri etik kurallar içinde elde ettiğimi , daha önce üretilmiş olan ve yararlandığım bütün bilgi, fikir ve yorumları akademik kurallar içinde kullandığımı ve kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Şerife UĞURLULAR

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vi
BEYAN.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	5
1.2.Alt Problemler	9
1.3.Sınırlılıklar.....	10
1.4 Sayıtlar	10
1.5.Araştırmada Kullanılan Tanımlar.....	11
İKİNCİ BÖLÜM	12
İLGİLİ ALAN YAZIN	12
2.1. Ergenlik Dönemi.....	12
2.2.Ergenlerin Gelişim özellikleri	13
2.2.1. Fiziksel Gelişim.....	13
2.2.2. Cinsel Gelişim.....	13
2.2.3.Bilişsel Gelişim.....	14
2.2.4.Ahlak Gelişimi.....	14
2.2.5.Sosyal gelişim.....	15
2.2.6.Kişilik ve Kimlik Gelişimi.....	15
2.2.7.Benlik Kavramı ve Gelişimi.....	16
2.3. Ergenlik Döneminde Aile İlişkileri.....	16
2.4. Ergenlik Döneminde Arkadaş İlişkileri.....	18
2.5. Duygusal Zeka.....	19

2.5.1. Duygusal Zekanın Değerlendirilmesi.....	20
2.5.2. Duygusal Zeka ve Başarı İlişkisi.....	21
2.5.3. Duygusal Zekanın Bileşenleri.....	21
2.5.4. Ergenlerde Duygusal Zeka.....	23
2.5.5. Duygusal Zekayı Etkileyen Etmenler.....	24
2.5.5.1.Yaş.....	24
2.5.5.2. Cinsiyet.....	25
2.5.5.3. Aile ortamı.....	25
2.5.5.4. Mizaç.....	26
2.6. MİZAH.....	27
2.6.1. Mizah'ın Gelişimi.....	27
2.6.2. Mizah Tarzları.....	30
2.7. Duygusal Zeka ve Mizah İlişkisi.....	31
2.9. İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	35
2.9.1. Yerli Çalışmalar.....	35
2.9.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	43
YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırmanın Modeli.....	43
3.2. Evren.....	43
3.3. Örneklem.....	44
3.4. Veri Toplama Yöntemi.....	47
3.5. Veri Toplama Araçları.....	48
3.5.1. Lise Öğrencileri İçin Demografik Bilgi Formu.....	48
3.5.2. Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği.....	48
3.5.3. Mizah Tarzları Ölçeği.....	49
3.5.4. Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Belirleme Ölçeği.....	50
3.6. Verilerin Toplanması.....	51
3.7. Veri Analiz Yöntemi.....	51
3.8. Verilerin Analizi.....	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	52
BULGULAR VE YORUMLAR.....	53
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	53

4.1.1. Öğrencilerin mizah tarzı ortalamaları nasıldır?	53
4.1.2. Öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri nasıldır?	53
4.1.3. Öğrencilerin yaşadığı aile sorunu düzeyleri nasıldır?	54
4.1.4. Öğrencilerin mizah tarzları yaşa göre farklılık göstermekte midir?.....	55
4.1.5. Öğrencilerin duygusal zeka düzeyi yaşa göre farklılık göstermekte midir?.....	56
4.1.6. Öğrencilerin mizah tarzları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?.....	57
4.1.7. Öğrencilerin duygusal zeka düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?.....	58
4.1.8.Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış) Aile Sorunları Toplam Puanı ile İlişkisi nasıldır?.....	59
4.1.9.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış) Mizah Tarzı Puanı ile İlişkisi nasıldır?.....	59
4.1.10. Aile özelliklerinin (birlikte , parçalanmış aile vb.) duygusal zeka düzeyine etkisi var mıdır?.....	60
4.1.11. Ailenin gelir düzeyinin duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?61	
4.1.12. Ailenin gelir düzeyinin mizah tarzlarına etkisi var mıdır?.....	63
4.1.13. Ailedeki kardeş sayısının duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?.....	64
4.1.14. Ailedeki kardeş sayısının mizah tarzlarına etkisi var mıdır?.....	64
4.1.15. Aile ilişkilerinde yaşanan sorunların duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?.....	66
4.1.16. Aile ilişkilerinde yaşanan sorunların mizah tarzlarına etkisi var mıdır?.....	66
4.1.17. Lise Öğrencilerin duygusal zeka toplam puanı ve altboyutları ile olumlu (Katılımcı ,Kendini Geliştiren) mizah tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	67-68
4.1.18. Lise Öğrencilerin duygusal zeka toplam puanı ile olumsuz mizah	

tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	68
4.1.19. Duygusal zekanın altboyutları Saldırgan mizahın yordayıcısı mıdır?.....	69
4.1.20. Duygusal zekanın altboyutları Yıkıcı mizahın yordayıcısı mıdır?.....	70
4.1.21. BEŞİNCİ BÖLÜM	71
TARTIŞMA ,SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	71
5.1. TARTIŞMA	71
5.2. Sonuçlar ve Öneriler.....	78
6.KAYNAKÇA.....	82
7.EKLER.....	92
7.1.Ek-1.Demografik Bilgi Formu.....	92
7.2.Ek-2.Gençlik Döneminde Yaşanan Aile Sorunlarını Belirleme Ölçeği	93
7.3.Ek-3.Shutte Duygusal Zeka Ölçeği.....	96
7.4.Ek-4.Mizah Tarzları Ölçeği	97
7.5.Ek-5.Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	99
7.6.Ek-6. Gençlik Döneminde Yaşanan Aile Sorunlarını Belirleme Ölçeği Kullanım İzni.....	100
7.7.Ek-7. Shutte Duygusal Zeka Ölçeği Kullanım İzni.....	101
7.8.Ek-8. Mizah Tarzları Ölçeği Kullanım İzni	102
7.9.Ek-9. Etik Kurul Onayı.....	103
7.10.Ek-10. MEB Araştırma İzni ve Valilik Onay Belgesi.....	104

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlara Göre Dağılımı.....	46
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları.....	46
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Dağılımı....	47
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	47
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğuş Sırasına Göre Dağılımı.....	47
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Gittikleri Okul Türüne Göre Dağılımı.....	48
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Bütünlüğüne Göre Dağılımı.....	48
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları.....	48
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mizah Tarzı Puanlarına Göre Dağılımları.....	52
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Puanlarına Göre Dağılımları.....	52
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Sorunları Türlerine Göre Dağılımları.....	53
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mizah Tarzlarının Yaşa Göre ANOVA sonuçları.....	54
Tablo 13. Mizah tarzlarının yaşlara göre Sheffe testi sonuçları.....	54
Tablo 14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Puanlarının Yaşa Göre İlişkisinin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	55
Tablo 15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mizah Tarzları Puanları ile Cinsiyet İlişkisinin Bağımsız T Testi Sonucu.....	56
Tablo 16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Puanları ile Cinsiyet İlişkisinin Bağımsız T Testi Sonucu.....	57
Tablo: 17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış) Aile Sorunları Toplam Puanı ile İlişkisinin Bağımsız T Testi Sonucu.....	58
Tablo 18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış) Mizah Tarzı Puanı ile İlişkisinin Bağımsız T Testi Sonucu.....	58
Tablo 19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış)	

Duygusal Zeka Puanı ile İlişkisinin Bağımsız T Testi Sonucu.....	59
Tablo 20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelir Durumunun Duygusal Zeka Puanı ile ilişkisinin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	60
Tablo 21. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mizah Tarzları Puanının Ailelerinin Aylık Gelir Durumuna göre ANOVA sonuçları.....	61
Tablo 22. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailedeki Çocuk Sayısının Duygusal Zeka Ve Altboyutlarıyla Arasındaki İlişkinin Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	62
Tablo 23. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailedeki Çocuk Sayısının Mizah Tarzlarına göre ANOVA sonuçları	63
Tablo 24. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Toplam ve Altboyutları Puanı ile Aile Sorunları Toplam Puanlarının Korelasyon Analizi Sonucu.....	64
Tablo 25. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mizah Tarzı Altboyutları Puanları ile Aile Sorunları Toplam Puanlarının Korelasyon Analizi Sonucu.....	65
Tablo 26. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Toplam Puanı ile Olumlu Mizah Tarzları Puanlarının Korelasyon Analizi Sonucu.....	65
Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Alt Boyutları (İyimserlik/Ruh Halini Düzenleme Duyguları Kullanma, Duyguların Değerlendirilmesi) İle Katılımcı Mizah Tarzı Puanlarının Korelasyon Analizi Sonucu.....	66
Tablo 28. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Altboyutları (İyimserlik/Ruh Halini Düzenleme Duyguları Kullanma, Duyguların Değerlendirilmesi) ile Kendini Geliştiren Mizah Tarzı Puanlarının Korelasyon Analizi Sonucu.....	66
Tablo 29. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Toplam Puanı ile Olumsuz Mizah Tarzları Puanlarının Korelasyon Analizi Sonucu.....	67
Tablo 30. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Altboyutları Puanlarının Saldırgan Mizah Puan İle Regresyon Analizi Sonucu.....	67
Tablo 31. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Duygusal Zeka Altboyutları Puanlarının Yıkıcı Mizah Puan İle Regresyon Analizi Sonucu.....	68

KISALTMALAR LISTESİ

EI: Duygusal Zeka

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

IQ: Bilişsel Zeka

ANOVA : Analysis Of Variance (Tek Yönlü Varyans Analizi)

MTÖ: Mizah Tarzları Ölçeği

GDASBÖ: Gençlik Döneminde Aile Sorunlarını Belirleme Ölçeği

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

GİRİŞ

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI AİLE SORUNLARININ DUYGUSAL ZEKA VE MIZAH TARZINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Küreselleşen dünyada insanın zihnini kullanarak ortama uygun hareket etmesi, karşısındakini doğru anlayıp , kendini doğru şekilde ifade etmesi , önemi gitgide anlaşılan özel bir beceridir. Sosyal bir ortamda her birey farklıdır ve her insan davranışı aynı anlama gelmeyebilir. Bu doğrultuda kazanılmış tecrübelerin ,geçmişte içinde bulunulan ortamların ve tanınan insan karakter sayısının etkisi yadsınamaz bir gerçektir. İşte bütün bu sebeplerden yola çıkarak, bireyin duygusal zekasını devrede sokup, bilinçli olarak etkileşime dahil olması gerek akademik ,gerekse sosyal başarılar kazanmasında temel etkenlerden biridir.

Duygusal zeka bireyin duygularını yerli yerinde yansıtabilme, duygularını zihinsel süreçlerine dahil edebilme ,çevresindeki bireylerin duygularını fark etme ve bu duyguların çeşitli olay örgüleri içindeki yerini kavrayabilme gibi duygusal kabiliyetleri içeren zeka türüdür (1).

Duygusal işlevlerinden yerli yerinde yararlanabilen, diğer bir ifadeyle duygusal zekâsı diğer bireylere göre yüksek olan kişiler, kişisel ve mesleki iletişim kurdukları alanlarda sosyal olarak kolaylık yaşamaktadırlar. Bunun sebebi olarak öznel ve sosyal çevresinin duygu durumunda oluşan değişimlerin ayırdına varabilmeleri ve gündelik hayattaki problemlerde sorun çözebilme gizilgücünü artırmaları gösterilebilir (2).

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki bilişsel zekanın (IQ) bireyin hayattaki başarısına yansıması %10'un üzerine çıkamamaktadır. Yüksek IQ lu bireylerin yaşamlarına bakıldığında hayat başarılarının daha düşük olduğu görülebilmektedir. Buna bağlı olarak bilişsel zekanın günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılama konusunda yeterli olamadığı düşüncesi gündeme gelmiştir (3).

Çocuklara en yakın çevresinde bulunan öğretmen ve anne-babalarının yararlı davranışlarla iyi birer örnek olması, yaş ve gelişim özelliklerine göre bu gizilgüçlerini göstermelerine olanak tanınması, onlara bu yeteneklerini geliştirme açısından büyük fayda sağlamaktadır (4).

Ergenlik bireyin psikolojik ,sosyal, biyolojik ve ekonomik anlamda bir dönemden bir dönem geçiş yaptığı süreçtir. İnsanlar bu dönemde düşüncesele olarak gelişir ve kendi kararlarını alıp uygulayabilen bireylere dönüşürler (5).

Böylesine çok boyutlu ve yoğun bir değişim ve gelişim süreci olarak yaşanan bu dönemde , gençler kendi duygularının da farkına varmaya başlayıp , etkili sosyal çevreler içine girebilmek için bu yetilerini kullanırlar. Gençlerin çoğu için popüler olma düşüncesi etkin bir amaç olur ve çevreleri tarafından kabul görebilmek amacıyla ,geçmiş gözlemlerini ve tecrübelerini işe koşarlar. Yapılan bir araştırmada duygusal zekanın suça yönelme ve çatışma yönetimi gibi toplumsal hayatı etkileyen değişkenler ile anlamlı düzeyde negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (6). Bu da eğer gençlerin duygusal zeka potansiyelleri yükseltilebilirse toplumda daha az çatışma yaşanıp ,suç işleme oranlarının azalabileceğini göstermektedir.

Duygusal zeka yeteneğini iyi kullanabilen bireylerin çevresi tarafından tercih edilen, aktif ve genelde grup lideri olarak ilişkilerini sürdüren bireyler olduğu gözlemlenmiştir.

Kişilerin gelişimi açısından Duygusal zeka ve yaşam doyumu birbirlerini etkileyen ve ilişkili önemli değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değişkenlerin yanı sıra önemli bir diğer değişken ise bireylerin hayata olumlu ve anlamlı bakmasını, mutlu olmasını, psikolojik ve fiziksel sağlığını etkileyen mizahtır. Martin, R.A. (7) ‘gülmenin ve mizahın bireyin fiziksel ve psikolojik sağlığı açısından büyük etkileri olduğunu ve bireyin mutlu olmasında önemli bir paya sahip olduğunu belirtmektedir. Mizah duygusunun ölçümleri ile ilgili yapılan çalışmalarda mizahın bireyin kişiliğinde ve yasantısında olumlu bir yapı oluşturdugu ifade edilmektedir (8-10).

Günlük yaşamda sık duyduğumuz mizah duygusuna sahip insanlara verilen eğlenceli, matrak, komik gibi sıfatlar bulunmaktadır. Genellikle bu insanlar her zaman eğlenceli bulunmakta ve toplum tarafından yoğun ilgi gösterilmektedir. Çocuğun ilk sosyal çevresi ailesi olmasından dolayı mizah tarzının aile içi ortamdan

etkilenebileceğini düşünölmüştür. Ailede sunulan mizah tarzı gence kendi arkadaş ortamında espri yapma eğilimi kazandırabilmektedir.

Mizahın anlamayı kolaylaştıran ve başarıya motive eden bir yolu da bulunmaktadır. Ders işlenen ortamda öğretmen ve öğrenci arasında olumlu bir hava esmesini sağlayan bir durumdur. İnsanlar öğrenme sürecinde yaşadıkları bir takım düş kırıklıklarını perdelemek için mizahı kullanabilirler (11).

2008 yılında yapılan bir araştırma; mizahın olumlu tarzlarda kullanımının , öğretmenin sınıftaki hakimiyetini arttırdığını, özgüven düzeyini yükselttiğini, öğrenme öğretme sürecinde öğrencinin aktif olup, empatik bir yaklaşım kazanacağını ortaya koymuştur (12). Öğretimde mizaha yer vermenin önemini açığa çıkaran bir başka çalışmada mizahı, ‘öğrencilerin eğitim ile ilgili kaygılarını azaltan, öğrenmeye güdüleyen ve ilgi alanlarını ve düşüncelerini canlandıran bir unsur’ olarak tanımladıkları ortaya koyulmuştur. Mizah kullanmaya başladıktan sonra, o derse daha olumlu bakma etkisi oluşmaktadır. Bunun nedeni olarak da; öğrencilerin, öğretmenleri ile ilişkilerinin daha güçlenmesi ve sorunlardan uzaklaşıp öğrenmeye teşvik edilmiş olmaları gösterilmektedir (13).

Sınıflarda, mizahın genel pedagojik etkileri ve duyuşsal değişkenleri üzerine çok sayıda araştırma yapılmıştır. Mizahın sınıfa ne derece fayda sağladığına ilişkin bazı belirsizliklere rağmen, bu alandaki literatürün ve deneysel kanıtların büyük çoğunluğu mizahın pedagojik görevleri yapmada önemli katkıları olduğunu kabul etmektedir. Algılanan fayda bu çalışmayla büyük ölçüde onaylanmaktadır. Dahası, mizahın duygusal yararlarının ideal olarak uygulanabilir olacağı gündeme gelmiştir(13).

Mizah aile ilişkilerini düzenleme ve akademik mükemmelliyeti desteklemesine rağmen öğretmenlerin çok azı bunun farkındadır. Maryland Üniversitesi psikoloji ve sinirbilim de profesör olarak görev yapan Dr. Robert Provine ebeveynlerin de öğretmenlerin de ihtiyacı olan cevabı: bol miktarda iyi duygular yaşatan, doyum sağlayan ve bulaşıcı bir etki sağlayan kahkahalar olarak vermektedir (14).

Mizah ile ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında bazı araştırmacıların mizahın uyumsuz tarzlarda kullanılabildiğine ilişkin bulgularına da rastlanmıştır.

Martin ve arkadaşlarının (15) uyumlu ve uyumsuz tarafları ile değerlendirdikleri -teoriler üzerinde yapılan- analiz sonucunda mizahı dört ayrı tarz halinde sıralamışlardır. Buna göre mizah tarzları dört kategoriden oluşmaktadır:

- 1.Katılımcı Mizah
2. Kendini Geliştirici Mizah
3. Saldırgan Mizah
- 4.Kendini Yıkıcı Mizah

Aile içi ilişkilerin niteliği, ailede yaşanan sorunlar çocuğun sosyal duygusal ve bilişsel yönünü oldukça etkilemektedir. Akaydın (16) tarafından okul öncesi çocuklar üzerinde yapılan , çocukların duygusal zekaları ile annelerinin mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada *‘Çocukların duygusal zeka düzeylerinde annelerin öğrenim düzeyinin belirleyici olduğu’* bulgusuna ulaşılmıştır_

Kahraman’ın (2009) yaptığı başka bir çalışmada ise *‘Öğrencilerin espri yetenekleri çevreden aldıkları uyarıcılara, gelişim seviyelerine, aile yapısına, sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık göstermektedir.’* sonucuna ulaşılmıştır (17).

Aile ortamının niteliği çocuğun , mizah tarzına ve kimi zaman bilişsel zekadan bile daha önemli olduğu savunulan duygusal zekasına doğrudan etki yapabilir. Mizah tarzını olumlu inşa eden ve duygusal zekasını etkili kullanabilen bir bireyin kendine güvenen, çağdaş ve otokontrol becerileri yüksek birey olarak yetişmesi beklenmektedir.

Eğer gençlik döneminde yaşanan sorunlar var ise bunları türlerine göre belirleyip, en aza indirmek ve dolaylı olarak duygusal zeka ve mizah tarzlarını tanıyıp, mizahın olumlu tarzlarının kullanımını artırmak amacıyla yapılabilecek çalışmalar eğitim-öğretim sektörüne önemli ipuçları sağlayabilir. Kendini ve çevresini etkin tanıyıp, davranışlarını uyumla çevresine kanalize eden bir bireyin depresyon ve kaygı bozukluğu gibi ruhsal sıkıntılara yakalanma olasılığı da düşecektir. Toplumun kendinden emin, iletişim hataları yapmayan, fikir ve duygularını uygun şekillerde ortaya koyan bireylere çok fazla ihtiyacı bulunmaktadır. Bu çalışmada toplumsal yaşam uyumu ve başarısında etkili olduğu düşünülen Duygusal Zeka ve Mizah Tarzları

arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı hakkında bilgi edinmek ve ailede yaşanan sorunların bu kavramlara etkisini incelemek amaçlanmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Ergenlik dönemi şüphesiz ki insan hayatının önemli dönüm noktalarından biridir. Çocuklar, büyüyerek yetişkinlere dönüştükleri bu gelişim sürecinde, bir yandan da bedensel ve hormonal değişimlere uyum sağlamaya çalışırlar. Her bireyde aynı yaşlarda başlamasa da, kendi bedeninde oluşan biyo-fizyolojik değişimler bireylerin bazı psikolojik sorunlar yaşamasına neden olabilir. Bu sorunların yaşanmaması için ergenlere ön rehberlik yapılmalıdır (18).

Bu dönemde kişinin kurduğu bütün ilişkileri duygu merkezlidir. İnanma, bağlanma, sevmeye ve kopma konusunda acele edilebilir. Böyle duygu yoğunluğu yaşandığı ergenlik yıllarında, gençler kendini bütün konularda yeterli görürler. Yetişkinlik dönemine özlem duymakla birlikte onlar gibi düşünebilme yetisini de kendilerinde görürler (19).

Ergenler çoğu zaman ailelerinin kendilerine yaptığı kısıtlamalardan uzaklaşmak isterlerken, sosyal ortamlarda kendilerini ön plana çıkarmak, tanıtmak ve dikkatleri üzerine çekmek isterler. Yaşlarının büyümesiyle birlikte kendilerine verilen sorumluluklardan kaçma görülebilirken bazen de yeni sorumluluk alma arayışı içinde olurlar (19).

Gençlerin bu dönemde geçirdiği iniş çıkışlı süreçlerin yanında, çok fazla olumlu gelişmeler de vardır. Düşünme yeteneğinde, soyut kavramları algılamalarında ,yeteneklerini ön plana çıkarmalarında ,kendi ve başkalarının davranışlarını gözlem yapmada daha iyi bir duruma gelirler (18). Bireyin sahip olabileceği olumlu mizah tarzlarıyla çevresindekiler ile iyi ilişkiler kuracağı ve sosyal ortamda kendini kanıtlama fırsatı elde edebileceği düşünülmektedir.

Mizah'ın sosyal ilişkileri geliştirici, sıhhati artıran ve kişinin yaşam refahını yükselten (20), aynı zamanda ruhsal sağlık ile ilişkili (8) bir faktör olduğu, bilindiği için duygusal zeka ile anlamlı bir ilişkisi olabilme sorusu akla gelmektedir.

İnsan hayatının ilk sosyal çevresi olan aile ortamındaki ilişkiler, etkileşimler kişinin yaşamını şüphesiz etkilemektedir ve gelecek yaşamına olumlu, olumsuz

katkılarında bulunmaktadır. Bu süreçte ailenin gösterdiği her bir tutum ya da sarfettiği tek bir cümle bile ergen bireyin dünyasında kalıcı izler bırakabilmektedir.

Gençlerin, ailesinin ve okul çevresinin ılımlı ve müsamahalı yaklaşımı onların bireyselleşmesinde etkilidir. Bu ilişkilerde çevresinin hoşgörü göstermediği ergenler bazen uyumsuz davranış ile tepki vermekte ve sosyal ortamlarda sorun çıkarma potansiyelli kişiler olabilmektedir (18).

Mizah yeteneğinin depresyon olgusu ve kaygı bozukluklarını azatma etkisi olduğunu ispatlayan bir çok çalışma yapılmıştır (8, 21- 25).

Bu durum mizahın gerçek yaşamın boğucu ortamından uzaklaştırıp gülme ile gelen bir rahatlığa sebep olduğunu düşündürmektedir. Mizahın hayat üzerinde olumlu ve düzenleyici etkisinin ortaya çıkması, bir baş etme mekanizması olarak ifade edilip, araştırılmasına olanak tanımıştır (26,27). Mizahın yansıması ile oluşan bu baş etme mekanizmaları, ruhsal gerilimler ve sonuçlandığı anksiyete gibi olumsuz durumların üstesinden gelme başarısını arttırmaktadır (28).

Mizahın sadece dış dünyaya yönelik olmadığı, kişinin kendisine yönelik mizah geliştirmesinin konu olan çalışmalar da bulunmaktadır. Bununla ilgili Frankl'in (29), bir kimsenin kendi kişiliği ve özellikleri ile mizah yapabiliyor olmasının, çok değerli bir özellik olduğunu vurguladığı ve bunun ile ilgili olarak mizahı "kendini koruma savaşında ruhun önemli bir silahı" şeklinde ifade ettiği bilinmektedir.

Mizah ile ilgili geçmişte yapılan çalışmalarda bireylerin ruhsal gerilimine engel olması konusunda bir çok fikir birliği olmasına rağmen bazı çalışmalarda bu hipotezleri desteklemeyen görüşlere de yer verilmiştir (30-32). Bu çalışmalar mizahın yalnızca olumlu tarzlarda kullanılmadığını, bazen de sosyal ilişkilere yansıyan olumsuz etkiler yaptığını günyüzüne çıkarabilmektedir.

Mizahın bütünsel bir kavram olarak araştırılıp incelenmesi, tam anlamıyla olumlu bir nitelik şeklinde ifade edilmesi bu duruma gerekçe olarak gösterilmiştir (33). Bazı araştırmacılar mizah duygusunun negatif amaçlarla kullanılıp kişilerin kendini algılayış şekline ve çevresiyle olan ilişkilerine zarar verici olabileceğini savunmaktadır (34- 39).

Olumsuz etkileri de gündeme geldikten sonra mizah yeteneğini bir çok açıdan inceleyen Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray ve Weir (15) bu yeteneği, hem pozitif hem de negatif olarak etkileri ile ele alan yeni bir model olan ve mizahın kişisel kullanımı üzerindeki değişiklikleri ölçebilen ‘Humor Styles Questionnaire - Mizah Tarzları Ölçeği’ni geliştirmişler. Bu araç 2003 yılında dilimize uyarlanmıştır (40).

Ölçeğin temel amaçları aşağıda sıralanmıştır.

1. Mizahın işlevselleştirilmesinde kişisel göreceliliklerle bağlantısını çok boyutlu olarak ele almak,
2. Olumlu ve olumsuz mizah tarzlarını ayırt etmek
3. Sosyal ilişkilerde özellikle, ruhsal gerilimli olaylarda mizahın kişilerce doğaçlama bir biçimde kullanılmasına yoğunlaşmaktır.

Bütün bu bilgiler ışığında mizah ve duygusal zekanın sosyal ilişkileri düzenleyici işlevi gündeme gelmiştir. Geçmişte de bu konu üzerinde yapılan araştırmalar bulunmaktadır. Bunlardan duygusal zekanın mizah tarzını yordayıcı etkisi olup olmadığını öğretim üyeleri üzerinde araştıran Talbot’un (41) çalışmasında, en yüksek saldırgan tarza sahip olan grubun araştırma görevlilerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da , statü ile Saldırgan mizah tarzı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Martin ve ark. (15) göre ise akademik ortamdaki ast üst düzeni göz önünde bulundurulduğunda araştırma görevlisi olan kişilerin daha üst statüye sahip öğretim elemanları tarafından durmadan görev ve sorumluluk vererek yönlendirmeleri onlarda incinme, bıkkınlık ve kin duyma gibi olumsuz hislerinin oluşmasına yol açabildiği yorumu yapılmıştır.

Duygusal zeka gibi bilişsel tabanlı, kendine ve çevresindekilerin davranışlarına yoğun bir dikkat ve farkındalık gerektiren bir kavram ile, insanları hem eğlendiren, hem rahatlatan hem de sosyalleşip iyi ilişkiler kurmasına olanak sağlayan mizah olgusunun bağlantılı olup olmadığı araştırmacı tarafından merak edilen bir unsurdur. Ayrıca ergenlik döneminde kişinin içsel durumu ve çevresi ile yaşadığı etkileşimin yanı sıra ailede yaşadığı sorunların bu becerilerine nasıl etki oluşturabileceği diğer bir merak konusudur.

Duygusal zeka ve mizah, yaşamdan doyum alma ve iç huzur gibi olumlu psikolojik yardımlar sağlamaktadır. Aile tutumlarının çocuğun benlik algısına ve

karakter yapısına olan yoğun etkileri göz önüne alındığında, sosyal duygusal gelişime ve buna bağlı hayat başarısına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ergenlik döneminde yaşanan , espriler ile dolu “geyik muhabbetleri” olarak adlandırılan konuşma biçimiyle gençler mizaha yönelip çevresindekilere olumlu enerji vermekte, bundan haz almakta ve kendi benliklerini geliştirme fırsatı bulmaktadır (17). Bundan yola çıkarak mizahın duygusal zekaya katkıda bulunduğu ve kişiler arası etkileşimi arttırdığı söylenebilir.

Geçici bir süreç olan ancak bireyin yaşamında etkili izler bırakabilen ergenlik döneminde aile desteğinin yeri ve önemi yadsınamaz büyüklüktedir. Bireyin ilk sosyal çevresi ailesidir ; ebeveyn ve kardeş ilişkileri hayatının temel taşlarındandır. Bu yüzden ergen bireylerin sosyal ilişkilerinde başarılı olmaları için destekleyici bir aile ortamı elzemdir. Her birey eşsiz ve hür olduğu için , ergenler üzerinde psikolojik baskı mekanizması geliştirilmemelidir. Ergen bireyler kendilerine yükledikleri rollerden farklı davranmaları istendiğinde ve bazı davranışları yapmaya zorlandıklarında huzursuz olduklarını ve özgüven bozukluğu yaşadıklarını belirtmişlerdir (42). İşte bu yüzden temel amaç onların sağlıklı bir ortamda büyüüp, omuzlarında yük hissetmeden özgüvenli gelişimlerini sağlamak olmalıdır.

Anne babaların gençlerin ruhsal dünyalarından bihaber olmaması ve bu konuda bilinçli hale getirilmeleri önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ebeveyn lise çağlarında bu sancılı süreci geçirmiş olmasına rağmen, onlara dönemin özellikleri hakkında rehberlik yapılması gençlerin anlaşılmasına ve uyum problemlerinin azalmasına katkı sağlayacaktır. Çevreden aldığı anlaşılma hissine paralel olarak gençlerin çevre ile uyumlu etkileşimi artacaktır (43). Bu nedenle anne babalar ergenlik dönemi hakkında aydınlatılmalı, çocuklarına doğru bir rehber olma yolunda desteklenmelidir.

. Yapılan bir araştırmaya göre içinde bulunulan ortamın özgürlüğe dayalı olması, bireyleri benlik algısı daha yüksek kişilere dönüştürmektedir. Diğer bir deyişle kişinin kendini algılayış tarzı özgür bir ortamda olgunlaşabilir. Karakuş’a (44) göre aile ortamında uyum problemi ve geçimsizlik durumları benlik kavgalarından doğabilmektedir. Kişi aile ortamında ne kadar özgür olup, yeteneklerinin ve zayıf yönlerinin farkına varılır ve benlik algısını geliştirirmesine olanak tanınırsa ,yaşanan uyum ve geçim problemleri o kadar azalabilecektir.

Yaşamın temel kararlarının verildiği, kimlik algısının oluştuğu bu önemli dönemde yeni olaylarla dünyayı tanımak, yaşam vizyonunu geliştirmek, duygusal zekayı arttırmak ve olumlu mizah tarzları ile sosyal hayatta etkin olmak bireyin mutluluk seviyesini yükseltecek, yaşam sorunları ile mücadele edebilme becerisini arttıracaktır. Bu sebeplerden dolayı yarının yetişkinleri olan gençlerin refah dolu bir hayata hazırlanmaları için, onların çok yönlü gelişimine ilişkin alternatiflerin düşünülmesi, duygusal zeka ve olumlu mizah tarzlarını da kapsayan eğitim programlarının hazırlanması ve geliştirilmesine ışık tutması çalışmanın temel amaçlarından biridir.

Bu çalışmayla ergenlerin duygusal zeka ve mizah tarzı düzeyleri analiz edilecek , bu kavramlar arasındaki ilişki yaş, cinsiyet , sosyo ekonomik koşullar, ailedeki çocuk sayısı, değişkenlerine göre incelenecek ,aile tutumlarına göre hazırlanansorunları belirleme formu ile bağlantısı araştırılıp , aralarında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığına bakılacaktır.

“Lise öğrencilerinin yaşadıkları aile sorunlarının duygusal zeka ve mizah tarzına etkisi var mıdır?” sorusu temel problem olarak ele alınmıştır. Aşağıdaki sıralanan alt problemlere cevap aranmıştır.

1.2.Alt problemler:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin mizah tarzı ortalamaları nasıldır?
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri nasıldır?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları aile sorunlarının düzeyleri nasıldır?
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin mizah tarzları yaşa göre farklılık göstermekte midir?
5. Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi yaşa göre farklılık göstermekte midir?
6. Araştırmaya katılan öğrencilerin mizah tarzları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
7. Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış)Aile Sorunları Toplam Puanı ile ilişkisi nedir?

9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile Özelliklerinin (Birlikte/Boşanmış)Mizah Tarzı Puanı ile İlişkisi nedir?
10. Araştırmaya katılan öğrencilerin Aile özelliklerinin (birlikte , parçalanmış aile vb.) duygusal zeka düzeyine etkisi var mıdır?
11. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin sosyo ekonomik düzeyinin duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?
12. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin sosyo ekonomik düzeyinin mizah tarzlarına etkisi var mıdır?
13. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerindeki çocuk sayısının duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?
14. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerindeki çocuk sayısının mizah tarzlarına etkisi var mıdır?
15. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkilerinde yaşanan sorunların duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?
16. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkilerinde yaşanan sorunların mizah tarzlarına etkisi var mıdır?
17. Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka toplam puanı ve altboyutları ile olumlu (Katılımcı ,Kendini Geliştiren) mizah tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
18. Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka toplam puanı ile olumsuz mizah tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
19. Duygusal zekanın altboyutları Saldırgan mizahın yordayıcısı mıdır?
20. Duygusal zekanın altboyutları Yıkıcı mizahın yordayıcısı mıdır?

1.3. SINIRLILIKLAR

Araştırma İstanbul ilinin çeşitli ilçelerinden seçilmiş olan Ortaöğretim Kurumlarından 394 öğrenci (Mesleki Teknik, Anadolu, Fen, Çok Programlı, İmam Hatip Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi) ile sınırlıdır.

2018-2019 Eğitim Öğretim yılı 1.dönemi (örgün eğitim) ile sınırlıdır.

1.4. SAYILTILAR

Bu araştırmadaki sayıltılar şu şekilde sıralanmıştır:

Araştırmada kullanılan , “Schutte Duygusal Zeka Ölçeği, Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ) ve Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği (GDASDÖ) ’ maddelerine katılımcıların dürüstçe yanıtlar verdiği kabul edilmiştir.

Seçilen ölçme araçlarının Mizah Tarzı, Aile Sorunları ve Duygusal Zeka’yı en doğru şekilde ölçen yetkinlikte araçlar olduğu kabul edilmiştir.

1.5. TANIMLAR

Ergenlik kelimesi, Latin kökenli olan “erişkinliğe doğru büyüyen anlamındaki adolescere fiilinden ortaya çıkmıştır. Genel olarak ifade edilecek olursa ergenlik, hayat döngüsünün ikinci on yılı olarak açıklanabilir. Geçtiğimiz yıllarda ergenlik, yeni yetme (teenager) kavramıyla (13’ten 19 yaşa kadar) aynı anlamda kullanılmış olsa da bu dönemi geçen yüzyılda hem genç bireylerin fiziki olarak daha önce olgunlaştıkları hem de toplumsal değişimlerden dolayı ergenliğin on yaşlarından temellendiği ve yirmili yaşların başlarında bittiğini düşünmek kulağa mantıklı gelmektedir” (45).

Ergenlik bireyin psikolojik ,sosyal, biyolojik ve ekonomik anlamda bir dönemden bir dönem geçiş yaptığı süreçtir. İnsanlar bu dönemde düşüncesele olarak gelişirler ve akıllı ikendi kararlarının alıp uygulayabilen bireyler haline gelirler (5).

Bir çok araştırmacının yaptığı tanımlamaya göre **Mizah** duygusu, bir kişilik özelliği olması ,yalnızca insana has bir özellik olması ile dikkat çeken ve tebessüm etmeyi, bir şeyi komik bulmayı ve samimi olarak sesli gülebilmeyi sağlayan bir davranıştır (46).

Duygusal zeka : Bireyin duygularını yerli yerinde yansıtabilme, duygularını zihinsel süreçlerine dahil edebilme ,çevresindeki bireylerin duygularını fark etme ve bu duyguların çeşitli olay örgüleri içindeki yerini kavrayabilme gibi duygusal yetenekleri içeren zeka türüdür(1).

Aile : Aile çocuğun doğuştan itibaren içinde yer aldığı ,fizyolojik, kültürel, sosyal ve finansal yönden bireyin psikolojisini etkileyen , tavırları üzerinde etkili olan ve hayatın sonuna dek etkisini sürdüren kurumdur.

Aile tutumları : Aile tutumları ise çocukluktan itibaren ebeveynlerin onlara gösterdiği tavırlar, davranışlar, gelecek yaşantısını önemli ölçüde etkileyen ve çocuğa ailenin bir ferdi olduğu hissi aşılayan ve içinde bulunduğu topluma sosyal uyumunun temellerini atan yaklaşım biçimleridir(47).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ergenlik Dönemi

Ergenlik ve gençlik çağı adına literatürde birçok tanımlamalar yapılmıştır.

Bunlar arasında en yaygın olabilecek tanım; Ergenlik döneminin anatomik fizyolojik ve psikolojik farklılıkların yer aldığı kendine özgü bir takım nitelik ve sorunları içinde barındıran çocukluktan yetişkinliğe doğru geçiş dönemini sağlayan önemli bir çağ olmasıdır(48). Bu önemli çağda bir yandan yeni heyecanlar gençleri coşkulandırırken diğer yandan da birtakım sorunlar gözlenmektedir.

Dünya sağlık örgütü (WHO)'nun yaptığı tanıma göre ise 'ergen' kavramı 10-19 yaş arasındaki bireyler olarak, 'genç insan' kavramı da '19-24 yaş grubundaki kişiler' olarak ifade edilmiştir.

Ergenlik dönemi , bireyin kendi yeteneklerine dair benlik algısının oluşmaya başladığı ve bu yeteneklerin nasıl kullanıldığını belirleyebileceği bir yaşam sürecidir. Ergenin özalgısı, içine daldığı grubun özelliklerine bağlı olarak değişebilir .Bu durum da onun baş etme davranışlarının kullanımı üzerinde olumlu veya olumsuz bir etkiye sahip olabilir(49).

Geleceğimizin temsilcileri gençlerin dengeli büyüüp gelişmesi her gelişim döneminde sağlıklı süreçler geçirmelerine bağlıdır. Özellikle lise yıllarında yaşanan değişikliklere ayak uydurmak, -kendini ve çevresini tanımak, ergenliği yaşarken bir yandan da doğru anlaşılma - gençlerin erişmek istedikleri sosyal aşamalardır. Ayrıca bir işe başlamadan önce o işin üstesinden gelmeye dair inançlarını oluştururken arkadaş ,aile ve öğretmen sıralaması onların gelişim özellikleri ve ihtiyaçları ile paralellik göstermektedir. Bu yüzden bir açıdan onların sosyal yönden gelişmeleri sağlanırken bir açıdan da 'yapabilirim' düşüncesinin getirdiği güven desteklenmelidir (50).

2.2. Ergenlerin gelişim özellikleri

2.2.1.Fiziksel gelişim

Hem kızlarda hem erkeklerde görülen fiziksel değişimler erkeklerde 13-16 yaşları arasında kızlarda ise 11-14 yaşları arasında gerçekleşen boy artışıdır. Ciltte lekeler ve aknelerin meydana gelmesi, ses kalınlaşması, kızlarda yağ, erkeklerde kas ağırlığında artışın olması görülür (51-53).

Ergenlik dönemi süresince geçen sadece 3-5 yıl içinde gerçekleşen ölçüler, bireyin yetişkin görünümünü kazanmasını sağlar. Gerek iç organ ve dokularda, gerekse kas kemik sistemi ve salgı bezlerinin ölçülerinde bariz bir artış yaşanır. İç organlar ve iskeletin ağırlığı neredeyse ikiye katlanır. Baş ve beyin boyutları ise 10 yaşında yetişkin ölçülerine çok yaklaştığından bu çağda çok fazla artış yaşanmamaktadır (54).

Ergenlik dönemi boy ve kilo artımıyla beraber belirgin bir gelişmeler zinciri içerir. Bu dönemde 11-16 yaş arasındaki bir yılda başlayıp ortalama 2-3 yılı kapsayan ve ‘büyüme atağı’ olarak ifade edilen büyüme hızlanması yaşanır (54).

2.2.2.Cinsel gelişim

Gençlerin çevre yapıları ve kalıtımla getirdiği özelliklerin farklı olmasından dolayı ergenlik dönemi bireyden bireye değişiklik gösterir. Buluş çağına erme yaşı kızlarda 11-13 kabul edilirken ,erkeklerde 13-15 kabul edilir. Ergenliğe bağlı fiziki değişiklikler kız çocuklarda daha erken başlamakta olmasına rağmen cinsel yönden gelişim ve olgunlaşma süreci iki cinsiyette de benzerlik gösterir (55, 52).

Ergenliğe girme döneminde bireylerde cinsel duygu ve davranışlar oluşmaya başlar. Kendine ve çevresine duyulan yakınlık hissi ,çevresi ile etkileşim kurabilmesi ,bazen de suçluluk duygusunun artması ve bu duygular ile baş etme gelişir (52).

Cinsel kimlik ise kişinin kendini ve vücudunu bir cinsi gruba ait olarak görmesi ,bu durumu olağan görmesi, davranışlarına yansıyan cinsel özellikler ile uyumlu bir hayat sürmesi olarak tanımlanabilir. Ergenin cinsel kimlik algısı hayatın ilk yıllarında başlayıp ergenliğin sonlarına doğru gelişimini tamamlar (56).

2.2.3.Bilişsel Gelişim

Ergenlik döneminde bireyde var olan somut düşüncenin yerini soyut düşünceler almaya başlar. Birey bu soyutlukla bereber mantığını kullanarak analizler yapar, düşüncesel açıdan varsayımlar gündeme gelir (52). Bu dönemde ergen yaşadığı vakaların ardında yer alan gerekçeleri araştırır ve kavramaya çalışır. Bireyin içinde bulunduğu kültürel çevre , zeka seviyesi , maddi koşulları ve sosyal olanakları ile soyut düşünceleri arasında ilişkiler bulunmaktadır (59).

Ergen ve çocuk düşüncesel olarak farklıdır: çocukların düşüncesi olayların somut gerçeklerine daha çok bağlıdır. Keating (akt.Öngen,1995) ergenin artık yetişkinin düşünce tarzına yaklaştığını ve yalnızca o anla ilgili olmayıp, hali hazırda bulunmayan ihtimalleri düşünme ve araştırmaya yöneldiğini belirtmektedir (58).

Elkind (59), Piaget ve İnhelder'ın görüşlerinden yola çıkarak ergenlerin bir sorunla karşılaştıklarında bir çok unsuru içeren bir mantıkla (bileşimsel mantık) hareket ettiklerini, ve onların çocukların düşünce sisteminden daha karmaşık ve farklı olarak semboller sistemi kullandıklarını ifade etmiştir. Yani ergenlik dönemindeki genç çözmesi gereken bir durumla karşılaştığında gerçek olayların yerine x,y gibi farklı semboller ekleyip ,problemin çözümünde bu sembollerden yararlanarak düşüncelerini geliştirebilmektedir.

2.2.4.Ahlak Gelişimi

Piaget ergende bilişsel gelişim ve soyut işlemlerle birlikte ahlak kavramının , Erickson ise yeni bir kimlikle beraber oluşan benlik duygusunun kazanıldığı savunur. Birey yeni düşünce ve hislerle hayal gücünü daha çok kullanır ve yaratıcılığı artar (60).

Ahlak kuramcısı Kohlberg'e göre 10-18 yaşlarındaki ergen bireyin toplumun normlarına uyma çabası bulunur. Birey çevresi tarafından güvenilmek ister , sadakat sahibi ve doğru davranma çabası içinde olup , çevresindekilere zaman ayırır (55,61).

Kişinin mutluluğu içinde bulunduğu toplumsal grubun kurallarına uygun hareket etmeye bağlıdır (62). Bu da gençlerin yapacakları işlerde doğru ve yanlış diye nitelendirilen seçimler yaparken kendi kararlarını biçimlendirmelerini sağlayan ahlaki gelişim sürecini sağlıklı geçirmeleriyle olanaklı hale gelir (63).

2.2.5.Sosyal Gelişim

Kişinin gençlik döneminde gösterdiği sosyal gelişim, bütün gelecek yaşamı hakkında en elzem olgunlaşma kurallarındandır. Çevresinde bulunan gerek arkadaş gerekse akrabaları ile yaşadığı tecrübeleri onu eğitip , daha özerk ve kendinden emin bir birey haline getirir (64).

Ergenler , değişen koşullara uyum sağlamakla uğraşırken bir de toplumun onlar için göstermesi gerektiğini düşündüğü gelişimsel ödevlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum onların halini daha karmaşık ve güç bir duruma sokmaktadır (65).

Bu dönemde şuna kadar koşulsuz kabul ettiği toplumsal kuralları bir kenara bırakıp, kuralların toplumun kesimlerine göre farklılık gösterebileceğini ve yetişkinler tarafından koyulduğunu anlamaya başlar (66). Yani kimi zaman insanların farklı değerler üzerinden hareket edebileceğinin ve keyfi davranışlar sergileyebileceğinin bilincine ulaşır.

2.2.6.Kişilik ve Kimlik Gelişimi

Kişilik kavramı bir bireyi diğer bütün insanlardan ayıran ve onu eşsiz bir varlığa dönüştüren davranışlar ve kendine has niteliklerdir(67). Kişi çevresiyle kurduğu ilişkiler sayesinde kendine bir kimlik inşa eder ve yaşamı boyunca geliştirmeyi sürdürür (68).

Grotevent, (69) ‘Kişinin kimlik oluştururken aile faktöründen büyük ölçüde etkilendiğini ,özellikle aile tutum ve davranışlarının bu konuda doğrudan etki yapabildiğini ifade etmiştir. Bundan dolayı ergen gencin kendi ile ilgili bazı özelliklerin farkına vararak bunları ortaya çıkarması için bazı dönemlerde evden uzakta kalması gerektiğini belirtmiştir.

Ergen bireyin psikososyal gelişimi, gerçeklere dayanan ve pozitif bir benlik algısı geliştirmesini zorunlu hale getirir (19). Bireyin kimlik duygusunu kazanması dönemin en önemli psikososyal tarafıdır (33). Bu dönemde kimlik: fiziki, zihinsel ve sosyal kabiliyetlerin gelişmesini, ruhsal, duygusal yeterliliği ve cinsel eğilimi kapsayan bir olgudur (19).

Kimlik oluşum süreciyle eşzamanlı oluşan bilişsel gelişimdeki hız ,içten gelen dürtüsel ihtiyaçlar ve duygusal hassaslaşmada artış, iş ve meslek seçimi , karşı cinsle

kurulan duygusal ilişkiler ,aileden ayrılıp, bireysel hayata geçme gibi sebeplerden ötürü, ergenler bir takım çatışma ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar döneme has olup ,geçici yaşantılardır (25).

2.2.7.Benlik Kavramı ve Gelişimi

Hamacheck'e (70) göre benlik 'kişinin kendi hakkında değerlendirmeler yapması , farkındalıklar geliştirmesi ve bunlar ile birlikte bir tutum ortaya çıkarması'dır. birey bu dönemde kendine sorduğu 'Ben kimim?, Amacım ne?, Nerede yaşıyorum? Nereye gideceğim?' gibi sorularla kendini yönlendirme yoluna girer. Her bireyde olan ve ulaşmak istenen bir benlik kavramı vardır ve kişi bu kavrama ne ölçüde yaklaşır ise o ölçüde mutlu olur ve özsaygısı yükselir (68).

Saydam ve Gençöz (71) tarafından yapılan bir araştırma, gençlerin dışa ve içe yönelimli problemlerinin artış sebebi olarak benlik saygısı düşüklüğünü göstermiştir. Aile tutumlarından demokratik tutumu benimseyip, kuralların net çizildiği, özgürlük alanlarının belirlendiği ,dayak olmayan ceza yöntemlerinin açıklanarak uygulandığı , hoşgörölü ve işbirliğine açık ailelerde yetişen çocuklar benlik saygısı yüksek ve psikolojik olarak uyumlu davranışlar gösteren bireyler olarak yaşamını sürdürmektedir (72).

2.3. ERGENLİK DÖNEMİNDE AİLE İLİŞKİLERİ

Ergenlerin yaşamında aile kavramı şüphesiz büyük önem taşımaktadır. Ablası ,ağabeyi ,kardeşleri ve anne babası ile olan diyalogları gencin aile içindeki konumunu belirler. Aile çocuğun hayatı ,insanları ve ilişkileri tanımaya başladığı ilk toplumsal çevredir. Aile aynı zamanda çocuğa birçok kavramı seçip sunmakta ve kendi tarzını ekleyip değerlendirme sağlamaktadır (53).

Ergenlik döneminde ailesi ile kurduğu ilişki, arkadaşları , içinde bulunduğu sosyal gruplar, geleneklere uyum sağlama zorlukları, okul yaşantıları sosyal gelişimine etki eden temel faktörlerdir (55). Sosyal gelişimi üzerinde bir başka etken de gencin toplum içinde belirli bir statüye erişmesi, saygı duyulan bir kişi olması amacıyla özdeşim kurma, sosyal uyum sağlama, kendi ve çevresiyle sağlıklı bir ilişki kurmasıdır (53).

En çok yaşanan gençlik sorunlarını saptamaya yönelik yapılan bir araştırmaya göre (73), beslenme, kalacak yer, sağlık hizmetleri ,yönetimde söz sahibi olma, rehberlik ve psikolojik danışma ve öğrenim yardımı gibi sorunlar en çok yaşanan sorunlardandır. Bu sorunların çözümü noktasında ailenin çocuk yetiştirme hakkındaki sorumlulukları çok önemlidir.

Anne babanın bir çocuğu ile ilgili ilk sorumluluğu onun bakım ve barınma ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bunun hemen ardından çocuğun davranım kontrolünü yapma, bir işi yapma konusunda onu teşvik etme sevmeye ,sevilme, ona rehber olma, bilgi ve beceri kazandırma ve ait olma duygularını doyurma , entelektüel gelişimine katkı sağlama gelmektedir. Elbette her çocuğun farklı alanlarda ve miktarlarda ihtiyaçları olabildiği de unutulmamalıdır (74).

Bir bireyin çocukluktan ergenliğe , ergenlikten ise yetişkinliğe geçmesi sürecine has kazandığı davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışların kazanılmasında aile tutum ve özellikleri belirleyici bir faktördür. En çok görülen anne baba tutumları aşırı koruyuculuk , aşırı hoşgörü ve düşkünlük, reddedici, baskıcı, çocuklarına boyun eğen, ayırım yapan davranışların yer aldığı özellikleridir (53).

Anne babanın çocuk yetiştirme sırasında gösterdiği demokratik ve eşitlikçi yaklaşım, baskıcı ve otoriter yaklaşım ya da aşırı koruyucu yaklaşım çocukların farklı davranan bireyler olmalarına yol açmaktadır. Demokratik , herkese eşit haklar sunan ailelerde yetişen çocuklar daha güvenli ve sosyal ilişkileri bakımından avantajlı durumdadır. Üzerine aşırı düşülen, gereğinden fazla ilgi gösterilen çocukların ise daha edilgen ve hem fiziksel hem de sosyal olarak pasif olması söz konusudur (55).

Ergenin sosyal duygusal ve bilişsel gelişimi üzerinde anne babasının yaklaşımı, onlarla arasındaki iletişimin kalitesi ve uygunluğu en belirleyici olaylardır. Bu vizyondan hareketle ergenlikte yaşanan aile sorunlarının , bazı değişkenlere göre incelenip, bunların duygusal zeka ve mizah tarzına yaptığı etkinin incelenmesi bu araştırmanın en temel amacıdır.

Ergenlik dönemiyle ilgili yapılan çoğu araştırma bu dönemin çevresiyle iletişimi yönünde durmaktadır (75). Çocuklukta başlayan ast üst tarzı ilişki yerini demokratik bir düzene bırakmaktadır (76). Aile ile çeşitli çatışmaların yaşanması karakteristik bir niteliktir. Özellikle ergenlik döneminde çok fazla görülen çatışma

durumları yaş büyüdükçe azalmaktadır. Ergenlik döneminin çatışma yoğunluğunda artış olması çevresiyle ilişkilerini kimi zaman olumsuz etkilese de ,araştırmacıların ortak birleştiği görüş: bu çatışmaların genç ve aile ilişkilerine işlevsellik kazandırdığı yönündedir. Bazı araştırma sonuçlarına göre; çatışma yaşamaktan kaçınan bireyler daha uyumsuz davranışlar sergileyebilmektedir (76:77).

Ergenlikte kardeş ilişkileri incelendiğinde kardeşler arası iletişimin diğer bireylerden farklı olduğu söylenebilir. Kardeşler arası ilişkiler ,ergen bireyler için hem bir kutup çekişmesi hem de şefkat ve koruma duygularıyla bezeli git-geller gösteren duygu yüklü bir bağ kurma sürecidir. Bazı araştırmalar gençlerin anne-baba ile kurdukları ilişkiler ile kardeşler arası uyumunun dolaylı olarak akran ilişkisine de etki ettiğini savunmuştur. Kardeş ilişkilerinde uyum göstermenin toplumsal gelişime katkı yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ergen birey yaş aldıkça kardeşleriyle daha az çatışmaya başlar , kardeşlerle geçirilen zaman git gide azalır ve birbirlerinden uzaklaşmaya başlarlar. İyi kurulan kardeş ilişkileri bireyin akademik hayatına , özerklik ve bağımsızlık duygularına arttırıcı etkiler sağlamaktadır. Bununla beraber kardeş ilişkilerinin madde bağımlılığı , içekapanıklık ve problemli davranışa başvurma oluşmasına da neden olmaktadır (45,76).

2.4.Ergenlik Döneminde Arkadaş İlişkileri

Ergenlik yıllarında arkadaş ilişkileri bireylerin hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Ergenler aileden uzaklaşmaya ve akranlarına daha çok zaman ayırmaya başlarlar. Yaşıtlarıyla uzun zaman geçirmeleri sosyal gelişimlerine katkı sağlar ve toplum içindeki doğru-yanlış ,iyi ve kötü gibi ifadeleri içeren ahlak yargılarını tanımaya başlarlar. Hatta bu konuda birbirlerine yol göstermekte aceleci ve sabırsız olabilmektedirler. Ancak buna rağmen konu geleceğin planlanması ,eğitim alma ve değer kazanımı ile ilgili ciddi kararlar olduğunda fikirlerin anne-babalarıyla benzerlik göstermeye başladığı görülmektedir (77).

Ergenlik yıllarında akranlarından oluşan arkadaş çevresinin olumlu katkıları olduğu gibi ne üzücüdür ki ayna yansıması gibi olumsuz katkıları da görülebilmektedir. Olumlu yanlarını genişletecek olursak öfke kontrolü yapabilme, kaygı ile baş etme, özerk hale gelme, sosyal ve duygusal destek elde etme, iyi-kötü yargılarını edinebilme

gibi davranışları sıralayabiliriz (78). Olumsuz katkılar ise; alkol ,sigara ,uyuşturucu kullanımı, suç niteliğindeki davranışlara özendirme vb. olarak sıralanabilir (75).

2.5. DUYGUSAL ZEKA

Salovey ve Mayer Duygusal zeka'nın tanımını yaparken , sadece kişinin kendini ve çevresindeki kişilerin duygularını anlamakla kalmayıp, bu bilince göre hareket eden sosyal zekanın bir parçası olduğunu vurgulamıştır (79).

Duygusal zeka tanımlarında “duyguyu algılama ve doğru ifade etme, düşüncede duyguyu özümseme, anlama ve akıl yürütme , duyguları kendi iç dünyasında ve başkalarının hayatında düzenleme’ gibi becerilerin yer alması söz konusudur(80). Mayer ve Salovey’in tanımından sonra, Daniel Goleman (79) duygusal zeka araştırmasını iş hayatına genişletmiştir. Goleman (1996) , yaşamın her alanında (iş ve okul) başarıyı etkileyen sevecen ve nezaket sahibi olma ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Goleman'ın tanımı beş ana noktayı içermektedir.

- (1) Dürtüleri denetleme
- (2) Güdülenme
- (3) Duyguların biçimlenmesi
- (4) Bireyler arası ilişkileri yönetme
- (5) Başkalarının duyguları hakkında farkındalık

Diğer bir deyişle, Duygusal zeka, “dürtüleri kontrol etme ve tatmin duygusunu erteleyebilme, kişinin ruh halini düzenleme ve stres yönetimi sağlayabilme, yeteneğini gereksiz kullanmama hayal kırıklığı karşısında ısrar etmeme gibi empati ve umut” yeteneklerini içerir (81).

Bar-On (2005) ve Goleman'ın (1996) perspektifinde umut, iyimserlik, motivasyon gibi kişilik özellikleri de yer almaktadır (81,82).

2.5.1. Duygusal Zekanın Değerlendirilmesi

Duygusal zekâ araştırmasında en yaygın kullanılan araçlardan biri, Reuven Bar-On (1997) tarafından EI, Bar-On Duygusal Zekâ Envanteri (Bar-On EQ-i) olarak

geliştirilen ilk değerlendirme aracıdır. Bar-On Duygusal zekayı beş kavram altında incelemiştir (83):

1. **Özedönük (İntrapersonal) zeka;** Buna duygusal öz-farkındalık, atılganlık, özsaygı, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlık alt ölçekleri dahildir.
2. Empati, kişilerarası ilişki ve sosyal sorumluluk alt ölçekleri dahil olmak üzere **kişilerarası zeka.**
3. Problem çözme, gerçeklik testi ve esneklik alt ölçeklerinden oluşan **uyumluluktur.**
4. Stres toleransı ve dürtü kontrolünü içeren **stres yönetimidir;**
5. Mutluluk ve iyimserlik alt ölçeklerinden oluşan **genel ruh halidir.**

Shutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim (84), Mayer ve Salovey'in yetenek modeli ve kişilik özelliklerini içeren daha popüler yaklaşımlara dayanan "EQ Haritası" nı geliştirmişlerdir. Ölçek, ilk etapta 33 öz bildirim ögesini içermektedir (84). Daha sonra 2004 yılında Austin, Saklofese, Huang ve McKenney ölçeği revize edip madde sayısını 41 e çıkarmıştır. İlk halinden farklı olarak bazı maddeler ters çevrilip ,yeni maddelerle ölçeğe eklenmiştir. Ölçeğin ilk halinden farklı olarak bu kez 3 faktörden oluştuğu ileri sürülmüştür. Bu faktörler:

İyimserlik ve ruh halini düzenleme, Duyguları kullanma, Duyguları algılayıp-değerlendirme altboyutları olarak adlandırılmıştır (165).

Araştırmada öğrencilerin duygusal zeka yetenekleri bu ölçek ile ölçülmüştür.

Balluerka ve ark.'nın (85) bulguları sınıftaki duygusal zekanın psikolojik uyumla ilişkili olduğunu doğrulamaktadır.Buna dayanarak , okulun olumlu duygusal ortamını geliştiren programlarda (86) ve sosyal ve duygusal öğrenmeyi teşvik eden programlarda gözlenen etkilere göre (87) Sınıfta artan duygusal zekanın ergenlik döneminde depresif duygu durumun azaltılmasına yardımcı olabileceği sonucuna varılmaktadır. Dahası, duygusal bozuklukların farklı etki türleriyle bağlantılı olduğunu kabul etmek (88) ve öğrencilerin duygularının kısmen sınıfın duygusal durumlarından kaynaklandığını kabul etmek daha çok yardımcı olabilir. Kendini yüksek duygusal zekalı bildiren bireylerin olumsuz etkileri anlama ve uygun şekilde düzenleme yeteneğine sahip olduğunu savunulmaktadır.

Eğitim ortamlarında gençlerin etkileşiminde önemli görülen duyguların anlama ve ifade etmesi , duygusal tecrübe ve düzenleme gerektirmesi (89,90) kişinin duygusal zekası, (91) ergenlik dönemindeki psikolojik ve sosyal uyum ile özellikle ilgili oldukları için önemli baş etme yetenekleri olarak kabul edilmiştir.

2.5.2. Duygusal Zeka ve Başarı İlişkisi

Segal (92) , yaşamdaki başarı için duygusal zekanın gerekliliğini savunmuş ve yüksek bilişsel zekaya sahip bireylerin akademik hayatta başarılı olabileceğini ancak duygusal zekası yüksek olmayan bireylerin yaşamda fazla ilerlemeyebileceğini eklemiştir.

Acar (93) duygusal zekanın , bilişsel zeka ile arasında olası bir korelasyon olduğu için yaşamdaki başarı tamamlayıcısı olduğunu öne sürer. Goleman'a (81) göre, bir öğrencinin okuldaki başarısı, : ne tür davranışların beklendiğini bilmek; dürtüleri kontrol etme yeteneği; sırasını bekleme yeteneği; talimatları takip etme; gerektiğinde öğretmenlerden yardım isteme; ve akranlarıyla birlikte olma gibi özelliklerden dolayı duygusal zeka tarafından en iyi şekilde tahmin edilebilir.

Öte yandan, Bar-On (2005) duygusal zekanın, okuldaki ve işyerindeki başarı ile yakından ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bar-On modeli, duyguları düzenleme yeteneğini, kişisel ve kişilerarası problem çözme becerisi, hedef belirleme ve bunlarla çalışma, kendini motive etme, hedeflere ulaşma konusunda iyimser olma becerisinin akademik ortamda başarısıyla ilişkili olduğunu öne sürmüştür.(82). (94). Eğitim sisteminin talepleri ve yetenekleri arasındaki farklılıklar baskı yaratmış ve yüksek duygusal zeka , stres ve kaygı ile etkili bir şekilde baş etmede yardımcı olmuştur (94).

2.5.3.DUYGUSAL ZEKANIN BİLEŞENLERİ

Salovey ve Gardner duygusal zeka üzerine yoğun çalışmalar yaparak duygusal zekayı oluşturan yetenekleri beş ana başlık altında toplamışlardır.

1. Özbilinç

Bireyin kendi kendini tanıyabilme becerisi ve bir duyguyu daha ortaya çıkmadan fark edebilmesidir. Yaşanılan an içinde duyguların her saniye farkında olunarak yaşanması ruhsal olarak olayları sezebilme ve kendimizi anlayabilme açısından hayati öneme sahiptir. Eğer bir duyguyu yaşayıp onun farkına varamayan biriyssek ,kendimizi

duyguların insafına bırakmış oluruz. Kendini ve duygularını yakından tanıyan kişiler gelecekte yaşayabilecekleri olaylar ile ilgili daha emin adımlar atmakta ve başarılı olabilmektedir.

2. Duyguları idare edebilme

Kişinin özbilinci temel alarak duygularını uygun bir biçimde kontrol edebilme yeteneğidir. Kişi bu yeteneğinin kullanmada sıkıntı yaşadığında çoğu kez huzursuzluk ile de baş etmek durumundadır. Ancak duygularını iyi idare edebilen kişiler problemler ile baş etme ve ansızın gelişen olaylara adapte olma konusunda başarılı olmaktadır.

3. Kendini harekete geçirme

Bu yetenek kişinin bir gayeye ulaşmasında dikkatini ve duygularını toparlaması , kendini eyleme geçirmesi ve yaratıcılık duygularını ortaya çıkarması için gereklidir. Kişinin duygusal anlamda otokontrol geliştirmesi yani uygun yerde doyuma ulaşma ,stres anında öfke kontrolü sağlayabilmesi başarının en temel anahtarıdır. Kendini akış haline sokmak performansı arttırarak ,bireyin daha aktif ve üretken olmasını sağlar.

4. Başkalarının duygularını anlama

Kişinin özbilinç geliştirmesi temelinde empati duygularıyla hareket ederek çevresinde bireylerin nasıl hissettiğini düşünme ve onların sorunlarına daha duyarlı haline gelmeyi ifade eder. Bu da onların insan bakım hizmetini içine alan mesleklerde(satıcılık, öğretmenlik ,hemşirelik ,idarecilik vb.) başarılı olmasına katkıda bulunur.

5. İlişkileri yürütebilme

Popüler olma , liderlik ve kişiler arası ilişkilerin altında yatan yetenek insanların duygularını idare etmedir. Bu becerilerini geliştirmiş olan bireyler sosyal hayatta oldukça başarılı olurlar ve sürtüşmesiz bir etkileşim süreci geçirirler.

Elbette ki insanlar bu yeteneklerini kullanma noktasında değişiklik gösterirler. Mesela kendi kaygılarımızı kontrol etmeyi başarabilirsek de başkalarının kaygılarını azaltmada başarısız olabiliriz. Sinir sistemi tabanlı yeteneklerimizi geliştirmek , beynimizin sürekli gelişen ve öğrenen bir organ olmasından dolayı mümkündür. Duygusal yeteneklerimizde yaşadığımız pürüzler üzerinde çalışıldığında tolere

edilebilirler. Hayatımıza etki eden alışkanlıklar ve tepkiler yumağı uygun çaba harcandığında rehabilite edilebilir (95).

Bireyin duygularını yerli yerinde yansıtabilme, duygularını zihinsel süreçlerine dahil edebilme ,çevresindeki bireylerin duygularını fark etme ve bu duyguların çeşitli olay örgüleri içindeki yerini kavrayabilme gibi duygusal kabiliyetleri içeren zeka duygusal zekadır (1).

Duygusal zeka'nın IQ gibi bireysel ve zihinsel bir ölçüm gibi anlamlandırmanın doğru olmayacağı belirtilmiş ve duygusal zeka günlük hayatta rastlanılan olaylarda ,olayların nihayeti hakkında bir tahminde bulunma konusunda önemli bir noktaya yöneltmiştir. Az sayıda ampirik çalışma desteğiyle insanlar , duygusal zeka kavramını 'zeki olmanın yeniden tarif edilmesi ve gündelik yaşamın en iyi ön kestiricisi 'olduğunu savunmuştur (96).

2.5.4.Ergenlerde Duygusal zeka

Goleman ,(95) duygusal zekası yüksek insanların özelliklerinin cinsiyete göre farklılaştığını ileri sürmüştür.

Bu yönden bakıldığında erkek ergenler cesur, sosyal , içe kapanmayan, neşeli ve yaşamında denge kurabilen, insanlara sadık, törelere uyumlu, sıcak kanlı ve çevresine ilgili oldukları, benlik algılarının yüksek, duygusal tarafları zengin kişilerdir.

Kız ergenlerin ise, hissettiğini açıkça ifade eden, kendi hakkında pozitif duygular besleyen ,hayat anlamı olan kişiler olduğunu belirtmiştir. Stres yönetiminde etkili olan, duygularını biriktirmekten kaçınarak uygun yollarla ifadelendiren ,etrafına neşe saçan bireyler oldukları ve kaygı, suçluluk ,içe dönüklük gibi duygulara çok yer vermediklerini söylemiştir.

Ergenlerde duygusal zeka yeteneği, aktif başa çıkma stratejilerinin olumlu etkilerini artırmakta ve akıl sağlığı için önleyici baş etme stratejilerinin olumsuz etkilerini azaltmaktadır (97). Ayrıca duygusal zekanın olumsuz duygu durumları ile de negatif yönlü ilişkisi bulunmaktadır (98).

Saklofske, Austin ve Minski (99), ergenlerde duygusal zeka ile depresyon-yatkınlık arasında negatif , subjektif mutluluk ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif

bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Ciarrochi, Deane ve Anderson ise (100), başkalarının duygularını yönetebilen bireylerin stresli durumlara daha az tepki gösterdiklerini ve daha az üzücü davranış sergilediklerini göstermiştir (100).

Yapılan incelemelerde daha iyi duygusal düzenleme becerisinin, daha az algılanan stres ve daha iyi bir yaşam kalitesi ile ilişkili olduğu ve buna bağlı olarak da depresif durumların önlenmesi açısından net sonuçlara sahip olduğu görülmüştür (101).

Fernández-Berrocal ve diğ. (102) duyguları açıkça ayırt etme ve duygusal durumları düzenleme konusunda daha yetenekli olan ergenlerin benlik saygısı ne olursa olsun daha az kaygı ve depresyon gösterdiğini bulmuşlardır.

2.5.5.Duygusal Zekayı Etkileyen Etmenler

Duygusal zeka üzerine yapılan araştırmalar en çok kalıtsal özelliklerden mi yoksa çevre etkileşimiyle mi ortaya çıktığı konusu üzerinde durmaktadır. Her iki değişkenin de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zeka yaş ilerledikçe gelişebilen ve öğrenme deneyimleri ile nitelikli hale gelen bir zekadır ancak gelişmesi uzun yıllara mal olan ve özveri isteyen bir süreçtir (103).

2.5.5.1.Yaş

Henüz bebeklik döneminde gelişmeye başlayan duygusal zeka 6 aydan küçük bebeklerde haz alma ,rahatlama ve öfkelenme gibi duygular ile, 6 aydan sonra ise sevinç, korkma ya da kızma davranışı ile kendini gösterebilir (104). Bilişsel zeka en yüksek noktasına 17 yaşında ulaşır yetişkinlik döneminde durabilir ,ve yaşlılıkta ise düşme sürecine başlar. Duygusal zeka ise bilişsel zeka kadar kesin dönemsel ifadelerle yer vermez. Yenidoğan döneminde gelişmeye başlayıp 40-50 li yaşlara kadar gelişimini sürdürür. Bu sonuca ulaşmak için testi yayınlayan Stein'e (105) göre duygusal zeka seviyesinin oluşmasında yaşın önemli bir etkisi bulunur.

2.5.5.2.Cinsiyet

Bar-on'un toplam Duygusal Zeka Testi sonucunda kız ergenler ile erkekler arasında bir fark görülmemiştir. Ancak duygusal zeka alt boyutlar da anlamlı farklılıklar olmuştur. Kızların kişiler arası sosyal ilişkilerde daha iyi durumda olduğu , ancak

erkeklerin de duygusal kapasite anlamında daha güçlü oldukları ve duygularını yönetme ve uyum konusunda ilerde oldukları sonucu çıkmıştır (106).

Ergenlikte kız çocukları erken olgunlaşıp bu konuda strese yaşarken, erkekler geç olgunlaşıp olumsuz beden algısı yaşayabilirler. Bu dönemde her iki cinsten görülen duygular, ürkek ve utangaç davranma ,kaygı, suçluluk, depresyon ve kızgınlıktır. Ancak kızlarda bu duygular çoğunlukla kendilerine yönelik olurken ,erkeklerde aşağılama ve saldırganlık ,öfke kontrol edememe problemleri olabilir (106).

Kızlar genelde kendi duygularının farkına varmakta daha iyi ve empati becerileri konusunda daha uzadırlar. Öz güvenleri yüksek ve toplumsal görevleri yapmaya eğilimleri daha çoktur. erkeklerin ise özsayıgı düzeyleri daha yüksek ve stresle baş etme, problem çözme ,konulara esnek ve pozitif yaklaşma konusunda kızlardan daha iyidir (107).

Kızlar ve erkeklerden elde edilen genel ölçüm değeri gösterir ki ; her iki cinsinde duygusal zeka konusunda farklı yetenekleri olmakta ve güçlü zayıf yönleri birbirini götürmekte , sonuç olarak cinsiyet farklılığı oluşmamaktadır. (108)

2.5.5.3.Aile ortamı

Roitmann' a (109) göre bir insanın doğuştan getirdiği yetenekler ne düzeyde olursa olsun, her birey duygusal zeka becerilerini sonradan kazanabilmektedir. Goleman ,eğer duygusal zeka öğrenilebiliyorsa bu konuda ailelerin bu becerileri öğretme konusunda kendilerini sorumlu hissetmesi gerektiğini vurgular. Çocuklarını geliştirerek hayata hazırlama noktasında iki farklı türde aile vardır: ilki duyguları arka plana atan aileler, diğeri ise duygulara yön veren ailelerdir. İlk aile türünde çocuklarının duyguları yoğun bir hal alana kadar gösterilen ilgi ve şefkat vardır ancak duygular yoğunlaştığında aile çocuğuna baş edebilmesi için direktif verir. Bu varsayımda çocuklar duyguların önemli olmadığını ve anlamsız olduğunu düşünürler ve çevresindekilerin ve kendilerinin duygularını anlamakta zorlanırlar. İkincisinde ise aile çocuklarının duygularını fark etmesine ve kendi duygularını yaşayarak büyümesine izin verir. Böylece çocuklar duygularını kontrol altına alabilen ve (çevresindekilerle sınırlarını çizebilirlerse) duyguları tam olarak fark edebilen bireyler olurlar (109). Dr.Elias'ın duygusal zekanın gelişimine katkıda bulunması için ailelere önerdiği bazı yollar vardır. Örneğin ‘‘Çocuğunuza resimli bir kitaptan hikaye sunarken , kahramanın

yüz ifadesine ,görünüşüne ve söylediklerine dikkat çekerek onun neler hissediyor olabileceğini sorun’’Böylece çocuklar olaylar ile duygular arasında daha rahat bağ kuracaklardır. Bunun yanısıra ‘çocuklarınızı eğitirken onları sadece sözel olarak yönlendirmeyin, davranışlarınızla çocuklara daha kalıcı bir öğrenme modeli olabilirsiniz’ diyerek örnek olmanın önemini vurgulamıştır (109).

Dr.Fassler da duygusal zeka gelişimine katkıda bulunmak için ailelere bazı önerilerde bulunmuştur. ‘Karar verme basamaklarınızı çocuğunuza hissettirin ,öncelik belirlerken nelere dikkat ettiğinizi, sorunlu bölgelere nasıl yoğunlaştığınızı ,kendi davranışlarını denetim altına alabilmek için neler yapabileceklerini ve insanların olaylar karşısında ne gibi tepkiler göstereceğini tahmin etmelerini öğretin. Onlarla iletişim halinde olun ve almış olduğunuz karar ve koyulan kurallarda her zaman istikrar gösterin’ (109).

2.5.5.4.Mizac

Genel duygu dünyamızın nitelikleri ile yoğrulan ruhsal hallerdir. Her bireyin bir raddeye kadar seçim yapmış olduğu bir his alanı mevcuttur. Mizacın şansımıza denk gelebilecek kalıtsal bir özellik olması ve hayatın gelişiminde söz hakkı olan itici bir güç olan ve bilgi kaynağı olduğu bilinmektedir. Her anne baba doğan çocuğun bir mizaca sahip olduğunu fark eder, bu mizaç özellikleri yumuşak başlılık, baskın karakterlilik ya da sakin veya atılganlık olabilir. Asıl merak edilen bu özelliklerin tecrübeler ile değiştirilebilme ihtimalidir (95).

Geçmişteki araştırmalarda daha çok ergen mizacının davranış üzerinde problem teşkil edip etmeyeceği üzerinde çalışılmıştır. Ormel ve ark.‘nın (110) yaptığı araştırmada 10-11 yaşlarındaki mizaç özelliklerinin iki yıl sonra aynı çocuklardaki davranış problemlerine etkisi araştırılmış, sonuç olarak: dışadönük gençlerin daha çok dışsallaştırma faktörüyle ilişkili olduğu, hayal kırıklığı ve öfkenin hem dışsallaştırma hem de içselleştirme problemini, ancak korkunun içselleştirme ,öfkenin de dışsallaştırma sorunlarını yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

2.6. MİZAH

- Bir çok araştırmacının yaptığı tanımlamaya göre **mizah** duygusu, bir kişilik özelliği olması ,yalnızca insana has bir özellik olması ile dikkat çeken ve

tebessüm etmeyi, bir şeyi komik bulmayı ve samimi olarak sesli gülebilmeyi sağlayan bir davranıştır (46).

- Günlük yaşamda insanların yoğun iş hayatları ya da günlük sıkıntılardan uzaklaşmak, rahatlamak ve olumsuz enerjiyi azaltmak için başvurdukları en sık yöntem mizahtır. Mizah onların hem yorgunluklarını alır hem de örgütsel yaşamın bunalımlarından uzak tutmayı başarır (111). Bireyler yaşadıkları duygular ve olaylar sayesinde içgüdüsel olarak gülme eylemi gösterir (112).

2.6.1. Mizah'ın Gelişimi

McGhee'ye göre asıl mizah duygusu yaşamın 2. yılında veya sembolik düşüncenin gelişimi ile başlar. Mizah duygusu zihinsel aktivite ile birlikte hiyerarşik bir sıra izler.

1. Evre: Nesnelere karşı tutarsız davranışlar:

1-2 yaşlar arasındaki çocuklar zihinlerindeki nesneler arasında benzerlik kurmaya ve aynı davranışı o nesnelere uygulamaya başlar. Yani eskiden bildiği bir nesneye nasıl davranıyorsa yeni bir nesne verildiğinde de o şekilde davranır. Aslında o nesnelerin farklı olduğunu bilmesine rağmen davranış farklılığı oluşmaz ve durumu mutlu bir his ile komik bulabilirler.

2. Evre: Nesnelerin, olayların, insanların tutarsız olarak adlandırılması:

Genellikle 2 yaş dolaylarında olan bu dönemde en yaygın mizah türü, çocuğun sözcük dağarcığının artmasına bağlı olarak nesnelere, olaylara ve bedeninin bazı bölümlerine doğru olmayan isimler koymasındır. Çocuklar hiç karşılaşmadık ve hayret uyandırıcı olaylara gülmekten hoşlanırlar (57,113,114).

Birinci ve ikinci evrede oluşan mizah anlayışı bir üst evreye geçtiğinde ortadan kalkmaz, yalnızca daha incelenmiş şekillerde diğerleriyle kaynaşır.

3. Evre: Kavramsal tutarsızlık:

Genellikle 3-4 yaşlarda başlayan, dilin ve kavramların gelişmesinden çok etkilenen bir evredir. Bu yaşlarda bir gerçekliğin çarpıtılması onlara komik gelir ve özel gereksinimli ve şekilsel farklılığı olan kişileri gösterip gülebilirler. Bunun sebebi baskın bir egosantrik düşünce ile hareket edip başka bireylerin duygularını dikkate

almamalarıdır. Sözcüklerde kafiyeler bulmak ve türetmek onlar için çok eğlencelidir. Tuvalet ihtiyacı ve cinsel özelliklerdeki farklılıklar üzerine komiklik yapmaya çalışırlar. Buna benzer konular espri kavramı olarak değerlendirilip ortamdaki olumsuz havayı değiştirir ve yalnızca okul öncesi çocukların değil yetişkinlerin de fazlaca gülmelerine sebep olabilir (57).

4. Evre: Çoklu anlamlar ve yetişkin türü mizahın başlaması: 7-8 yaşlarında ortaya çıkmaya başlayan bu evrede algılanan somut işlemlerin ve bilişsel kabiliyetlerin etkisiyle daha ince şakalardan keyif almaya başlarlar. Somut işlemler döneminde çocuk hafızasında iki fikri aynı anda düşünebilir ve (kavramlar onların tanıdığı olması koşuluyla) kelimelerin birden fazla anlama gelmesiyle bir sorunları yoktur. McGhee' ye göre bu evre mizahı daha komplike ve soyut olması nedeniyle ergenlik ya da yetişkinliğe de yayılarak gidebilir.

McGhee'ye (114) göre mizaha yatkın sayılan bebeklerin anneleri genellikle koruyucu ve güven verici , pekiştirici özellikler göstermektedir. Fakat bu anneler 3 yaşından sonra duygusal yakınlık gösterme durumlarını azaltmışlardır. Mizah duyguları en fazla gelişmiş ilköğretim çocukları incelendiğinde ise onların problem çözme noktasında annelerinin çok az yardımını aldıkları ve bu çocukların kaos ortamında büyüdüğü görülmüştür. McGhee'nin bu bulguları psikanalitik görüşte yer alan mizahın problemle başa çıkmada kullanılması ile uyum içindedir. Tanınmış komedyenlerin özgeçmişleri incelendiğinde de benzer sonuçlara rastlanmıştır.

McGhee'ye göre (114) mizah duygusuna sahip olan çocuklar her zaman zeka testlerinde büyük puanlar alırlar bile onlar erken bir dil algılama ve kullanma yeteneğine sahiptir. Bu çocukların bir diğer özelliği ise atılgan ,kimi zaman saldırgan, ilgi ve şöhret peşinde koşan, başkalarından onay alma eğiliminde olmalarıdır.

Mizahın gelişimini en çok etkileyen iki unsur bulunmaktadır: bunlardan biri modeller ,diğeri ise mizahlarına alınan olumlu pekiştireçlerdir. Çocuk anne babası ya da ailesinde bulunan diğer kişilerden aldığı kadar ,televizyon vb teknolojik araçlardan da mizahi tutumunu kazanabilmektedir. Çocukların komik davranışları ,çevresindekiler onlara güldüğünde pekişmekte ve bilinçli davranış halini alabilmektedir (57).

Yetişkinliğe yaklaşan çocuklar için mizah duygusu, komik bir öykü uydurmak, kendiyle ilgili şakalar yapmak olarak dönüşmektedir. Ergenlerin tavırlarına bakıldığında

komiklik yaparken 6 yaş civarındaki çocukların tavır ve ses tonunu takındıkları görülmüştür. Bu görüş de küçük yaş çocukların güldükleri şeylere gülmeleriyle desteklenmektedir. Gençlerin mizah kavramı ile ilgili dili kullanma ustalıkları, entelektüel yetenekleri ve sembolleştirme potansiyelleri yaptıkları esprilerden anlaşılabilir (115).

McGhee saptanan bir tezatlığın ya da uyumsuzluğun, genellikle mizaha temel oluşturan bir etken olduğunu savunur. Mesela hiç beklenmeyen , absürt bir durum ya da normale aykırı bir iş mizahı bir anda ortaya çıkarabilir. Ancak bu uyumsuzluk da tek başına yeterli olmaz ve mutlu bir ruh halini ve çocukların bu uyumsuzluğu fark edebilecek bir bilgi düzeyine sahip olmalarını gerekli kılar. Bu yüzden de çocukların incelendiği mizah türü en derinde onların bilişsel gelişimlerine bağlı olmaktadır.

Vural (116) , mizah duygusunun insan hayatına, ruh ve beden sağlığına yaptığı olumlu katkıları incelediği araştırması sonucunda, mizah kavramı, duygusu ya da anlayışı gelişmemiş bireylerin bir yönden eksik, ruhsuz ve tekdüze olarak görüldüklerini, bu yüzden de mizah duyarlılığının erken çocukluktan itibaren kazandırılmasının geleceğin refah ve mutluluk seviyesi yüksek toplumlara dönüşmesinde etkili olduğunu vurgulamıştır.

Bir çocuğun mizaha uygun kavramsal analizi yapabilmesi için mizahı niteleyen mecazı anlama olasılığına sahip olması gerekir (113).

Yakın tarihlerde yapılan araştırmalardan Freud ve Wolfenstein'kiler çocukların tehdit eden ve kaygı uyandıran bir durumu gülme eylemine çevirmek için mizahtan ve kahkahalardan ustalıkla nasıl yararlandıklarını açıklamıştır (119).

Führ (2002), başa çıkma mizahı kullanımının 10 ila 16 yaşları arasında nasıl değişkenlik gösterdiğini araştırmıştır. Kızların da ve erkeklerin de büyüdükçe stresle ve belirsizlikle baş etmede mizahtan daha çok yararlandıklarını ortaya çıkarmışlardır. İlginçtir ki, kızlarda yaşın artmasıyla birlikte , birini etkilemek için mizah kullanmak daha sık hale gelirken erkeklerde durum böyle değildir. Alay, daha büyük çocuklarda daha belirgin hale gelen mizahın başka bir kullanımıdır. Çocukların yaşlılarıyla alay etme şeklindeki bazı değişkenleri, içerik ve olası işlevler de dahil olmak üzere literatürde bildirilmiştir (119).

Ergenlik çağında ironi ve alay üretme yeteneği arttıkça, alaycılık daha eğlenceli ve esprili hale gelmektedir (120).

Ayrıca, alay hareketlerini tanımlamaları istendiğinde, on bir yaşından büyük çocukların, incelenen daha küçük yaş gruplarının aksine, yalnızca görünürde acı veren motivasyonları değil olumlu sebepleri de bildirdikleri görülmüştür (121).

Gelişimsel değişikliklerle ilgili bilgiye ulaşmak için , çocukların ve ergenlerin şu anki bilişsel seviyeleri için ne basit ne de zor olan mizahi uyarıcılardan hangilerini tercih ettikleri not edilmelidir (122).

Başka bir deyişle, mizahın hızla gelişen zihinlerin her aşamasında kahkaha üretmekte tamamen başarılı olması için optimum bir zorluk seviyesi vardır (124).

Mizah ile birlikte akla gelebilen diğer kavramlar da mizah duygusu, mizah üretkenliği ve mizah tarzıdır. Bu araştırmada öğrencilerin mizah tarzları ile duygusal zekaları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı incelenmektedir.

2.6.2.Mizah tarzları

Martin ve ark. (117) dört mizah stilini tasarlamışlardır.

- İlk **Katılımcı (Sosyal) Mizah**, mizahı başkalarıyla paylaşma, şakalar yapma ve diğerlerini eğlendirme ve başkalarını rahatlatmak, başkalarını neşelendirmek ve ilişkileri kolaylaştırmak için mizahı kullanma eğilimini yansıtır. Bu tarzda kendilik ve başkalarının mizah anlayışına uygunluk hakimdir ve kişilerarası birlikteliği arttırması muhtemeldir.

- İkinci stil olan, **Kendini Geliştiren Mizah**, başkalarıyla birlikte olmasa bile yaşamla ilgili mizahi bir bakış açısını sürdürme, mizahı stresle başa çıkma, mizahla neşelendirme eğilimini ifade eder.

- Üçüncü, **Kendini Yıkıcı Mizah**, başkalarını kazanmak pahasına, kendi kendini kötüleyen bir mizahtır. Kendinden ve başkalarından gerçek duygularını saklayarak, kendi kendini küçültüp , alay konusu olduğunda diğerleriyle birlikte gülme ve başkalarını eğlendirme eğilimini kapsar. Mizahın bir savunma mekanizması olan ‘inkar’ ı kullanması muhtemeldir.

- **Saldırgan Mizah** çoğunlukla, mizahı başkalarını aşağılamak ya da manipüle etmek, alay etmek, aşağılamak için kullanma eğilimidir. Saldırgan mizah,

cinsiyetçi ya da ırkçı ,baskıcı mizah ifadesi uygun olmadığı durumlarda , "üstünlük" mizah teorisinin ışığında anlaşılabilir.

Ergenliğin ilk yıllarında bir eğlence materyali olarak düşünülen mizah ,erkek ergenlerde saldırgan tarzda ve cinselliğe yönelik bir izlem yaratırken, kız ergenlerde daha çok gülüşmeli küçük oyunlara yönelimlidir. Kızlarda yaş değişkeni daha etkili olurken erkeklerin mizah algısında yaşla ilgili bir farklılık yoktur. Kişinin duygusal yetenekleri ve kullanma tarzları mizahın oluşumunda etkindir (118).

2.7.Duygusal Zeka ve Mizah İlişkisi

Önceki yıllarda mizah tarzları ve duygusal zeka ile alakalı yapılan araştırmalarda, tipik duygusal zeka davranışlarıyla ve uyumlu mizah tarzları arasında pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zekası yüksek olan bireylerin uyumlu mizah tarzını kullanma becerileri de yüksektir (125).

Mizahın insanın davranışları ya da sözel olarak ifadeleri ile çevresindekilere komik olarak yansıtma özelliği buna bağlı olarak insanlar arası ilişkiyi pozitif etkileyen bir kalite olduğu, ve sosyal temasları zenginleştirici bir boyutu olduğu kabul edilen bir gerçektir (126). Mizahın yalnızca ruhsal sağlığa değil aynı zamanda fiziksel sağlığa da olumlu etkiler yaptığı görülmüştür (127).

Bariaud (1988)'e göre mizah bir takım duygusal tecrübeler ve bilişsel süreçleri içine alır. Eğlenceli uyarıcıları ortaya çıkarmak ve buna ek olarak çevredekileri fark etmek gibi bilişsel süreçlere,bu uyarandan haz almak gibi de duyuşsal süreçleri kapsar (119,128). Kısaca ifade edilecek olursa; mizah ne tam olarak bilişsel ne de tam olarak duyuşsal bir kavramdır. Her ikisini de içine alan -çok boyutlu- bir kavramdır.

Mizah sadece heyecana değil , ayrıca zekaya da değinen bir durumdur. Mizahın zeka kavramı ile bağlantısı kanıtlanmıştır (129).

Hauck ve Thomas'ın Lorge Thorndike Intelligence Test ve Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri le ölçtüğü zeka ve yaratıcılık ile mizah arasında yüksek oranda ilişki olduğunu bulmuştur (130). Wierzbicki ve Young' (131) ın yaptığı araştırma da; IQ ile mizah anlayışı arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Zekanın mizah yeteneğini öngördüğünü ortaya koyan araştırmacılar da bulunmaktadır (132).

Duygusal zekanın duyguları yerinde ve oranında kullanmaya yardım ettiği ve biliş ile

duygular arasında bağlantı olduğu düşünülmüştür (85,135). Mayer ve Salovey (1997) ise düşünmenin daha etkili olabilmesi için duyguya ihtiyaç olduğunu , duygusal ve sosyal becerilerin bilişsel gelişime katkı yapabileceği ifade eder. Goleman (1995) bilişsel zekanın , hayat başarısını belirleyen varyansın sadece tahminen %20 lik dilimini teşkil ettiğini savunmaktadır. Bu nedenle duygusal zekanın bilişsel zekadan çok daha önemli olabileceğini gündeme getirmiştir (134).

Mizahın bağ kurma ve kişilerarası sorunları çözerek sosyal bütünleşmelere katkıda bulunma özelliği vardır. İnsanların birbiriyle sosyal temaslara geçmesine olanak sağlar (135). Lefcourt(2001) mizahın bir takım sosyal faydalar sağladığını ifade etmiştir. Bunlar: Gerilim ve çatışmaları azaltma, sosyal sorgulama yapabilme, kendini doğru ifade etme, olumlu toplumsal bağlar kurma vb.dir (27). Mizahın ortaya çıkardığı bu davranışlar duygusal zeka alt boyutları olan duyguların kullanılması ve değerlendirilmesi becerilerini gerekli kılmaktadır.

Sayılan olumlu etkilerinin yanında kullanıldığı ortam ve koşullara göre çevresindekileri aşağılayıp, alay etme gibi olumsuz etkileri de bulunmaktadır (27).

Martin ve meslektaşları (15) iyi ve kötü diye nitelenebilecek dört farklı mizah tarzı önermiştir. Katılımcı (sosyal) mizah, kendini geliştiren mizah olumlu olarak kabul edilebilirken, diğer ikisi olan, saldırgan mizah ve kendini yıkıcı mizah , potansiyel olumsuz mizahtır. “Katılımcı Mizah” , kişinin sağlıklı olarak kendini ifadesine ve çevresindekini anlayabilmesine bağlıdır, “Kendini Geliştiren Mizah” ise kendi yeteneklerini kendine müsamaha göstererek geliştirme çabası olarak kabul edilir. Olumsuz diye kabul edilen “Saldırgan Mizah” ; gülme eylemini başkasını kırarak kullanır , “Kendini Yıkıcı Mizah” ise komik olan durumları kendini yıpratarak ortaya çıkarma eğilimidir. Bu mizah tarzlarının sosyal etkileşim kalitesi ve yeterliliği ile bağlantılı olduğu ortaya çıkarılmıştır (22,136). Araştırma sonuçları uyumlu –olumlu tarzların sosyal uyum ve duygusal iyi olma hali ile , uyumsuz-olumsuz mizah tarzlarının kin, düşmanlık ,düşük benlik algısı gibi duygularla pozitif ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır (14,137).

Mizah tarzları üzerine yapılan başka araştırmalar da Katılımcı (Sosyal) ve Kendini Geliştirici Mizahın , dışadönük ve yeni tecrübelerle açık olma ile pozitif ilişkili

olduğunu, uyumsuz diye ifade edilen Saldırgan ve Kendini Yıkıcı Mizahı düşük seviyede anlaşmazlık ve yüksek seviyede nörotizm ile ilişkili bulmuşlardır (14,138).

Vernon ,Villani., Schermer, Kirilovic, Martin, Petrides, Cherkas, mizah tarzları ile ilişkili olabilen bir başka değişkenin duygusal zeka olduğunu ifade etmiştir. Duygusal zekaya sahip olan kişilerin genellikle duygusal olduğu ve Kendini Geliştiren Mizahı kullanmaya ,Duygusal Zeka'ya sahip olmayan kişilerin ise saldırgan ve kendini yıkıcı mizahı kullanmaya yatkın olduğu bulunmuştur (139).

Öğretim üyeleri üzerinde yapılan bir araştırma ise, kendini üstün görmenin, Saldırganlık ve Kendini Yıkıcı Mizahı yordadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır (140).

Üniversite öğrencilerinde 2006 yılında Duygusal Zeka ve Mizah Tarzları arasındaki ilişki üzerine yapılan bir araştırma ise duygusal zekanın bileşenlerinden biri olan duygusal yönetim ile Kendini Geliştiren Mizah arasında pozitif bir ilişki ($r=.24$) bulmuşlardır (136).

Her dönemde olduğu gibi ergenlikte de duygusal zeka düzeyinin yeri ve önemi büyüktür. Gelişim alanlarında oluşan değişiklikler ile baş eden gençler toplumsal ve cinsel kimliğini yeniden düzenlemektedir. Hayata ilişkin yeni görevlerin olduğu bu dönemde genç çevresiyle bir takım çatışmalar yaşayabilir (141).

Ergenlik çağındaki bireylerin yaşadıkları sorunları aşip çevresine uyum sağlayan, mutlu ve özgüven sahibi kişiler olmaları için alacakları eğitimin başarısı; hazzı erteleme, sabır , sorumluluk sahibi olma duyguları üzerinde denetim kurma, içsel motivasyonu sağlama gibi duygusal zeka becerilerine bağlıdır. Fakat eğer bahsedilen bu beceriler yeterli seviyeye ulaşmamışsa, ergenler olayların farklı boyutlarını düşünebilme, -sorunların üstesinden gelme ve farkındalık sağlama-, yaşadığı sorunlara göğüs germe konularında zorlanmakta, sosyal uyumsuzluklar gösterebilmektedir (142).

Duygusal zekanın psikolojik uyumla bağlantılı olduğunu, çatışma eğilimlerini ve suç davranışlarını yordadığını kanıtlayan araştırmalar bulunmaktadır (143).

Uyumlu mizah tarzları olumlu bir takım duygular olan iyimserlik, özsaygı, sosyal destek sağlama ve iletişime geçtiği kişilerle sağlıklı bağ kurup doyum sağlama gibi duygularda önemli görevler üstlenir (15,119). Bu değişkenler ise

kişinin sürekli bir yeterlik duygusu ve duygusal zeka çerçevesi ile bütünleşmiştir (144).

Uyumlu mizah ile duygusal zekanın arasında hipotez kurulmuş olan bağlantılar bulunmaktadır. Uyumlu mizah tarzlarının sağladığı yararlar toplumsal ilişkilerde kolaylaştırıcı etkiler yapmakta , duygusal zekanın merkezi olan duygusal okur-yazarlık ve duyguların düzenlenmesi konusu ile ilişkili bulunmaktadır (145).

Bireylerin içindeki eğlenme isteğini ortaya çıkarmak için ,etrafındaki insanların duygusunu fark etmek ve doğru zamanda doğru ifade gücüne sahip olmak gerekir. Ayrıca Kendini Geliştirici Mizah tarzını tercih eden bireylerin duyguları yönetme gücünün daha iyi olduğu gözlenmiştir. Birey uyumlu mizah tarzlarını başa çıkma stratejisi olarak kullanırsa sorunları üzerinde daha yetenekli hale gelir. Mizahın uygun kullanım biçimleriyle , duygusal zekası yüksek olan kişiler duyguları etkileyebilme ve ilişkilerden doyum alma becerisini kullanırlar (145).

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

ULUSAL ÇALIŞMALAR

Akaydın'ın (16) çalışmasında duygusal zeka ve mizah tarzları konusu çok boyutlu olarak birlikte ele alınmıştır. Araştırmada okul öncesi eğitimi alan 6 yaş grubu çocukların duygusal zeka düzeyleri ve annelerinin mizah tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çocuklar'a 'Sullivan Çocuklar için Duygusal Zeka Ölçeği', annelerine de 'Mizah Tarzları Ölçeği' uygulanmıştır. Ayrıca genel bilgi formu ile de demografik bilgiler toplanmıştır.

Araştırmanın örneklemini Ankara 'da bulunan anaokullarından seçilen 206 çocuk ve annesi oluşturmuş olup ,veriler Spss programında analiz edilmiştir. Araştırmada T Testi, Anova , ve farklılık testleri içinde Bonferroni testi kullanılmış ,değişkenler arası ilişkilere de Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucu göstermiştir ki , çocukların duygusal zeka boyutları ile , cinsiyeti, okuduğu okul türü, kurumdaki yılı, annenin yaşı ,mesleği ve öğrenim durumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Suna'nın (146) araştırmasında duygu düzenleme ve mizah tarzları konusu birlikte ele alınmıştır. Birtakım duygu düzenleme stratejilerinin olduğu, bu stratejilerin ise mizahı kullanma stilleri hakkında ipuçları olabileceği konusuna dikkat çekilmiştir. Araştırmaya Gaziantep ilinden seçilen liselerden 9.sınıfa devam eden 782 kız ,590 erkek öğrenci dahil edilmiştir. Ergenlere bu çalışmada 'Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği ve Mizah Tarzları Ölçeği' uygulanmıştır. Veriler Spss 22.0 programında işlenmiştir. Araştırma sonunda ergenlerin katılımcı mizah tarzında cinsiyet yönünden kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklara ulaşılırken duygu düzenlemesinde bu tarza ait herhangi farklılaşma bulunmamıştır. Kendini Geliştiren mizah tarzında ise bunun tam tersi bir sonuca ulaşılmıştır. Saldırgan mizahta hem cinsiyette hem de duygu düzenlemelerinde farklılıklara erişilmiş, erkeklerin daha sık mizaha başvurdukları görülmüştür. Yıkıcı mizah tarzında ise duygu düzenlemelerinde anlamlı farklılıklara ulaşılırken cinsiyette bir farklılık olmamıştır. Cinsiyet ve duygu düzenleme

etkileşiminin birlikte değerlendirildiği etki sonucunda etkileşimin hiçbir mizah tarzında fark oluşturmadağı gözlemlenmiştir.

Unaran'ın (124) çalışmasında genç yetişkinlerin mizah gelişiminde ailevi unsurların etkisi incelenmiştir. Çalışmanın merkezinde mizah tarzları yer almaktadır. Yaş ortalaması 20 olan genç yetişkinler üzerinde yürütülen çalışmada 227 kişiye ulaşıp , kişilerin mizah tarzı, onların anne babasının mizah tarzı ,aile ortamı ve anne-baba sevgisi hakkında anket çalışmaları yapılmıştır.

Araştırma sonucunda anne ve babalarının ,çocukları üzerinde mizah tarzları konusunda etkili oldukları sonucuna varılmıştır. Aile ortamının uyumsuz mizah tarzlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Baba çocuk arasındaki ilişkinin kalitesi çocuğun mizah tarzına etki etmektedir. Daha ilgili ebeveynlerin uyumlu mizah tarzlarında ilişkiyi güçlendirici bir etkisi olmuştur. Bütün bunların yanında ailevi koşulların mizah tarzları değişkenlerinde görülen varyansın yalnızca küçük bir kısmını açıklayabildiği belirtilmiştir.

Yavuz, (147) meslek lisesi öğretmenlerinin duygusal zeka düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumunu araştırmıştır. Araştırmaya İstanbul ilinden 713 öğretmen dahil olmuştur. Araştırmada öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerini ölçen Shuttle Duygusal Zeka ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin duygusal zekâlarının değişkenlere göre anlamlı olarak farklılıklarının tespit edilmesinde ; “cinsiyet”, “medeni durum” ve “farklı branş” değişkenlerinde Bağımsız Gruplar t Testi; “yaş”, “kaç kardeş oldukları”, ”ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu”, “görev yapmış oldukları meslek lisesi türü” ve “günlük sosyal medya kullanım durumu” değişkenlerinde ise ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonrasında farklılığın kaynağını tespit etmek için Post-Hoc Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kız öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha yüksek duygusal zeka puanına sahip olduğu, yaşlara ve medeni duruma göre herhangi bir farklılaşma yaşanmadığı , kardeş sayısı değişkenine göre ise 4 ve daha fazla kardeşe sahip olan öğretmenlerin daha yüksek puanlara eriştiği, branş bazında kültür öğretmenleri lehine farklılık olduğu görülmüştür.

Kahraman, (17) yatılı ilköğretim okulu ile gündüzlü örgün eğitim veren okullarda bulunan öğrenciler üzerinde ,mizah duygusu ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı hedefleyen bir araştırma yapmıştır. Çorum ilinde bulunan iki

yatılı okul ve iki gündüzlü okulu örnekleme dahil ederek 7. Ve 8. Sınıflara devam eden 13-14 yaş aralığındaki 340 öğrenciye ulaşmıştır. Çalışmada Oral(2004) tarafından geliştirilen Ergenlerde Mizah ölçeği ve İnanc tarafından dilimize uyarlanan Offer Benlik Algısı ölçeğini kullanılmıştır. Katılan öğrencilerin orta düzeyde mizah anlayışına sahip olduğunu, erkek öğrencilerin kızlara oranla daha yüksek mizah anlayışına sahip olduğu ,normal okullarda okuyan kişilerin yatılı okullardaki öğrencilere göre daha esprili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik, (2008) lise öğrencileri üzerinde öznel iyi oluş ve duygusal zeka bileşenlerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumunu araştırdığı çalışmada Konya ilinde bulunan 236 sı kız, 249 u erkek toplam 485 öğrenciye ulaşmıştır. Araştırmada Dost(2004) tarafından geliştirilen ve Özen(2005) tarafından lise öğrencileri için uyarlanan Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Bar-on EQ anketi uygulanmıştır. Verileri analiz etmek için t testi ve Anova kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda öznel iyi oluş ile duygusal zekanın alt boyutları arasında orta düzeyde ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal zekanın önemli bir yordayıcısı olarak Öznel iyi oluş gösterilmiştir.(148)

Karakuş, Ercan ve Tekgöz'ün (149) , ergenler üzerinde yaptığı araştırmanın amacı da mizah türleri ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek ve algılanan sosyal desteğin mizah türlerini açıklayıp açıklamadığını belirlemektir. Araştırma Konya ilinde bulunan ortaokullarda yürütülmüştür. Örneklem Karatay, Selçuklu ve Meram ilçelerinde bulunan dört orta okuldan seçilmiş olan 440 öğrencidir. Veri toplamada çok boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ve Mizah Tarzı Ölçeği anketi kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson çarpım moment korelasyon katsayısı ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 239'u (% 54,3) erkek, 203'ü (% 45,7) kızdır. Yaş aralığı 16-23 (s. 1.5) 'tür. Araştırmada Algılanan sosyal destek ile mizah türleri alt boyutundan olan kendini geliştiren mizah arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir (p <0.01), ancak saldırgan ve yıkıcı mizah arasında bir ilişki bulunmamıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre, algılanan sosyal desteğin katılımcı ve kendini geliştiren mizah tarzlarıyla önemli düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım'ın__(150) lise düzeyindeki ergenler üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ve duygusal zeka düzeylerinin ,yaşam doyumu üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Adana'da yürütülen çalışmaya 9,10,11,12.

Sınıf düzeylerinde eğitim almaya devam eden 855 öğrenci katılmıştır. Huebner'(1994)'in Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği , Anne Baba Tutum Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu' ile veriler toplanmıştır. Çok değişkenli regresyon analizinden yararlanılan araştırmanın sonuçlarında , ebeveynlerden algılanan ilgi, özerklik , kontrol ve duygusal zekanın stresle başa çıkma, olumlu etkiler sağlama, genel ruh hali boyutlarının, öğrencilerin genel yaşam doyumunu sağlamada olumlu katkı yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerin aile, arkadaş ve okul doyumuna gibi çevresel ortamlarındaki iletişiminin genel ruh hali, duygusal zekanın kişilerarası beceriler, uyum , stres yönetimi, olumlu etki , boyutlarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ergin'in (151) çalışmasındaki amaç: Duygusal zeka ölçeği-Adölesan kısa Formu'nun dilimize uyarlamasını yapmaktır. Genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmaya Konya ilinde bulunan meb e bağlı ortaokul ve lise düzeyindeki 11-17 yaş arasındaki 1224 öğrenci dahil edilmiştir. Veri toplamada Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Olumlu-Olumsuz Yaşantı Ölçeği, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) kullanılmıştır. Ölçeğin uyarlaması ve, güvenilirliğin hesaplanmasında iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler neticesinde TEIQue-ASF'nin diğer ölçekler ile ilişkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu sonucuna erişilmiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi de yapıldıktan sonra 15 madde 4 faktör olarak ölçeğin uygulanan örneğe uyumlu olduğu ifade edilmiştir.

Sümer'in (152) araştırmasında okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin strese çıkma düzeylerinin , mizah tarzlarından aldıkları puanlar ile farklılaşma durumunu analiz etmek amaçlanmıştır. Mizah tarzlarının sınıf, ikamet edilen bölge , aile yapısı , anne baba tutumları , aylık gelir miktarı ve okul öncesi eğitimi alıp almadığı değişkenleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Her sınıf düzeyinden alınan 19 erkek ve 580 kız öğrenci olmak üzere 599 kişiye ölçekler (Kişisel Bilgi Formu, Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ) ve Stresle Başa Çıkma Ölçeği (SBÇÖ) uygulanmıştır. Araştırma sonunda mizah tarzları ile stresle başa çıkma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş, Katılımcı ve Kendini Geliştiren mizah tarzına başvuran öğrencilerin stresle başa çıkma düzeyi orta ve yüksek olan kişilerin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Geniş aileden gelen gençlerin Katılımcı mizah tarzı puanı , çekirdek aileden gelenlere oranla daha yüksek bulunmuştur. öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile mizah tarzları

incelendiğinde ,tutarsız özelliğe sahip anne baba tutumuna sahip olan gençlerin demeokratik tutuma sahip olanlara oranla daha fazla Saldırgan Mizah tarzını kullandıkları tespit edilmiştir. Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre sonuçlar incelendiğinde büyükşehirde geçirenlerin uyumlu mizah tarzlarından biri olan Katılımcı Mizahı ,geçirmeyenlere oranla anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

YURTDIŞINDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Führ, 2001 yılında ergenlikte mizahın biçim ve işlevlerini araştırdığı çalışmasına, iki farklı okuldan seçmiş olduğu 12-16 yaş arasındaki 112 kişiyi dahil etmiştir. Gençlerle yapılan görüşmeler ve ankete verdikleri cevaplar ile araştırma gerçekleştirilmiştir. 12-13 yaş arası çocuklarda mizahın biçim ve işlevinin, onların gerçek çevresel ortamlarından ve görevlerinden etkilenebileceği varsayımı yapılmıştır. Yetişkin mizahın okulda daha erken bir aşamada ortaya çıkıp çıkmadığını görmek için iki okuldan gelen 12-16 yaş arası çocuklardan veriler alınıp ilgili analizler yapılmıştır. Son olarak, çalışma, 12-16 yaş arasındaki çocukların mizah anlayışının problem çözme ve sosyal etkileşimdeki önemini ele almaktadır (153).

Mayer, Caruso ve Salovey tarafından yapılan araştırmada , Zekânın , meşru kabul edilmeden önce bilimsel birkaç standart ölçütü karşılaması gerektiği belirtilmiştir. İlk olarak, olarak işlevsel hale getirilebilen bir dizi yetenek ortaya koymalıdır. İkincisi, belirli korelasyon kriterlerini karşılamalıdır: Zekâ tarafından tanımlanan yetenekler birbirleriyle ilişkili olmalıdır , var olan zeka ile bağlantılı olmalı ve aynı zamanda benzersiz varyanslar göstermelidir. Üçüncüsü, zekanın yetenekleri yaş ve deneyim ile gelişmelidir. İki çalışmada Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği (MEIS) ile yetişkinlere (N = 503) ve ergenlere (N = 229), duygusal zekanın yetenek testi uygulanmıştır. Mevcut çalışma, MEIS tarafından ölçülen duygusal zekanın, standart zekanın yukarıdaki üç klasik kriteri karşıladığını göstermektedir(154). Bu çalışma ile duygusal zekanın geleneksel standartlara uygun bir araştırma konusu olduğu ortaya koyulmuştur.

Austin ve Saklofske'un duygusal zeka hakkındaki mevcut araştırması, Duygusal Zekanın, hem yetenek hem de hem de özellik olarak incelemeye odaklanmıştır. Bu becerinin, zeka testlerinde kullanılanlara benzer problem çözme testleri ile değerlendirilebileceğini ortaya koymuştur. Duygusal zeka (EI), özellikle kişisel

özbildirim testleri kullanılarak ölçülür ve kişilik alanının bir parçasını oluşturur. Duygusal zekanın duygusallıkla ilişkili bir eğilim olduğu bulunmuştur. Öte yandan, duygusal zeka özelliklerinin bazıları tarafından zaten çağdaş kişilik modellerinde ve ölçeklerinde büyük ölçüde hesaba katıldığı tartışılmaktadır. Bununla birlikte, araştırma duygusal zekanın incelediği yeteneklerin bireysel farklılık psikolojisine katkı sağlamada yeterli bir bulunduğunu göstermektedir. Duygusal zeka çalışmasının, hem yetenek hem de özellik için araştırılması gereken önemli bir yönü biliş ve kişilik ile ilişkiler hakkında bağlantı kurmaktır. Duygusal bilgi işlemciliğin duygusal zeka alt ölçek puanları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. İlk ergenlerde EI ile akademik performans arasındaki ilişkilerin incelendiği ilk çalışmada, Swinburne Üniversitesi Duygusal Zeka Testi'nin (Erken Yıllar) (SUEIT-EY) yeni geliştirilen Erken Yıl versiyonunu kullanılmıştır. Bu çalışma, bu ölçeğin Duyguları Anlama ve Analiz Etme dalının, ilgili yaş grubunda hem okuryazarlık hem de sayısal başarı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. EI ve olumlu yatkınlık nitelikleri konusundaki çalışmaların sonuçları, EI özelliğinin sağlık profesyonellerinde şefkat memnuniyetiyle ve esneklik gibi bireysel kaynaklarla ilişkili olduğunu göstermektedir (155).

Ciarrochi , Chan ve Bajgar tarafından 2000 yılında yapılan çalışmada Ergenlerde duygusal zekanın ölçülmesi amaçlanmıştır. Avusturalya'da yapılan araştırmada ‘ Duygusal zeka (EI) ergenlerde güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçülebilir mi? sorusuna cevap aranmıştır. 13-15 yaş arası 131 öğrenciden, kendi duygusal zekası hakkında kendini raporlaması istenmiştir (84). Duygusal zeka ölçüsünün geliştirilmesi ve doğrulanmasında Kişilik ve Bireysel Farklılıklar gibi bir takım teorik ölçütler bulunmaktadır . Öğrencilerden duygu durum yönetimi içeren davranışları pozitif, negatif veya nötr diye belirten bir testi tamamlamaları istenmiştir. EI'nin ergenlerde güvenilir bir şekilde ölçüldüğü, kızların erkeklere göre daha yüksek olduğu ve duygusal ifadeleri, sosyal desteği, sosyal desteğin memnuniyetini ve duygudurum yönetim davranışını belirleme becerisiyle pozitif olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu ilişkiler, EI ile potansiyel olarak örtüşen, benlik saygısı ve sürekli kaygı olmak üzere iki yapı için kontrol edilmiştir.. Bu çalışma EI'nin ayırt edici ve yararlı bir ölçüm olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır (156).

Billings , Downey, Lomas ,Lloyd ve Stough tarafından 2014 yılında yapılan çalışmada erken ergenlikte duygusal zeka ve okul başarısı araştırılmıştır. Bu çalışma, ergenlik çağındaki çocuklarda Duygusal Zeka (EI) ve okul başarısı arasındaki ilişkiyi

inceleyen ilk çalışmadır. Çocuklar için oluşturulan EI ölçeği ile (Swinburne Üniversitesi Duygusal Zeka Testi - Erken Yıllar (SUEIT-EY) yaşları 9 ile 13 arasında değişen 407 kız ve erkek çocuk değerlendirilip ve okuryazarlık ve aritmetik becerileri ile okul başarısı için sonuçlar toplanmıştır. Sonuçlar, SUEIT-EY'nin “Duyguları Anlama ve Analiz Etme” (BAE) dalı ile okuryazarlık ve başarıya ulaşma başarısı arasında, , yaş ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Lansford ve ark.'nın 2002'de yaptığı, Erken çocuklukta fiziksel kötü muamelenin ergenlik dönemindeki psikolojik, davranışsal ve akademik sorunlara uzun dönemli etkilerinin araştırıldığı 12 yıllık boylamsal bir çalışmadır. Ergenlerin , standart test puanları ve Okul devamsızlık ve notları ile , saldırganlık, anksiyete / depresyon, diğer psikolojik sorunlar, uyuşturucu kullanımı, kanunla ilgili sıkıntı yaşama , hamilelik, kaçma, çete üyeliği ve eğitim istekleri gibi durumların değerlendirmesi yapılmıştır.

Hayatın erken döneminde kötü muamele görmüş olan ergenlerin, kötü muamele görmemiş ergenlerle karşılaştırıldığında okuldan 1,5 günden daha uzun süre okulda bulunmadığı, üniversiteye gitme olasılıkları daha düşük olduğu ve saldırganlık, kaygı / depresyon, ayrışma, travma sonrası stres bozukluğu belirtileri, sosyal problemler, düşünce sorunları gösterdiği ortaya konmuştur. Ortalama olarak, sosyal dezavantajlı çocukların dörtte üçünden fazlasının , kötü muamele görmemiş akranlarına göre daha yüksek sonuçları çıkmıştır. Aile ve çocuk özelliklerini kontrol ettikten sonra elde edilen bulgular kötü muamele gören çocuklar ile ilişkili bulunmuştur.

Erken fiziksel kötü muamele, ergenlerin psikolojik ve davranışsal sorunlarını, kötü muamele ile ilişkili diğer faktörlerin etkisinin ötesinde tahmin eder. Topluluk popülasyonlarında erken fiziksel kötü muamele, önlenmeye değer önemli bir sorunu temsil etmektedir (158).

Brown, tarafından 2004 yılında yapılan araştırmada Aile Yapısı ve Çocuğun İyi Olması konusu incelenmiş, : Anne Babanın Birlikte Yaşamalarının önemi tartışılmıştır. Aile yapısı ve çocuk refahı arasındaki ilişkiyi incelemek için 1999 Ulusal Amerika Birleşik Devletleri Aile Anketi'nden elde edilen veriler (N = 35,938) kullanılmıştır. Önceden, biyolojik anne-babası birlikte yaşayan ailelerin çocukları ve üvey aileleri ile birlikte yaşayan çocuklar dahil ederek yapılmış, davranışsal ve duygusal sorunlara ve

okul katılımına ilişkin ekonomik ve ebeveyn kaynaklarının rollerini inceleyen araştırmalar bu çalışmada genişletilmiştir. İki - biyolojik anne babası birlikte yaşamayan çocuklar, evli olan iki ebeveyne sahip olanlardan ortalama olarak daha kötü sonuçlara sahiptir, ancak 6-11 yaş arası çocuklar arasında ekonomik ve ebeveynlik kaynakları bu farklılıkları hafifletmektedir. Bu kaynakların seviyelerine bakılmaksızın, 12 ila 17 arasında olan ergenlerin aileleri arasında ebeveyn yaşları ile iyi olma negatif ilişkilidir. Yani ebeveyn yaşı arttıkça iyi olma seviyesi azalmaktadır (159).

Samson , tarafından 2012 yılında yapılan araştırmada ‘Duygu düzenleme olarak mizah: Olumsuz ve olumlu mizahın farklı sonuçları’ konuları incelenmiştir. Mizah genellikle uyarlanabilir bir başa çıkma stratejisi olarak görülmekte ; ancak, bu konuda deneysel literatür yetersiz olduğu düşünülmektedir. Farklı mizah türlerinin farklı uyarlanabilir sonuçlara sahip olduğu muhtemel bir açıklamadır. Bu araştırmada, olumlu (iyi huylu) mizahın, olumsuz duyguları düzenlemede olumsuz (ortalama ruhlu) mizahtan daha etkili olacağı varsayımından yola çıkılarak iki çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma 1’de katılımcılara olumsuzluk içeren resimler gösterilmiştir. Katılımcıların ilk gösterimde , resimleri basitçe incelemeleri ve olumlu-olumsuz duygu seviyelerini derecelendirmeleri istenmiştir. İkincisinde ise resimlere ilişkin , görüşleri; pozitif mizah kullanmaları; veya olumsuz mizah kullanmaları ile tepkileri değerlendirilmiştir. Olumlu mizah ile Olumsuz mizah karşılaştırıldığında, olumsuz olan tarzların düzenleyici ve yukarı yönlü duyguları aşağı çekmede daha başarılı olduğu görülmüştür. Yani olumsuz mizahın düzenleyici duyguları azaltmakta olduğu söylenebilir. Çalışma 2’de de bu bulgular çoğaltılmış ve bu etkilerin iki mizah koşulunda katılımcıların beklentileri ya da sosyal kabulleri arasındaki farklılıklar ile açıklanamayacağı bulunmuştur. Birlikte ele alındığında, bulgular olumlu mizahın etkili bir duygusal düzenleme biçimi olabileceğini göstermektedir. Sonuçlar, Lefcourt ve diğerlerinin (1995) veya Vaillant’ın (2000) ortaya koyduğu olumlu mizahın , olumsuz bir olayın yeniden yorumlanmasına yol açtığı fikri ile tutarlı çıkmıştır. Mizah kullanmanın, insanları olumsuz bir olaydan uzaklaştırdığı düşüncesi ön plana çıkmaktadır (160).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun bir şekilde hazırlanmıştır. İlişkisel tarama, “iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeline” denir (161).

Araştırmada farklı türde lise öğrenimlerine devam eden 9,10,11,12. Sınıf öğrencilerinin ergenlik döneminde yaşadıkları aile sorunlarının duygusal zeka ve mizah tarzına etkisi incelenmiştir.

3.2.EVREN

Araştırmada evrenin tam olarak yansıtılmasını sağlayabilmek amacıyla tabakalı örneklem yöntemi uygulanmıştır. Tabakalı örneklem: Evren kendi kapsamında doğal olarak homojen dağılım sağladığında, her tabakadan belli miktarda örneklem seçimi ile gerçekleştirilen örnekleme yöntemidir (162, 163).

Bu çalışmada evreni oluşturan tabakalar katılan öğrencilerin devam ettiği lise türleridir. Araştırmaya Çok Programlı Lise, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinden katılım gerçekleşmiştir.

İstanbul’un her iki yakasında 2017-2018 yılında öğrenim gören lise öğrencilerinin sayısı Meb istatistik bilgilerine göre: 1.038.510’dur, %5 lik hata payı ile çalışma için belirlenen örneklem grubundaki sayının minimum 384 kişi olması gerekmektedir.

$$n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot t_{\alpha, sd}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

N: Evren birim sayısı,

n: Örneklem büyüklüğü,

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı,

Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı,

a=Anlamlılık düzeyi,

Za: a= 0.05, 0.01, 0.001 için sırasıyla 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri,

d= Örneklem hatası veya katlanılabilir hata oranı

3.3. ÖRNEKLEM

Çalışmanın örneklemini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Kadıköy, Üsküdar, Ataşehir, Beşiktaş, Fatih ,Bahçelievler ilçelerinden İstanbul Büyükşehir Belediyesi rayiç bedeline göre alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan farklı program türlerinde eğitim veren liselerden, 9. sınıflardan 103, 10.sınıflardan 118, 11.sınıflardan 127, 12.sınıflardan 46 olmak üzere normal gelişim gösteren 205 kız, 189 erkek olmak üzere, toplam 394 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1 Yaş değişkeni

Yaş	n	Yüzde %
15	166	42,1
16	123	31,2
17	79	20,1
18	26	6,6
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 166'sı (%42,1) 15 yaşında, 123'ü (%31,2)16 yaşında, 79'u (%20,1) 17 yaşında, 26'sı (%6,6) 18 yaşındadır.

Tablo 2 Cinsiyet değişkeni

Cinsiyet	n	Yüzde %
Kız	205	52,0
Erkek	189	48,0
Toplam	394	100,0

Tablo 2’ de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 205(%52)i kız , 189’u (%48) erkek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenciler belirlenen ilçelerdeki farklı türde liselere devam eden ve tesadüfî olarak seçilen 15-18 yaş arası toplam 394 kişi olarak, belirtilen okulların sınıflarından, kız ve erkek sayılarının birbirine yakın olmasına dikkat edilerek, gönüllülük onamı ile seçilmiştir.

Tablo 3 Ailedeki çocuk sayısı

Kardeş sayısı	n	Yüzde %
Tekçocuk	39	9,9
İki kardeş	180	45,7
Üç kardeş	119	30,2
Dörtvefazla	56	14,2
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 39’u (%9,9) tek çocuk, 180’i (%45,7) iki kardeş , 119’u (%30,2) üç kardeş ,56’sı (%14,2) dört veya daha fazla sayıda kardeş sayılarına sahiptir.

Tablo 4 Aile aylık gelirin dağılımı

Aylık gelir	n	Yüzde %
0-1999 t1	17	4,3
2000-3999 t1	162	41,1
4000-5999 t1	135	34,3
6000-7999 t1	37	9,4
8000-9999 t1	24	6,1
10000 ve üzeri	19	4,8
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 17’si (%4,3) aylık 0-1999 t1 gelir seviyesine, 162’si (%41,1) 2000-3999 t1 aylık gelir seviyesine ,135’i (%34,3) 4000-5999 t1 gelir seviyesine , 37’si (%9,4) 6000-7999 t1 gelir seviyesine , 24’ü (%6,1) 8000-9999 t1 gelir seviyesine ,19’u ise (%4,8) 10000 t1 ve üzeri aylık gelire sahiptir. Örnekleme hiç geliri olmayan iki öğrenci ve en yüksek aylık gelir olan 20000 t1 ye sahip 3 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 5 Doğuş sırası

Doğuş sırası	n	Yüzde %
İlk	151	38,3
Ortanca	78	19,8
Son	125	31,7
Tek	40	10,2
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 151'i (%38,3) ilk çocuk, 78'i (%19,8) ortanca çocuk, 125'i (%31,7) son çocuk, 40'ı (%10,2) ise tek çocuktur.

Tablo 6 Gidilen lise türü

Gidilen lise	n	Yüzde %
AnadoluLisesi	165	41,9
FenLisesi	31	7,9
ÇokProgramlıLise	84	21,3
İmamHatipLisesi	62	15,7
SağlıkMeslekLisesi	27	6,9
MeslekiTeknikAnadoluLisesi	25	6,3
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 165'i (%41,9) anadolu lisesinde, 31'i (%7,9) fen lisesinde, 84'ü (21,3) çok programlı lisede, 62'si (15,7) imam hatip lisesinde, 27'si (%6,9) sağlık meslek lisesinde, 25'i mesleki ve teknik anadolu lisesinde öğrenim görmektedir.

Tablo 7 Aile bütünlüğünün dağılımı

Aile bütünlüğü	n	Yüzde %
Anne-Baba birlikte	365	92,6
Anne-Baba Ayrı	29	7,4
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 365' inin (%92,6) anne babası birlikte iken, 29'unun (%7,4) anne babası boşanmıştır.

Tablo 8 Sınıf Düzeyi

Sınıf düzeyi	n	Yüzde %
9	103	26,1
10	118	29,9
11	127	32,2
12	46	11,7
Toplam	394	100,0

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 103'ü (%26,1) 9.sınıfa, 118'i (%29,9) 10.sınıfa, 127'si (%32,2) 11.sınıfa, 46'sı (%11,7) 12.sınıfa devam etmektedir. Toplamda altı farklı ilçede (Kadıköy, Üsküdar, Ataşehir, Fatih, Beşiktaş, Bahçelievler) bulunan dokuz farklı okul ve otuz bir farklı ikamet ilçesinden örneklem toplanmıştır.

3.4. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmada öncelikle İstanbul il Milli Eğitim Müdürlüğünden (MEB 2017-2018 istatistik bilgileri) tüm ilçelerdeki ortaöğretim kurum türleri hakkında bilgi alındıktan sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi rayiç bedeline göre hazırlanmış grafikten sosyoekonomik(üst,orta,alt) çeşitliliğe dikkat edilerek, örneklem grubunu oluşturmak üzere okul listesi hazırlanmıştır.

Seçilen ilçe ve semtlerden tesadüfi yolla seçilip okul türüne göre tabakalara ayrılarak belirlenen okullardaki öğrenciler örnekleme oluşturmuştur. Örneklem için seçilmiş Kadıköy Üsküdar, Ataşehir, Beşiktaş, Fatih ,Bahçelievler ilçelerinde yer alan okullarda uygulama yapmak amacıyla İl Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırma izni alınmıştır.

İzinler alındıktan sonra da seçilen okullardaki yöneticiler ile görüşülerek uygulama yapılmadan önce, araştırmanın amacı ve uygulamasının nasıl yapılacağı açıklanmış, araştırmanın uygulanacağı gün ve saatler saptanmıştır.

Araştırma için liselerde öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıfa devam 394 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilere mizah tarzlarını ortaya koymayı amaçlayan mizah tarzları ölçeği ve duygusal zekalarını ölçen Schutte Duygusal Zeka ölçeği ile ailede yaşanan sorunları ortaya koymayı amaçlayan ölçekler uygulanmıştır. Veri toplama süresinin yaklaşık 6 hafta sürmüştür (84).

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu bölümde araştırmada görüşülen ergenlere uygulanacak veri toplama araçlarının niteliğine değinilecektir.

3.5.1. Lise öğrencileri İçin Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan “Lise öğrencileri İçin Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bu form ile örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin araştırma için gerekli olan genel bilgilerini toplayabilmek amaçlanmış olup, formda gençlerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, kardeş sayısı, anne ve babanın birlikte yaşama durumları, aylık gelir seviyeleri ve öğrenim gördüğü okul türü (özel/vakıf, devlet) ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Mizah konusunun bilişsel bir beceri olmasının yanısıra duygusal zeka ile ilişkili olabileceği düşünülüp aradaki ilişkinin yönünü incelemek amacıyla aşağıda açıklanan ölçeklerin seçilmesi uygun görülmüştür:

3.5.2. Schutte Duygusal Zeka Ölçeği

Bu araştırmada Schutte ve Arkadaşlarının (1994,1995) geliştirdiği 2004 yılında Austin, Huang, Saklofske ve McKenney tarafından yeniden düzenlenip, 2011 yılında da Tatar, Saltukoğlu ve Tok tarafından dilimize uyarlanan anket soru formu kullanılmıştır. Anket formu hazırlama sürecinde araştırmacılar, yabancı literatür kaynaklarını gözden geçirmiş ve sentezleri sonucunda bir araç oluşturmuştur.

Bireylerin duygusal zekalarını ölçmek amacıyla hazırlanan soru formunda beşli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılıp, katılımcıların her bir yargı için “ 1- Kesinlikle katılmıyorum”, “2- Katılmıyorum”, “3- Fikrim yok”, “4- Katılıyorum”, “5- Kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden onlara en uygun olanı seçip işaretlemeleri talep edilmiştir.

Austin, Saklofese, Huang ve McKenney (2004)ölçme aracının yeni biçimindeki faktörleri aşağıdaki gibi belirtmişlerdir (1994).

Ölçek, üç alt boyutlu olup 41 maddeden oluşan bir yapıya sahiptir. Ölçekteki her madde bir boyuta dahil değildir. Bazı maddeler yalnızca toplam duygusal zeka puanına etki eder. Bu Faktörler:

- İyimserlik/Ruh halini düzenleme
- Duyguları Kullanma
- Duyguları Algılama-Değerlendirme

Shutte Duygusal Zeka Ölçeği'nin orjinal biçimi iç tutarlılık katsayısı Austin ve ark. (2004) tarafından 500 kişilik örneklemden 41 madde olarak revize edildiği çalışmada 0.85 bulunmuştur. Aynı araştırmacıların bildirdiklerine göre ölçeğin farklı uygulama sonuçlarında ortaya koyulan iç tutarlılık katsayıları ise 0.66 ile 0.90 arasındadır. İlk çalışmadan son düzeltme yapılmasına rağmen ölçeğin iç-tutarlılık katsayısı artmamıştır. Ama problemli görülen maddelerin çoğunluğunun düzeldiği görülmektedir. Düzenleme yapılan maddelerden 3, 10, 12, 15, 21, 22, 26, 32, 33 ve 34 numaralı maddelerde belirgin iyileşme gözlenirken 4, 13,14, 20, 23 ve 25, numaralı maddelerin sorunlu görünmeye devam ettikleri belirlenmiştir. Olumlu yönde değişen maddelere rağmen ölçeğin bütününde güvenilirlik katsayısının artmamasından dolayı ölçeğin güvenilirlik bağlamında tepe noktasına ulaştığı düşünülmüştür (164).

3.5.3. Mizah Tarzları Ölçeği (Humor Styles Questionnaire)

Mizah Tarzları Ölçeği günlük yaşamda mizahın kişisel olarak kullanımını ölçmek için hazırlanan (15) bir ölçektir. Araştırmada Yerlikaya'nın (2003) *Mizah Tarzları Ölçeği'nin uyarlama çalışması* başlıklı Yüksek lisans tezi tezinde uyarlamış olduğu mizah tarzları ölçeği kullanılmıştır (40). İki uyumlu, iki uyumsuz olmak üzere ölçülen dört farklı alt ölçek vardır. Bunlar; Katılımcı mizah, Kendini Geliştiren Mizah ,Saldırgan ve Kendini Yıkıcı Mizah olarak ifade edilmiştir. Bu ölçek, sekiz maddeyi kapsayan yedili Likert tipi bir ölçektir. Ters yönde kodlanmış on bir adet madde olup, her ölçekten alınacak minimum puan 7, maksimum puan ise 56'dır. Bir alt ölçekten ne kadar yüksek puan alınırsa kişi o mizah tarzını o sıklıkta kullanır, sonucuna ulaşılmaktadır.

Mizah kullanımındaki bireysel farklara ilişkin dört farklı boyutu ölçmek amacıyla geliştirilmiş 32 maddelik bir kendini değerlendirme ölçeğidir Ölçekte, "1= Kesinlikle Katılmıyorum" ve "7= Tamamıyla Katılıyorum" şeklinde puanlanan yedili Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Ölçeğin Katılımcı mizah (8 madde) ve Kendini geliştirici mizah (8 madde) alt ölçeği olumlu mizah; Saldırgan mizah (8 madde) ve Kendini yıkıcı mizah (8 madde) alt ölçekleri ise olumsuz mizahtır . Alt ölçeklerden

alınan puanların yüksek olması, ilgili mizah tarzının daha fazla kullanıldığını göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı; Katılımcı mizah 0.80, Geliştirici mizah 0.81, Saldırgan mizah 0.77 ve Kendini yıkıcı mizah için 0.80'dir (15).

Uyarılama çalışması sonucunda (n=485), MTÖ'nün alt ölçeklerine ilişkin Cronbach alpha katsayıları: Katılımcı mizah için 0.74, Kendini geliştirici mizah için 0.78 Saldırgan mizah için 0.69 ve Kendini yıkıcı mizah için 0.67 olarak bulunmuştur. İki hafta arayla uygulanan ölçeğin (n=63) test-tekrar test korelasyon katsayıları sırasıyla; Katılımcı mizah 0.88, Kendini geliştirici mizah 0.82, Saldırgan mizah 0.85 ve Kendini yıkıcı mizah için 0.85 şeklindedir. Ölçeğin bu araştırmada kullanılabilmesi için, araştırmacı ile elektronik posta yoluyla yazışılarak gerekli izin alınmış ve ölçek temin edilmiştir (40)(Bkz.Ek-7).

3.5.4. Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği (GDASDÖ):

Örnekleme grubundaki öğrencilerin yaşadıkları ailesel sorunları ortaya koyması amacıyla 1994 yılında Ceylan Tuğrul tarafından geliştirilen 'Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği' kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutları aşağıda yer almaktadır. Bu ölçek gençlik döneminde aileden kaynaklı olabilecek ne gibi sorunlar yaşandığı ve bu stres kaynaklarının genci ne derece etkilediğini açıklamak için geliştirilen beşli Likert tipli ölçek maddeleriyle uygulanmıştır. Hem toplam hem de alt boyutlardan ayrı ayrı puanlar elde edilebilmektedir. Bu alt boyutlar şunlardır:

- Otoriter-baskıcı tutum,
- İlişkilerdeki duyarsızlık ve tutarsızlık
- Anne-baba ilişkilerinde uyumsuzluk,
- Sosyal etkinliklerde kısıtlılık,
- Ev ortamındaki düzensizlik,
- Ekonomik sorunlar,
- Sınırsızlık ve İstismar
- Sağlık ve sosyal sorunlar

olarak sıralanmıştır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarında toplam puan için Cronbach Alfa sayısı 0.93 ve 0.95 olarak kaydedilmiştir.

Alt boyutları için ise ölçeğin güvenirlik katsayıları 0.45-0.84 olduğu belirlenmiştir (166).

3.6.VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada araştırmacının geliştirdiği “Kişisel Bilgi Formu” ve Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim (1998) tarafından geliştirilen ve Austin, Saklofske, Huang ve McKenney (2004) tarafından 41 madde olarak revize edilen “Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin” Türkçe’ye uyarlanmış soru formu , Ceylan Tuğrul tarafından geliştirilen 69 maddeli ‘Gençlik dönemindeki aile sorunlarını değerlendirme ölçeği’ ile Türkçe’ye uyarlaması Yerlikaya tarafından yapılan 32 maddeden oluşan Mizah Tarzları Ölçeği uygulanmıştır (84,165,166).

Belirlenen ölçme araçları için gerekli izin ve onaylar alındıktan sonra 2018-2019 Eğitim Öğretim yılının birinci yarısında Anadolu Lisesi ,Fen Lisesi ,Çok Programlı Lise, Imam Hatip Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine devam eden öğrencilere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılara araştırmanın önemi, eğitime sunacağı katkı ve cevaplama samimiyetinin araştırma sonuçlarına yapacağı etki ile ilgili bilgi verilmiştir.

Ölçekler uygulanırken öğrencilere , toplam 30 dakika olmak üzere her 3 bölüm için 10’ar dakikalık süre verilmiştir ve gençlerin birbirlerinden etkilenmelerinin önüne geçmek için test, sınıf oturma düzeninin bireysel olduğu koşullarda uygulanmıştır. Başlangıçta testin 550 gence uygulanması planlanıp ,anketler dağıtılmasına rağmen ; bazılarının katılmak istememesi, ölçeği geçersiz doldurması ,ölçek formlarını teslim etmemesi ya da değerlendirme koşullarına uymaması nedeniyle teste katılan gençlerden toplam 394 ’ü araştırma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır.

3.7. Veri Analiz Yöntemi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS istatistik 21 paket programına işlenmiş, veriler gençlerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, kardeş sayısı, aile geliri, öğrenim gördüğü okul türü değişkenlerine göre tablollaştırılıp aralarında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığına bakılacaktır.

3.8.Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, araştırmanın genel amacı sınırları içerisinde toplanmış ve kaydedilmiş, akabinde istatistiki sonuçları elde etmek için SPS programından yararlanılmıştır. Bu veriler, tez danışmanının yönlendirmesi, öneri ve katkılarıyla çeşitli sınıflamalarla tezin amacı doğrultusunda işlenerek bilgiye dnştrlmştir. Toplanan verilerin analizinde kullanılacak olan SPSS 21.0 sosyal bilimlerde veri analizinde kullanılan bir paket programdır. Anket alışması demografik verilere ait 16 soru, Aile Sorunlarına ait 69 madde, Duygusal Zekâ leğine ait 41 madde , Mizah Tarzlarına ait 32 maddede oluşmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde İstanbul ili Avrupa ve Anadolu yakasındaki liselerde öğrenim gören Öğrencilerin duygusal zekâlarının ve mizah tarzlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi için veri toplama araçları ile toplanan veriler istatistiksel tekniklerle ve araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ile açıklanarak yorumlanmıştır.

4.1. ALT PROBLEMLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

1. Öğrencilerin mizah tarzı ortalamaları nasıldır?

Tablo 9 Mizah tarzı puanlarının dağılımı

Mizah Tarzları	n	En Düşük	En Yüksek	Ortalama
Katılımcı	394	15	56	40,72
Kendini geliştiren	394	8	56	33,73
Yıkıcı	394	8	49	25,52
Saldırgan	394	10	46	25,86

Tablo 9’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin mizah tarzları altboyutlarından katılımcı mizah tarzı en yüksek puanı 56, en düşük puanı ise 15’tir. Katılımcı mizah tarzı ortalaması ise 40,72 dir. Öğrencilerin Kendini Geliştiren mizah tarzı en yüksek puanı 56, en düşük puanı ise 8’dir. Kendini Geliştiren Mizah tarzı ortalaması ise 33,73’tür. Öğrencilerin Yıkıcı mizah tarzı en yüksek puanı 49, en düşük puanı ise 8’dir. Yıkıcı mizah tarzı ortalaması ise 25,52 ‘dir. Öğrencilerin Saldırgan Mizah Tarzı en yüksek puanı 46, en düşük puanı ise 10’tir. Saldırgan mizah tarzı ortalaması ise 25,86 ‘dır. Bu sonuçlara bakarak Katılımcı ve Kendini Geliştiren olmak üzere uyumlu mizah tarzlarından ortalamasının ve maksimum puanların, uyumsuz mizah tarzlarından yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

2. Öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri nasıldır?

Tablo 10 Duygusal zeka puanları

Duygusal Zeka Altboyutları	n	En Düşük	En Yüksek	Ortalama
----------------------------	---	----------	-----------	----------

İyimserlik	394	16	56	41,48
Duygularınkullanımı	394	6	30	16,28
Duygularındağerlendirilmesi	394	14	46	26,71

Tablo 10’ da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Duygusal Zeka altboyutlarından İyimserlik en yüksek puanı 56, en düşük puanı ise 16’dır. İyimserlik altboyutu ortalaması ise 41,48’ dir. Öğrencilerin Duyguların Kullanımı altboyutu en yüksek puanı 30, en düşük puanı ise 16,28’dir. Duyguların Kullanımı altboyutu ortalaması ise 16,28’dir. Öğrencilerin Duyguların Değerlendirilmesi en yüksek puanı 46, en düşük puanı ise 14’tür. Duyguların Değerlendirilmesi altboyutu ortalaması ise 26,71 ‘dir. Bu sonuçlara bakarak en yüksek ortalamanın ve maksimum puanların iyimserlik altboyutunda olduğunu söylenebilir.

3. Öğrencilerin yaşadığı aile sorun türleri düzeyleri nasıldır?

Tablo 11 Aile sorunları dağılımı

Aile Sorun Türü	n	En Düşük	En Yüksek	Ortalama
Otoriter	394	15	66	30,43
İduyarsızlıkvetutarsızlık	394	14	57	27,09
Annebabailişkilindeuyumsuzluk	394	12	49	21,40
Sosyaletkinliklerdekıstıtlılık	394	4	16	7,52
Evortamındakidüzensizlik	394	5	21	7,93
Ekonomiksorunlar	394	5	23	9,57
İliskilerdesınırsızlıkveihmal	394	7	31	10,97
Sağlıkvesosyalsorunlar	394	3	13	4,65

Tablo 11’ de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Aile Sorunları altboyutlarından Otoriter aile en yüksek puanı 66, en düşük puanı ise 15’tir. Otoriter aile altboyutu ortalaması ise 30,43 ’tür. İlişkilerde duyarsızlık ve tutarsızlık altboyutu en yüksek puanı 57, en düşük puanı ise 14’tür. İlişkilerde duyarsızlık ve tutarsızlık altboyutu ortalaması ise 27,09’dur. Anne baba ilişkilerinde uyumsuzluk altboyutu en yüksek puanı 49, en düşük puanı ise 12’dir. Anne baba ilişkilerinde uyumsuzluk altboyutu ortalaması ise 21,40 ‘tır. Sosyal Etkinliklerde Kısıtlılık altboyutu en yüksek puanı 16, en düşük puanı ise 4’tür. Sosyal Etkinliklerde Kısıtlılık altboyutu ortalaması ise 7,52 ‘dir. Ev ortamındaki Düzensizlik altboyutu en yüksek puanı 21, en düşük puanı ise 5’tir. Ev ortamındaki Düzensizlik altboyutu

ortalaması ise 7,93 ‘tür. Ekonomik sorunlar altboyutu en yüksek puanı 23, en düşük puanı ise 5’tir. Ekonomik sorunlar altboyutu ortalaması ise 9,57 ‘dir. İlişkilerde Sınırsızlık ve İhmal altboyutu en yüksek puanı 31, en düşük puanı ise 7’dir. İlişkilerde Sınırsızlık ve İhmal altboyutu ortalaması ise 10,97 ‘dir. Sağlık ve Sosyal Sorunlar altboyutu en yüksek puanı 13, en düşük puanı ise 3’tür. Sağlık ve Sosyal Sorunlar altboyutu ortalaması ise 4,65 ‘tir. Bu sonuçlara bakarak en yüksek ortalamanın ve maksimum puanların Otoriter Aile altboyutunda , en düşük ortalamanın ve minimum puanların da Sağlık ve Sosyal Sorunlar altboyutu olduğunu söyleyebiliriz.

4. Öğrencilerin mizah tarzları yaşa göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 12 Mizah tarzlarının yaşlara göre Anova sonuçları

Mizah Tarzı	Yaş	n	$\bar{x}$	S.s.	Var.K.	KT	sd	KO	F	p
Katılımcı	15	166	40,29	8,052	Gruplararası	54,154	2	27,077	0,384	0,682
	16	123	40,98	8,276	Grup içi	27593,136	391	70,571		
	17+	105	41,10	9,061	toplam	27647,289	393			
	Toplam	394	40,72	8,387						
Kendini geliştiren	15	166	33,84	9,908	Gruplararası	119,147	2	59,573	0,657	0,519
	16	123	34,32	10,096	Grup içi	35433,871	391	90,624		
	17+	105	32,89	9,148	toplam	35553,018	393			
	Toplam	394	33,73	9,511						
Yıkıcı	15	166	25,14	7,990	Gruplararası	40,014	2	20,007	0,306	0,737
	16	123	25,80	8,046	Grup içi	25594,361	391	65,459		
	17+	105	25,77	8,299	toplam	25634,376	393			
	Toplam	394	25,52	8,076						
Saldırgan	15	166	26,84	6,480	Gruplararası	302,571	2	151,285	3,693	,026*
	16	123	24,85	6,747	Grup içi	16018,183	391	40,967		
	17+	105	25,48	5,831	toplam	16320,754	393			
	Toplam	394	25,86	6,444						

Tablo 13 Mizah tarzlarının yaşlara göre Sheffe testi sonuçları

Farkın kaynağı	Ortalamalar farkı	SS	Anlamlılık düzeyi
15	16	1,998	,761
	17	1,367	,798
16	15	-1,998	,761
	17	-,631	,850
17+	15	-1,367	,798
	16	,631	,850

Öğrencilerin mizah tarzları ölçeğinden aldıkları puanların tarzlarla ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 12’de verilmektedir. Analiz yapılmadan önce 18 yaşında olan 26 katılımcı, analizin nonparametrik yerine parametrik olarak ölçülebilmesi için 17 yaşında olan katılımcılara dahil edilmiş ve analiz sonuçları, öğrencilerin mizah tarzları ölçeğinden aldıkları puanların, katılımcı, kendini geliştiren ve yıkıcı mizah tarzında öğrencilerin yaşına göre farklılık göstermediğini ($p>,05$), ancak saldırgan mizah tarzında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır ($p<,05$). Aynı zamanda Öğrencilerin mizah tarzları alt boyut puanları sırasıyla incelendiğinde; Katılımcı Mizah tarzı alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=0,384$; $p>,05$); Kendini Geliştiren Mizah tarzı alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=0,657$; $p>,05$); Yıkıcı Mizah tarzı alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=0,306$; $p>,05$) ortaya çıkmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını görmek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF=0,240$; 05). Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi tercih edilmiştir. Scheffe testinin tercih edilmesinin nedeni testin alpha tipi hataya karşı duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen Scheffe çoklu karşılaştırma analizi sonucuna göre 15 yaş grubu ile 16 yaş grubu arasında 15 yaş grubu lehine istatistiksel olarak ($p<,05$) anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 15 yaş grubundaki öğrencilerin 16 yaş grubundakilere göre daha fazla saldırgan mizah puanına sahip olduğunu ortaya koymaktadır $F(2,391)=3,693$; $p<0,05$.

5. Öğrencilerin duygusal zeka düzeyi yaşa göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 14 Duygusal zeka puanlarının yaşlara göre Kruskal Wallis analiz sonuçları

Duygusal zeka alt boyutları	Yaş	n	$\bar{x}$	S.s.	Sıra ort. $\downarrow$	Ki kare	p
İyimserlik	15	166	190,70	6,30973	190,70	1,207	,751
	16	123	199,92		199,92		
	17	79	204,00		204,00		
	18	26	209,69		209,69		
	Toplam	394					
Duyguların kullanımı	15	166	202,29	3,95670	202,29	2,829	,419
	16	123	185,25		185,25		
	17	79	198,89		198,89		
	18	26	220,67		220,67		
	Toplam	394					
Duyguların değerlendirilmesi	15	166	200,54	5,04913	200,54	,954	,812
	16	123	191,34		191,34		
	17	79	195,76		195,76		
	18	26	212,52		212,52		
	Toplam	394					

	15	166	195,49	16,326	195,49	4,255	,255
	16	123	186,86		186,86		
	17	79	206,33		206,33		
	18	26	233,87		233,87		
Duygusal zeka toplam puan							
		Toplam	394				

Tablo 14'ten de anlaşılacağı gibi, duygusal zeka toplam puan ve altboyutları sıralama ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda yaş değişkenine göre oluşan grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=4,255$; $sd=3$; 05) $p>,05$. Bu bulgu, Öğrencilerin toplam duygusal zekâ puanlarının yaş değişkenine göre farklı olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda Öğrencilerin duygusal zekâ alt boyut puanları sırasıyla incelendiğinde; İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlemesi Alt Boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=1,207$; $sd=3$; $P>,05$); Duyguların Değerlendirilmesi Alt Boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=0,954$; $sd=3$; $p>,05$;) ve son olarakta Duyguların Kullanılması Alt Boyutunda da anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=2,829$; $sd=3$; $p>,05$) ortaya çıkmıştır. Daha açık bir ifade ile öğrencilerin duygusal zeka toplam puan ve altboyutları sonuçları yaş değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı olarak farklılaşmamıştır.

6. Öğrencilerin mizah tarzları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 15 Mizah tarzları puanlarının cinsiyetle ilişkisi Bağımsız T testi sonuçları

Mizah tarzları	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S.s.	Sig. (2-tailed)	t	sd	p
Katılımcı	Kız	205	42,04	8,376	,001	3,302	392	,559
	Erkek	189	39,29	8,183	,001	3,305	390,675	
Kendini geliştiren	Kız	205	33,80	8,708	,885	,144	392	,006
	Erkek	189	33,66	10,335	,886	,143	368,980	
Yıkıcı	Kız	205	24,73	7,963	,043	-2,033	392	,952
	Erkek	189	26,38	8,132	,043	-2,031	387,925	
Saldırgan	Kız	205	24,36	6,078	,000	-4,934	392	,620
	Erkek	189	27,48	6,453	,000	-4,922	384,352	

Bağımsız örneklem T testi Mizah Tarzları istatistikleri incelendiğinde levene varyans eşitliği istatistiğinin Katılımcı Mizah tarzında 559, Kendini Geliştiren Mizah tarzında 006, Yıkıcı Mizah tarzında 952, Saldırgan Mizah tarzında, 620 olduğu görülür. Levene testi için hipotezler şu şekildedir;

H0: Varyans eşitliği vardır

H1: Varyans eşitliği yoktur.

Test istatistikleri 0,05'den büyük olduğu için % 95 güven düzeyinde sıfır hipotezi kabul edilir. Daha açık bir ifade ile veride varyans eşitliği vardır. Bağımsız Örneklem T testi varyans eşitliği durumu için hesaplanan anlamlılık değeri Kendini Geliştiren Mizah tarzında ,885 , Yıkıcı Mizah tarzında ,043 , Saldırgan Mizah tarzında ,000 ve Katılımcı Mizah tarzında ,001 'dir. Bu durumda Kendini Geliştiren Mizah tarzında %95 güven düzeyinde farklılığın olmadığı yönündeki sıfır hipotezi kabul edilir (sig.>0,05) ; ancak Katılımcı, Yıkıcı ve Saldırgan Mizah tarzında Bağımsız Örneklem T testi varyans eşitliği durumu için hesaplanan anlamlılık değeri sırasıyla ,001 ,043 ve ,000 'dır. Bu durumda % 95 güven düzeyinde sıfır hipotezi reddedilip, alternatif bir hipotezi kabul edilir (sig.<0,05). Daha açık bir ifade ile kız ve erkek katılımcılar arasında Katılımcı, Yıkıcı ve Saldırgan Mizah tarzında % 95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kız ve erkeklerin Katılımcı, Yıkıcı ve Saldırgan Mizah değerleri incelendiğinde, Katılımcı mizah tarzında kız katılımcıların Yıkıcı ve Saldırgan Mizah tarzında erkek katılımcıların, daha yüksek mizah tarzı puanına sahip olduğu görülür.

7. Öğrencilerin duygusal zeka düzeyi cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Tablo 16 Duygusal zeka puanlarının cinsiyetle ilişkisi Bağımsız T testi sonuçları

Duygusal Zeka Altboyutları	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S.s.	Sig. (2-tailed)	t	sd	p
İyimserlik	Kız	205	42,3366	5,38324	,005	2,824	392	,003
	Erkek	189	40,5556	7,07959	,006	2,793	350,158	
Duyguların kullanımı	Kız	205	16,0537	3,48977	,224	-1,219	392	,001
	Erkek	189	16,5397	4,40319	,228	-1,208	358,115	
Duyguların değerlendirilmesi	Kız	205	26,7902	4,59858	,745	,325	392	,018
	Erkek	189	26,6243	5,50741	,747	,323	367,450	
Dztoplamlar	Kız	205	126,70	13,605	,135	1,499	392	,006
	Erkek	189	124,24	18,793	,140	1,480	340,342	

Bağımsız Örneklem T testi Duygusal Zeka toplam ve altboyutları istatistikleri incelendiğinde levene varyans eşitliği istatistiğinin İyimserlik alt boyutunda ,003 olduğu, Duyguların Kullanımı alt boyutunda ,001 olduğu, Duyguların Değerlendirilmesi altboyutunda ,018 olduğu, Duygusal Zeka toplam puanda ,006 olduğu görülür (p<.05).

Test istatistikleri İyimserlik, Duyguların Kullanımı, Duyguların Değerlendirilmesi ve Duygusal Zeka toplam puanında 0,05' den küçük olduğu için % 95 güven düzeyinde H₁ alternatif hipotez kabul edilir. Daha açık bir ifade ile İyimserlik,

Duyguların Kullanımı, Duyguların Değerlendirilmesi ve Duygusal Zeka toplam puan verilerinde varyans eşitliği yoktur.

Bağımsız örneklem T testi varyans eşitliği olmaması durumu için hesaplanan anlamlılık değeri İyimserlik için ,006 , Duyguların Kullanımı için ,228 Duyguların Değerlendirilmesi altboyutu için ,747 ve Duygusal Zeka toplam puan için ise ,140 'dır. Bu durumda Duyguların Kullanımı, Duyguların Değerlendirilmesi ve Duygusal Zeka toplam puanında % 95 güven düzeyinde farklılığın olmadığı yönündeki sıfır hipotezi kabul edilir (sig.>0,05). Daha açık bir ifade ile kız ve erkek katılımcılar arasında Duyguların Kullanımı, Duyguların Değerlendirilmesi ve Duygusal Zeka toplam puanında %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Ancak test istatistikleri İyimserlik alt boyutu hesaplanan anlamlılık değeri ,006 'dır. Bu durumda %95 güven düzeyinde sıfır hipotezi reddedilip, alternatif bir hipotezi kabul edilir (sig.<0,05). Daha açık bir ifade ile kız ve erkek katılımcılar arasında İyimserlik alt boyutunda %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kız ve erkek katılımcıların İyimserlik alt boyutu değerleri incelendiğinde İyimserlik altboyutunda kızların lehine bir fark olduğu görülür.

8. Aile özelliklerinin (birlikte/boşanmış) aile sorunları toplam puanına etkisi var mıdır?

Tablo 17 Aile sorunlarının aile bütünlüğü ile ilişkisi Bağımsız T testi sonuçları

	Aile bütünlüğü	n	$\bar{x}$	S.s.	Sig. (2-tailed)	t	sd	p
Aile sorunları	Birlikte	365	126,5808	39,55122	,060	-1,884	392	,860
	Ayrı	29	141,0000	41,15563	,078	-1,821	32,347	

Öğrencilerin aile birlikteliğinin aile sorunları üzerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının anlamak amacıyla yapılan Bağımsız örneklem t testi istatistikleri incelendiğinde levene varyans eşitliği istatistiğinin 0,860 olduğu görülür. Test istatistikleri 0,05'den büyük olduğu için % 95 güven düzeyinde sıfır hipotezi kabul edilir. Daha açık bir ifade ile verilerde varyans eşitliği vardır. Bağımsız örneklem t testi

varyans eşitliği durumu için hesaplanan anlamlılık değerinin ,060 olduğu görülür. Bu durumda farklılığın olmadığı yönündeki sıfır hipotezi kabul edilir (sig.>0,05). Daha açık bir ifade ile ailesi boşanmış ve ailesi birlikte olan katılımcılar arasında aile sorunları bakımından % 95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

9. Aile özelliklerinin(birlikte, parçalanmış aile vb.) mizah tarzına etkisi var mıdır?

Tablo 18 Mizah tarzları puanlarının aile bütünlüğü ile ilişkisi Bağımsız t testi sonuçları

Mizah tarzları	Aile Bütünlüğü	n	$\bar{x}$	S.s.	Sig. (2-tailed)	t	sd	p
Katılımcı	Birlikte	365	40,85	8,359	,281	1,079	392	,986
	Ayrı	29	39,10	8,727	,306	1,040	32,217	
Kendini geliştiren	Birlikte	365	33,62	9,504	,421	-,806	392	,883
	Ayrı	29	35,10	9,667	,433	-,794	32,451	
Yıkıcı	Birlikte	365	25,45	8,125	,551	-,596	392	,798
	Ayrı	29	26,38	7,509	,528	-,638	33,430	
Saldırgan	Birlikte	365	26,01	6,356	,084	1,735	392	,570
	Ayrı	29	23,86	7,298	,133	1,542	31,467	

Öğrencilerin aile birlikteliğinin mizah tarzlarında üzerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının anlamak amacıyla yapılan Bağımsız örneklem t testi istatistikleri incelendiğinde levene varyans eşitliği istatistiğinin Katılımcı Mizah tarzında ,986, Kendini Geliştiren Mizah tarzında ,883 , Yıkıcı Mizah tarzında ,798 ,Saldırgan Mizah tarzında ,570 olduğu olduğu görülür. Test istatistikleri 0,05'den büyük olduğu için % 95 güven düzeyinde sıfır hipotezi kabul edilir. Daha açık bir ifade ile verilerde varyans eşitliği vardır. Bağımsız örneklem t testi varyans eşitliği durumu için hesaplanan anlamlılık değerinin Katılımcı Mizah tarzında ,281 Kendini Geliştiren Mizah tarzında ,421 Yıkıcı Mizah tarzında ,551 olduğu ,Saldırgan Mizah tarzında ,084 olduğu görülür. Bu durumda farklılığın olmadığı yönündeki sıfır hipotezi kabul edilir (sig.>0,05). Daha açık bir ifade ile Ailesi boşanmış ve birlikte yaşayan katılımcılar arasında mizah tarzları bakımından % 95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

10. Aile özelliklerinin (birlikte , parçalanmış aile vb.) duygusal zeka düzeyine etkisi var mıdır?

Tablo 19 Duygusal zeka puanlarının aile bütünlüğü ile ilişkisi Bağımsız t testi sonuçları

Duygusal zeka altboyutları	Aile Bütünlüğü	n	$\bar{x}$	S.s.	Sig. (2-tailed)	t	sd	p
İyimserlik	Birlikte	365	41,4055	6,37388	,392	-,856	392	,388
	Ayrı	29	42,4483	5,44181	,334	-,980	34,405	
Duyguların kullanımı	Birlikte	365	16,2247	3,94174	,269	-1,106	392	,587
	Ayrı	29	17,0690	4,13116	,296	-1,063	32,184	

Duyguların değerlendirilmesi	Birlikte	365	26,6466	5,12841	,372	-,894	392	,150
	Ayrı	29	27,5172	3,89707	,267	-1,128	36,183	
Dztoplam	Birlikte	365	125,25	16,651	,238	-1,181	392	,100
	Ayrı	29	128,97	11,124	,105	-1,659	38,761	

Tablo 18’de görüldüğü gibi iyimserlik altboyutunda ailesi birlikte olan öğrencilerin puan ortalaması 41,40 , ailesi boşanmış öğrencilerin ortalamaları 42,44, Duyguların kullanılması altboyutunda ailesi birlikte olan öğrencilerin puan ortalaması 16,22 ,ailesi boşanmış öğrencilerin ortalamaları 17,06’dır.

Duyguların değerlendirilmesi altboyutunda ailesi birlikte olan öğrencilerin puan ortalaması 26,64 ,ailesi boşanmış öğrencilerin ortalamaları 27,51 , Duygusal zeka toplam puanlarında ise ailesi birlikte olan öğrencilerin puan ortalaması 125,25 ,ailesi boşanmış öğrencilerin ortalamaları 128,97 olduğu görülmüştür. Test istatistikleri İyimserlik , Duyguların Kullanımı ,Duyguların Değerlendirilmesi ve Duygusal Zeka toplam puanda 0,05’den büyük olduğu için % 95 güven düzeyinde sıfır hipotezi kabul edilir. Daha açık bir ifade ile veri de varyans eşitliği vardır.

Bağımsız örneklem t testi varyans eşitliği durumu için hesaplanan anlamlılık değeri İyimserlik altboyutunda ,392 , Duyguların Kullanımı altboyutunda ,269 Duyguların Değerlendirilmesi altboyutu için ,372 ve Duygusal Zeka toplam puan için ise ,238’dir. Bu durumda % 95 güven düzeyinde farklılığın olmadığı yönündeki sıfır hipotezi kabul edilir (sig.>0,05). Daha açık bir ifade ile ailesi boşanmış ve ailesi birlikte yaşayan katılımcılar arasında İyimserlik, Duyguların Kullanımı, Duyguların Değerlendirilmesi ve Duygusal Zeka toplam puanında %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

11. Ailenin gelir düzeyinin duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?

Tablo 20 Duygusal Zeka Puanlarının Gelir düzeyine göre Kruskal Wallis testi ile analiz sonuçları

Duygusal zeka alt boyutları	Gelir düzeyi	n	S.s.	Sıra ort.]	Ki kare	p
İyimserlik	0-2000 tl	55	6,30973	207,69	,904	,924
	2001-4000 tl	192		198,18		
	4001-6000 tl	90		192,91		
	6001-8000 tl	33		186,85		
	8001-20000 tl	24		200,60		
	Toplam	394				
Duyguların kullanımı	0-2000 tl	55	3,95670	219,48	8,657	,070
	2001-4000 tl	192		190,28		
	4001-6000 tl	90		203,26		
	6001-8000 tl	33		200,52		

	8001-20000 t1	24		179,15		
	Toplam	394				
	0-2000 t1	55	5,04913	213,45	3,716	,446
	2001-4000 t1	192		184,05		
Duygularında değ erlen	4001-6000 t1	90		215,94		
dirilmesi	6001-8000 t1	33		218,47		
	8001-20000 t1	24		170,52		
	Toplam	394				
	0-2000 t1	55	16,326	227,46	5,300	,258
	2001-4000 t1	192		189,58		
Duygusal zeka	4001-6000 t1	90		199,17		
toplama puan	6001-8000 t1	33		201,12		
	8001-20000 t1	24		180,94		
	Toplam	394				

Öğrencilerin aile gelir düzeyine ilişki oluşturulan gruplarda duygusal zeka ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir.

İyimserlik alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip grup 0-2000 t1 arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 6001-8000 t1 arası gelire sahiptir. Duyguların değ erlendirilmesi alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip grup 0-2000 t1 arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 8001-20000 t1 arası gelire sahiptir. Duyguların kullanımı alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip grup 6001-8000 t1 arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 8001-20000 t1 arası gelire sahiptir. Duygusal zeka toplam puanda en yüksek ortalamaya sahip grup 0-2000 t1 arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 8001-20000 t1 arası gelire sahiptir.

Tablo 20’den anlaşı lacağı gibi, duygusal zeka toplam puan ve altboyutları sıralama ortalamalarının gelir düzeyi değ işkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda ailenin gelir düzeyine göre oluş an grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=5,300$; $sd=4$; 05). $p>,05$. Bu bulgu, Öğrencilerin toplam duygusal zekâ puanlarının gelir düzeyi gruplarına göre farklı olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda Öğrencilerin duygusal zekâ alt boyut sıralama puanları sırasıyla incelendiğinde; İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlemesi Alt Boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=,904$; $sd=4$; $p>,05$); Duyguların Değ erlendirilmesi Alt Boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=3,716$; $sd=4$; $p>,05$; $p>,05$); ve son olarakta Duyguların Kullanılması Alt Boyutunda da anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=8,657$; $sd=4$; $p>,05$) ortaya çıkmıştır. Daha açık bir ifade ile öğrencilerin duygusal

zeka toplam puan ve altboyutları sonuçları ile gelir düzeyine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı olarak farklılaşma gözlenmemiştir.

12. Ailenin gelir düzeyinin mizah tarzlarına etkisi var mıdır?

Tablo 21 Mizah tarzlarının gelir düzeyine göre Anova sonuçları

Mizah Tarzı	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	S.s.	Var.K.	KT	sd	KO	F	p
Katılımcı	0-1999 tl	17	39,12	8,565	Gruplararası	361,634	5	72,327	1,028	,400
	2000-3999 tl	162	40,62	9,167	Grup içi	27285,656	388	70,324		
	4000-5999 tl	135	41,17	7,733	toplam	27647,289	393			
	6000-7999 tl	37	38,59	8,060						
	8000-9999 tl	24	41,33	6,539						
	10000 ve üzeri	19	43,16	8,322						
	Toplam	394	40,72	8,387						
Kendini geliştiren	0-1999 tl	17	30,24	9,196	Gruplararası	520,146	5	104,029	1,152	,332
	2000-3999 tl	162	34,88	9,462	Grup içi	35032,871	388	90,291		
	4000-5999 tl	135	33,06	9,359	toplam	35553,018	393			
	6000-7999 tl	37	33,03	9,254						
	8000-9999 tl	24	34,13	10,127						
	10000 ve üzeri	19	32,79	10,768						
	Toplam	394	33,73	9,511						
Yıkıcı	0-1999 tl	17	21,82	8,413	Gruplararası	660,342	5	132,068	2,052	,071
	2000-3999 tl	162	25,60	7,981	Grup içi	24974,034	388	64,366		
	4000-5999 tl	135	25,50	8,371	toplam	25634,376	393			
	6000-7999 tl	37	27,68	7,810						
	8000-9999 tl	24	26,92	7,934						
	10000 ve üzeri	19	22,21	5,544						
	Toplam	394	25,52	8,076						
Saldırgan	0-1999 tl	17	23,76	5,345	Gruplararası	441,626	5	88,325	2,158	,058
	2000-3999 tl	162	24,91	6,347	Grup içi	15879,128	388	40,926		
	4000-5999 tl	135	26,75	6,383	toplam	16320,754	393			
	6000-7999 tl	37	26,86	7,142						
	8000-9999 tl	24	27,58	6,426						
	10000 ve üzeri	19	25,26	6,199						
	Toplam	394	25,86	6,444						

Ailelerinin ortalama gelir durumlarının farklı olduğu ergenlerin mizah tarzlarının alt boyutlarına ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre gelir düzeyi farklı olan ergenlerin katılımcı mizah tarzı ($F_{5-388}=1,028$ $p>0,05$), kendini geliştiren mizah tarzı ($F_{5-388}=1,152$ $p>0,05$), yıkıcı mizah tarzı ($F_{5-388}=2,052$ $p>0,05$), saldırgan mizah tarzı alt boyutu ($F_{5-388}=2,158$ $p>0,05$) ortalama puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir yordanma olmadığı ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle katılımcıların gelir düzeyi ne olursa olsun mizah tarzları puanlarının birbirlerine yakın bir seviyeye sahip oldukları sonucu tespit edilmiştir.

13. Ailedeki kardeş sayısının duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?

Tablo 22 Duygusal zeka puanlarının Ailedeki kardeş sayısına göre Kruskal Wallis analiz sonuçları

Duygusal zeka alt boyutları	Kardeş sayısı	n	$\bar{x}$	S.s.	Sıra ort.	Ki kare	p
İyimserlik	Tekçocuk	39	41,4822	6,30973	204,90	1,016	,797
	İki kardeş	180			196,65		
	Üç kardeş	119			202,10		
	Dörtvefazla	56			185,29		
	Toplam	394					
Duyguların kullanımı	Tekçocuk	39	16,2868	3,95670	199,99	1,744	,627
	İki kardeş	180			189,44		
	Üç kardeş	119			205,07		
	Dörtvefazla	56			205,60		
	Toplam	394					
Duyguların değerlendirilmesi	Tekçocuk	39	26,7107	5,04913	195,15	5,010	,171
	İki kardeş	180			185,26		
	Üç kardeş	119			206,14		
	Dörtvefazla	56			220,10		
	Toplam	394					
Duygusal zeka toplam puan	Tekçocuk	39	125,52	16,326	200,81	1,717	,633
	İki kardeş	180			189,44		
	Üç kardeş	119			205,69		
	Dörtvefazla	56			203,69		
	Toplam	394					

Tablo 21’den anlaşılabacağı gibi, duygusal zeka toplam puan ve altboyutları sıralamaları ortalamalarının ailedeki kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda ailedeki kardeş sayısına göre oluşan grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2=1,717$; $sd=3$; 05). $p>,05$. Bu bulgu, Öğrencilerin toplam duygusal zekâ puanlarının gelir düzeyi gruplarına göre farklı olmadığını göstermektedir. Aynı zamanda Öğrencilerin duygusal zekâ alt boyut sıralama puanları sırasıyla incelendiğinde; İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlemesi Alt Boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=1,016$; $sd=3$; $p>,05$); Duyguların Değerlendirilmesi Alt Boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=5,010$; $sd=4$; $p>,05$; $p>,05$); ve son olarak Duyguların Kullanılması Alt Boyutunda da anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($\chi^2=1,744$; $sd=3$; $p>,05$) ortaya çıkmıştır.

14. Ailedeki kardeş sayısının mizah tarzlarına etkisi var mıdır?

Tablo 23 Mizah Tarzı Puanlarının ailedeki kardeş sayısına göre Anova sonuçları

Mizah Tarzı	Ailedeki çocuk sayısı	n	$\bar{x}$	S.s.	Var.K.	KT	sd	KO	F	p
Katılımcı	Tekçocuk	39	39,87	7,978	Gruplararası	109,046	3	36,349	,515	,672
	İki kardeş	180	41,01	8,652	Grup içi	27538,243	390	70,611		
	Üç kardeş	119	41,03	7,875	toplam	27647,289	393			

	Dörtvefazla	56	39,73	8,949						
	Toplam	394	40,72	8,387						
	Tekçocuk	39	35,36	8,791	Gruplararası	325,906	3	108,635	1,203	,309
	İki kardeş	180	33,05	10,470	Grup içi	35227,112	390	90,326		
	Üç kardeş	119	34,64	8,612	toplam	35553,018	393			
Kendini geliştiren	Dörtvefazla	56	32,88	8,438						
	Toplam	394	33,73	9,511						
	Tekçocuk	39	26,03	7,271	Gruplararası	46,735	3	15,578	,237	,870
	İki kardeş	180	25,64	8,109	Grup içi	25587,641	390	65,609		
	Üç kardeş	119	25,03	8,367	toplam	25634,376	393			
Yıkıcı	Dörtvefazla	56	25,82	8,032						
	Toplam	394	25,52	8,076						
	Tekçocuk	39	26,64	7,676	Gruplararası	85,580	3	28,527	,685	,561
	İki kardeş	180	26,16	6,270	Grup içi	16235,173	390	41,629		
	Üç kardeş	119	25,48	6,454	toplam	16320,754	393			
Saldırgan	Dörtvefazla	56	25,14	6,094						
	Toplam	394	25,86	6,444						

Öğrencilerin mizah tarzları ölçeğinden aldıkları puanların tarzlara ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 22’ de verilmektedir. Tabloda görüldüğü gibi katılımcı mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup üç kardeşi olan öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da 4 ve daha fazla kardeşe sahip olanlardır. Kendini geliştiren mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup tek çocuk olan öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da 4 ve daha fazla kardeşe sahip olanlardır. Yıkıcı mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup tek çocuk olan öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da 3 kardeşe sahip olanlardır. Saldırgan mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup tek çocuk olan öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da 4 ve daha fazla kardeşe sahip olanlardır. Analiz sonuçları, Öğrencilerin mizah tarzları ölçeğinden aldıkları puanların , Öğrencilerin kardeş sayısına göre farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($P>,05$). Aynı zamanda Öğrencilerin mizah tarzları alt boyut puanları sırasıyla incelendiğinde; Katılımcı Mizah tarzı alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=0,515$; $P>,05$); Kendini Geliştiren Mizah tarzı alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=1,203$; $P>,05$); Yıkıcı Mizah tarzı alt boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=0,237$; $P>,05$), ve son olarak da saldırgan mizah tarzı alt boyutunda da anlamlı bir farklılık oluşmadığı ($F=0,685$; $P>,05$) ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle öğrencilerin kardeş sayıları ,mizah tarzları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

15. Aile ilişkilerinde yaşanan sorunların duygusal zeka puanına etkisi var mıdır?

Tablo 24 Aile Sorunlarının Duygusal Zeka altboyutlarıyla ilişkisini analiz eden korelasyon sonuçları

Duygusal Zeka Puanları		Aile sorunları
İyimserlik	r	,004
	p	-,146**
Duyguların kullanımı	r	,195
	p	,065
Duyguların değerlendirilmesi	r	,000
	p	,210**
Duygusal Zeka toplam puan	r	,925
	p	,005

Söz konusu gruptaki öğrencilerin ,duygusal zeka altboyutları ile aile sorunlarını belirleme testi puanları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonucuna göre; duygusal zeka toplam puanları ($r=0,925$) ile duyguların kullanımı altboyutu puanlarında ($r=0,195$) aile sorunlarını belirleme testi puanları arasında, istatistiki olarak anlamlı doğrusal ilişki bulunmamıştır. ($p>0,05$). Ancak aile sorunlarının iyimserlik altboyutuyla ($r=-0,146$) negatif , Duyguların Değerlendirilmesi ($r=0,210$) alt boyutu ile pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır $P<0,05$

16. Aile ilişkilerinde yaşanan sorunların mizah tarzlarına etkisi var mıdır?

Tablo 25 Aile sorunlarının mizah tarzları altboyutlarıyla ilişkisini analiz eden korelasyon sonuçları

Mizah tarzları		Aile sorunları
Katılımcı	r	,000
	p	-,284**
Kendini geliştiren	r	,002
	p	-,154**
Yıkıcı	r	,000
	p	,208**
Saldırgan	r	,004
	p	,143**

Söz konusu gruptaki öğrencilerin ,mizah tarzları altboyutları ile aile sorunlarını belirleme testi puanları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonucuna göre; Katılımcı Mizah Tarzı ($r=0,000$) , Kendini Geliştiren Mizah Tarzı ($r=0,002$) ,Yıkıcı Mizah Tarzı ($r=0,000$), Saldırgan Mizah Tarzı ($r=0,004$) aile sorunlarını belirleme testi puanları arasında, istatistiki

olarak anlamlı doğrusal ilişki gözlenmiştir. $P<0,05$ Katılımcı ve Kendini Geliştiren Mizah tarzları aile sorunları ile negatif yönlü, Yıkıcı ve Saldırgan Mizah Tarzı pozitif yönlü bir ilişki içindedir.

17. Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Toplam puanı ve Altboyutları ile Olumlu Mizah Tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 26 Duygusal zeka toplam puanının uyumlu mizah tarzlarıyla ilişkisini analiz eden Korelasyon sonuçları

Mizah tarzları		Duygusal Zeka Toplam Puanı
Katılımcı	r	-0,30
	p	,559
Kendini geliştiren	r	177**
	p	,000,

Söz konusu öğrencilerin , duygusal zeka toplam puanı ile olumlu mizah tarzları puanları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonucuna göre; duygusal zeka toplam puanı ile kendini geliştiren mizah tarzı puanları arasında pozitif yönde, iyi düzeyde, istatistiki olarak anlamlı doğrusal ilişki bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin duygusal zeka puanları arttıkça Kendini Geliştiren Mizah tarzı puanları da artış göstermektedir. $r=0,177$; $p<0,01$. Ancak duygusal zeka puanı ile katılımcı mizah tarzı puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,030$); $p>0,05$.

Tablo 27 Duygusal Altboyutlarının Katılımcı Mizah Tarzlarıyla İlişkisini Analiz Eden Korelasyon Sonuçları

Duygusal Zeka Puanları		Katılımcı Mizah
İyimserlik	r	,240**
	p	,000
Duyguların kullanımı	r	-,197**
	p	,000
Duyguların değerlendirilmesi	r	-,223
	p	,000**

Söz konusu öğrencilerin , katılımcı mizah tarzı puanları ile duygusal zeka altboyutları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonucuna göre; katılımcı mizah tarzı puanı ile İyimserlik altboyutu puanı arasında

pozitif yönde, iyi düzeyde $r=0,240$; $p<0,01$, duyguların kullanılması ($r=-,197$)ve değerlendirilmesi($r=-,223$) altboyutları arasında negatif yönde, iyi düzeyde istatistiki olarak anlamlı doğrusal ilişki bulunmuştur($p<0,01$). Buna göre öğrencilerin katılımcı mizah tarzı puanları arttıkça iyimserlik altboyutu puanları artış , duyguların kullanılması ve duyguların değerlendirilmesi altboyut puanları ise azalış göstermektedir.

Tablo 28 Duygusal zeka altboyutları puanının kendini geliştiren mizah tarzlarıyla ilişkisini analiz eden Korelasyon sonuçları

Duygusal Zeka Puanları		Kendini Geliştiren Mizah
İyimserlik	r	,284**
	p	,000
Duyguların kullanımı	r	,057
	p	,261
Duyguların değerlendirilmesi	r	-,003
	p	,954

Söz konusu öğrencilerin , Kendini Geliştiren mizah tarzı puanları ile duygusal zeka altboyutları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonucuna göre; Kendini Geliştiren mizah tarzı puanı ile İyimserlik altboyutu puanı arasında pozitif yönde, iyi düzeyde istatistiki olarak anlamlı doğrusal ilişki bulunmuştur $r=0,284$; $p<0,01$. Buna göre öğrencilerin Kendini Geliştiren mizah tarzı puanları arttıkça iyimserlik altboyutu puanları artış göstermektedir.

Duyguların kullanılması ($r=,057$; $p>0,05$)ve değerlendirilmesi ($r=-,003$; $p>0,05$) altboyutları ile Kendini Geliştiren mizah tarzı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

18. Lise Öğrencilerin duygusal zeka düzeyi ile olumsuz mizah tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tablo 29 Duygusal Zeka Toplam Puanının olumsuz mizah tarzlarıyla ilişkisini analiz eden Korelasyon sonuçları

Mizah tarzları		Duygusal Zeka Toplam Puanı
Yıkıcı	r	,213**
	p	,000
Saldırgan	r	-,073
	p	,151

Öğrencilerin , duygusal zeka toplam puanı ile olumsuz mizah tarzları puanları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için yapılan Pearson Korelasyon Analiz sonucuna göre; duygusal zeka toplam puanı ile yıkıcı mizah tarzı puanları arasında pozitif yönde, iyi düzeyde, istatistiki olarak anlamlı doğrusal ilişki bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin duygusal zeka puanları arttıkça Yıkıcı Mizah tarzı puanları da artış göstermektedir ($r=0,213;p<0,01$). Ancak duygusal zeka puanı ile saldırgan mizah tarzı puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,073;p>0,05$).

19. Duygusal zekanın altboyutları saldırgan mizahın yordayıcısı mıdır?

Tablo 30. Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka altboyutları puanlarının saldırgan mizah puan ile Regresyon analizi

Duygusal Zeka Puanları	B	Standart hata	Beta	p
İyimserlik	-,358	,052	-,351	,000**
Duygularınkullanımı	,181	,086	,111	,037
Duygularındegerlendirilmesi	,258	,068	,202	,000**

Tablo 30'a bakarak, duygusal zeka alt boyutlarının saldırgan mizah tarzının üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığını görebilmekteyiz. Buradaki iyimserlik ve duyguların değerlendirilmesi altboyutunda anlamlılık (Sig.) değerinin de 0,05 den küçük olduğunu görmekteyiz. Dolayısı ile, iyimserlik ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutlarının saldırgan mizahın üzerinde anlamlı bir etkisi vardır diyebiliriz. Ayrıca, Standardized Coefficients Beta (standardize B katsayısı) katsayısına bakarak altboyutların saldırgan mizahın üzerinde hangi yönde etkili olduğunu da söyleyebiliriz. Bu örnekte B değeri iyimserlik altboyutunda (-,351), duyguların değerlendirilmesi alt boyutunda (,202) olarak hesaplanmıştır. $P<,05$. Bu değere bakarak duyguların değerlendirilmesi altboyutunun, saldırgan mizah üzerinde pozitif, iyimserlik altboyutunun ise negatif yönlü bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Duyguların değerlendirilmesi puanları arttıkça saldırgan mizah da artış göstermektedir. İyimserlik puanı arttıkça ise saldırgan mizah puanı düşmektedir.

20. Duygusal zekanın altboyutları Yıkıcı mizahın yordayıcısı mıdır?

Tablo 31 Araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal zeka altboyutları puanlarının saldırgan mizah puan ile Regresyon Analizi

Duygusal Zeka Puanları	B	Standart hata	Beta	p
İyimserlik	-,026	,067	-,020	,700
Duyguların kullanımı	,269	,111	,132	,016**
Duyguların değerlendirilmesi	,337	,088	,210	,000**

Tablo 31'e bakarak, duygusal zeka alt boyutlarının Yıkıcı mizah tarzının üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığını görebilmekteyiz. Buradaki iyimserlik altboyutunda anlamlılık (Sig.) değerinin de 0,05 den büyük olduğunu görmekteyiz. Dolayısı ile, iyimserlik alt boyutunun yıkıcı mizahın üzerinde yordayıcı bir etkisi yoktur diyebiliriz.

Bununla birlikte duyguların değerlendirilmesi ve kullanılması altboyutlarında anlamlılık (Sig.) değerinin de 0,05 den küçük olduğunu görmekteyiz. Dolayısı ile duyguların değerlendirilmesi ve duyguların kullanılması altboyutlarının yıkıcı mizah üzerinde yordayıcı bir etkisi vardır diyebiliriz.

Ayrıca, Standardized Coefficients Beta (standardize B katsayısı) katsayısına bakarak duyguların değerlendirilmesi altboyutunun yıkıcı mizahın üzerinde hangi yönde etkili olduğunu da söyleyebiliriz. Bu örnekte B değeri duyguların değerlendirilmesi alt boyutunda (,210) olarak hesaplanmıştır. $P < ,05$. Bu değere bakarak duyguların değerlendirilmesi altboyutunun, Yıkıcı mizah üzerinde pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Duyguların değerlendirilmesi puanları arttıkça Yıkıcı mizah da artış göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA , SONUÇ VE ÖNERİLER

TARTIŞMA

Yapılan çalışmanın ortaöğretimde eğitim alan gençlerin hayata atılmadan birçok soruna hazır olmalarını ve kimlik gelişimine olumlu etkiler yapmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Geleceğin güç sahibi kişileri ve toplumun önde gelen bireyleri bugünün lise gençlerinden oluşacağı için, onların sık yaşadığı ergenlik sorunlarını öğrenmek, bu sorunların önüne geçebilmek için neler yapılacağı, insan ilişkileri ve duyguların doğru yansıtılmasının toplumsal anlamda nasıl hayati bir değeri olduğunu fark etmek fevkalade belirleyicidir.

Mizah kavramının her bireyin içini mutluluk ile dolduran bir olgu olduğu düşünülürken, bazı kişilerin bu yeteneği olumlu biçimlerde kullanmayıp kendi gücünü kabul ettirmeye çalışması görünür olmayan problemleri doğurabilir. Eğer kişi sosyal ilişkilerinde aktif ve mutlu olabilirse, akademik hayatında ve toplum değerlerini edinmede de rahat bir gelişim gösterecektir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin uyumlu mizah tarzları olan Katılımcı ve Kendini Geliştiren mizah ortalamaları, uyumsuz mizah tarzları olan Saldırgan ve Yıkıcı mizah tarzı ortalamalarından yüksek çıkmıştır. Bu bulgu günümüz gençliğin olumlu mizaha daha çok yer verdiğini göstermektedir ve umut vericidir. Geçmiş yıllarda yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (18;112;167;168). Uyumlu mizah tarzları anlamayı kolaylaştıran, mutlu eden, sosyal ilişkileri güçlendiren ve bireyin kendini ifade becerilerini arttıran faktörlerdir. Gençliğin mutlu yetişmesinin, geleceğin daha aydınlık ilişkilerini oluşturacağı ve bireylerin paylaşımcı olmalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin mizah tarzı puanlarının yaşlara göre oluşturulan gruplarda katılımcı, kendini geliştiren ve yıkıcı mizah tarzında farklılaşmadığı ,ancak saldırgan mizah tarzında 15 yaş grubundaki öğrencilerin diğer yaş gruplarıyla kıyaslandığında anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebi, ergenliğin ilk yıllarında ruhsal olarak yeterince olgunlaşmamış olan gençlerin ,empati duygusundan uzak hareket ederek çevresindekilere aşağılayıcı ve kırıcı mizahı yansıtması olabilir. Mizah tarzları üzerine yapılan bazı araştırmalar yaşınl anlamlı olduğu sonucuna ulaşırken bazıları da istatistiki olarak anlamlı sonuca ulaşmamıştır. Örneğin öğretim elemanları üzerinde yapılan çalışmada Katılımcı mizahın anlamlı farklılaştığı ve genç olan öğretim üyelerinin bu mizah tarzını daha çok kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır (169). Fidanoğlu'nun (2006) evli çiftler üzerinde mizah tarzlarını incelediği araştırmasında ise yaş ilerledikçe Yıkıcı mizah tarzının azaldığı sonucu gözlenmiştir (170). Ancak yaş değişkeninin farklılık yaratmadığı araştırmalar da bulunmaktadır (171-174).

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin Duygusal zeka düzeyleri ve altboyutlarından elde ettikleri puanların yaşlara göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. Tablo 13). Bu sonuç alan yazında yer alan bazı araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir (175-178). Ancak yapılan bazı araştırmalar duygusal zekanın gelişiminde yaşınl önemli bir değişken olduğunu ve en üst duygusal zekaya 40-50 yaşlarda erişilebileceğini ifade etmektedir (105). Öğretmenler üzerinde yapılan başka bir çalışmada da duygusal zekanın yaş gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (179). Duygusal zeka geliştirilebilen bir zeka türü olduğundan farklı eğitimler ile desteklenerek arttırılabilir (180).

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin mizah tarzlarının cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kız öğrenciler katılımcı mizahta daha yüksek puanlar elde edebilirken , erkekler de yıkıcı ve saldırgan mizahta daha fazla puan almışlardır. Literatür taramasında rastlanan bazı araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çetin'in (2017) ergenlerin mizah tarzı ve öz anlayışını incelediği araştırmasında erkek öğrencilerin saldırgan mizahı daha çok kullandığı sonucuna ulaşılmıştır (174). Ayrıca üniversiteli gençlere uygulanan mizah tarzı ölçeğinin analizinde saldırgan ve yıkıcı mizah tarzının erkeklerin kızlara oranla daha çok kullandıkları sonucu elde edilmiştir (181). Farklı sonuçlara erişmiş araştırmalar da mevcuttur. Örneğin Karagülle'nin (182)

yapmış olduğu yüksek lisans tez araştırmasında üniversite öğrencilerinin üzerinde uyguladığı ölçek sonuçlarında ,cinsiyete ilişkin katılımcı, kendini geliştiren, yıkıcı ve saldırganlık mizah tarzı ölçekleri puanında anlamlı farklılık elde edilmemiştir (182).

Duygusal zekanın altboyutları cinsiyet değişkeniyle ilgili incelendiğinde, İyimserlik altboyutunda kız öğrencilerin lehine bir fark olduğu görülür. Goleman (2003) da kitabında duygusal zeka özelliklerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiğini ifade etmiştir. Başka bir araştırma sonucuna göre de ergen kız ve erkeklerin duygusal zeka düzeyleri anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kızların duygusal zeka puanı erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Hatta bu araştırmada erkeklerin duyguları anlama ve kullanma konusunda zayıf olmaları sebebiyle çeşitli bağımlılıklara (alkol,sigara, madde) başvurdukları belirtilmiştir (95,183).

Öğrencilerin verdiği yanıtlara göre yaşadıkları aile sorunlarından en fazla ortalamaya sahip olan durum ‘Otoriter Anne Baba Tutumu’ (30,43), onun hemen ardından ise (27,09) ortalama ile ‘İlişkilerde Duyarsızlık ve Tutarsızlık’ sorunu gelmektedir. En düşük ortalama elde edilen sorun ise ‘Sağlık ve Sosyal Sorunlar’ (4,65) dir.

Ailesi boşanmış ve birlikte yaşayan katılımcılar arasında Aile Sorunları, Mizah Tarzları ve Duygusal Zeka altboyutları bakımından %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Öğrencilerin aile gelir düzeyine ilişkin oluşturulan gruplarda duygusal zeka ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma gözlenmemiştir.

İyimserlik alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip grup 0-2000 tı arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 6001-8000 tı arası gelire sahiptir. Duyguların değerlendirilmesi alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip grup 0-2000 tı arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 8001-20000 tı arası gelire sahiptir. Duyguların kullanımı alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip grup 6001-8000 tı arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 8001-20000 tı arası gelire sahiptir. Duygusal zeka toplam puanda en yüksek ortalamaya sahip grup 0-2000 tı arası gelire, en düşük ortalamaya sahip ise 8001-20000 tı arası gelire sahiptir. Duyguların kullanımı dışındaki bütün puanlarda en yüksek ortalama 0-2000 tı arasındaki kişilerde gözlenmiştir. İyimserlik dışındaki bütün sonuçlarda ise en düşük ortalamaya sahip grup 8001-20000 tı arasındadır.

Öğrencilerin gelir düzeylerine göre sınıflandırılmış grupların duygusal zeka ve mizah tarzları puanları değerlendirildiğinde, ailelerinin ortalama aylık gelirlerinin farklı olmasının öğrencilerin duygusal zeka toplam puan ve altboyutları ile mizah tarzları puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu aylık gelir düzeyinin onların yaşam kalitelerini arttırıp, değişik sosyal ortamlarda bulunmasına katkı sağlayacağı, farklı mekan ve koşullarda bulunması ile yeni insanlar tanıyıp ,duygusal zekasını geliştirebileceği, ruh halini iyileştirip yaşantılarında kullanacağı uyumlu mizah tarzını arttırabileceği düşünülmektedir. Buna rağmen araştırmada öğrencilerin duygusal zeka toplam puan ve altboyutlarında , uyumlu ve uyumsuz mizah tarzlarında anlamlı bir farkın oluşmaması durumu, onların aile geliri hakkında net bir fikre sahip olmaması ve ortalama gelir olarak düşündükleri rakamı yazmaları olabilir. Literatür taramasında bazı araştırmaların bu bulgunun mizah tarzları ile ilgili olan kısmı ile paralellik göstermeyen sonuçlarına rastlanılmıştır. Örneğin Sümer'in (152) mizah tarzları ve stresle başa çıkma becerileri üzerine üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında gelir düzeyi yüksek katılımcıların uyumlu mizah tarzları olan katılımcı ve kendini geliştiren mizahı, gelir düzeyi düşük olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine Fındıklı'nın (2013) okul yöneticilerinin mizah tarzı ve yaşam doyumu üzerine yaptığı araştırmada üst gelir grubuna sahip kişilerin Kendini Geliştiren Mizah tarzı puanlarının, alt gelir grubuna sahip kişilere oranla anlamlı şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (184).

Tablo 22'den anlaşılabacağı gibi, duygusal zeka toplam puan ve altboyutları ortalamalarının kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda kardeş sayısına göre oluşan grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Katılımcı mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup 'üç kardeşi olan öğrencilerin' grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da '4 ve daha fazla kardeşe sahip' olanlardır. Kendini Geliştiren Mizah Tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup 'tek çocuk olan' öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da '4 ve daha fazla kardeşe sahip olanlar'dır. Yıkıcı mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup 'tek çocuk' olan öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan

ortalamasına sahip grup da '3 kardeşe sahip' olanlardır. Saldırgan mizah tarzı altboyutunda en fazla ortalamaya sahip olan grup 'tek çocuk olan' öğrencilerin grubudur. Bu boyutta en düşük puan ortalamasına sahip grup da '4 ve daha fazla kardeşe' sahip olanlardır. Diğer bir deyişle Kendini geliştiren, Saldırgan ve Yıkıcı mizah tarzlarında en fazla puan alan grup 'tek çocuk olan' kişilerdir. Katılımcı, kendini geliştiren ve saldırgan mizah tarzlarında en az puan alan grup 4 ve daha fazla kardeşe sahip olan kişilerdir (Bkz.Tablo 23). Bu bulgular, öğrencilerin mizah tarzlarının ve duygusal zeka puanlarının ailedeki çocuk sayısı gruplarına göre farklı olmadığını göstermektedir. Buna ilişkin belirleyici özelliğin çocuk sayısından çok aile tutumundan , evdeki güvenli atmosfer ve aile bireyleri ile kurulan iletişimde sağladığı uyumlu davranış düzeyinden etkileniyor olabileceği düşünülmektedir.

Kişilerin duygusal zeka puanlarına ailedeki çocuk sayısının etkili olup olmaması ile ilgili yapılan eski çalışmalarda, çocuk sayısı fazla olan ailelerde büyüyen çocukların duygusal zeka yönünden avantajlı olduğu sonucu çıkmıştır (147,185).

Duygusal zeka toplam puanları ile aile sorunlarını belirleme testi puanları arasında, istatistiki olarak anlamlı doğrusal ilişki bulunmamıştır. Bunun sebebi olarak ergenlere uygulanan ölçeklerin sadece onların görüşünü içeren ve ailelerin tavırları hakkında yansıtma yapılmadan uygulanması sınırlılığı olabilir. Yılmaz (186) ve Villard (187) da çalışmalarında benzer sonuçları ortaya koymuştur. Ancak aile sorunlarının iyimserlik altboyutuyla ($r=-0,146$) negatif , Duyguların Değerlendirilmesi ($r=0,210$) alt boyutu ile pozitif yönlü bir ilişkisi bulunmaktadır $P<0,05$. Bunun sebebi olarak , ailede yaşanan sorunların artmasıyla kişilerin yaşama bakış açısının olumsuz etkilenmesi ve kişiyi karamsarlaştırması gösterilebilir. Yaşanan bu sorunların duyguların değerlendirilmesi alt boyutu ile pozitif yönlü ilişkili olması ise sorunlara ilişkin tecrübe kazanmanın duygusal okur yazarlığı olumlu etkilemesi ile açıklanabilir.

Mikolajczak, Luminet & Menil'in (188) elde ettikleri sonuçlara göre ise, yüksek ve düşük Duygusal Zeka (EI) değerine sahip olan deneklerin genel olarak potansiyel durumlara tepki verme konusunda farklı yeteneklere sahip olduklarını yönündedir. Yani kişilerin duygusal zeka yetenekleri çevresindeki sorunları algılama ve o sorunlara ilişkin yansıtıcı rol üstlenme konusunda yetersiz kalabilir. Bazı ergenlerin de kendi ailesi hakkında görüş yansıtmakta tereddütler yaşaması ve mahrem durumları cevaplarına yansıtmaması bu bulguya gerekçe gösterilebilir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin aile sorunları azaldıkça Katılımcı ve Kendini geliştiren mizah tarzı puanları artış göstermektedir. Böyle negatif bir ilişkinin ortaya çıkması aile ortamının kimlik ve davranış oluşturma sürecindeki gençlerin vizyonuna etkisi ile açıklanabilir. Eğer ailede sorun teşkil eden durumlar az ise birey daha çok sosyalleşip sağlıklı, mutlu ilişkiler kurup, mizahın olumlu etkilerinden payına düşeni alır. Yapılan bazı araştırmaların da desteklediği bu bulgu ilk sosyal çevre görevini üstlenen ailenin sorumluluğunu ortaya koymaktadır (16,17).

Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin aile sorunları arttıkça Saldırgan ve Yıkıcı mizah tarzı puanları da artış göstermektedir. Bu pozitif ilişkinin sebebi gençlerin aile içinde yoğun sorunlar yaşamasının, çevresindeki bireyler üzerinde baskı kurma, aşağılayarak onlar arasında rant sağlama isteği olabilir. Eğer birey ailede kendini güvende hissetmiyorsa, kendi güvensizliğini çevresindeki daha güçsüz olabilecek bir bireye yansıtması ve onun kötü hissetmesine neden olan sözler söylemesi gerçekleşebilir. Nitekim, ev içinde yaşanan aksaklıklar, toplumun diğer ortamlarını da etkileyecek olumsuz koşullara sebebiyet verebilir. Benzer bir sonuca daha önceden Martin ve ark.'nın (2003) yaptığı çalışmada da ulaşılmıştır (124).

Ailede yaşanan sorunlar arttıkça Kendini Yıkıcı Mizah'ın artması ise; gençlerin sorunlu aile ortamında bulunmalarından kaynaklı özgüven eksikliği yaşamaları , böylelikle mizahın olumlu yönleri olan Katılımcı ve Kendini Geliştiren tarzlarından yararlanamamaları dolayısıyla yaşam doyumu ve sosyal çevre edinme isteğiyle kendileri hakkında esprili , eleştirel bir bakış açısı edinerek Kendini Yıkıcı Mizah'a başvurmaları ile açıklanabilir.

Katılım sağlayan öğrencilerin Duygusal zeka puanları arttıkça olumlu mizah tarzlarından kendini geliştiren mizah tarzı puanları da artış göstermektedir. Ancak öğrencilerin Duygusal zeka puanları ile Katılımcı mizah tarzı puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Geçmiş çalışmalara bakıldığında; Gignac ve ark.'nın (2014) yaptığı çalışmada uyumlu mizah tarzları ile tipik duygusal zeka performansı arasında pozitif ilişki sonucu elde etmişlerdir. Bu da araştırmanın bulgusu ile kısmi olarak uyum içindedir (125).

Vernon ve ark.'nın (2008) yaptığı çalışmada ise mizah tarzları ile ilişkili olabilen değişkenlerden birinin duygusal zeka olduğu ifade edilmiştir (189). Duygusal

zekaya sahip olan kişilerin genellikle duygusal olduğu ve Kendini geliştiren mizahı kullanmaya, duygusal zekası düşük olan kişilerin ise saldırgan ve kendini yıkıcı mizahı kullanmaya yatkın olduğu bulunmuştur. Greven ve ark. (2008) da duygusal zeka ile uyumlu mizah tarzlarının pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır (139). Ayrıca akademik personeller üzerinde yapılan bir başka çalışmada duygusal zekanın Kendini geliştiren , Saldırgan ve Yıkıcı mizah tarzlarının yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (140). Ancak bu araştırmada Duygusal zeka puanı ile saldırgan mizah tarzı puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin duygusal zeka puanları arttıkça Yıkıcı Mizah tarzı puanları da artış göstermektedir. Bu bulgu literatürdeki çalışmalara zıt olan bir sonuçtur. Duygusal zekası yüksek olan bireylerin kendi duygularının farkında olma ve kendini tanıma düzeyi gelişmiş olduğundan, yıkıcı mizaha yönelmeyeceği düşünüldüğünde ; ilginçtir ki bu çalışmada yıkıcı mizah tarzı ile duygusal zeka arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bunun sebebi ergenlerin kendi duygularının farkında olsalar bile sırf akran desteğini alabilmek için çoğu zaman kendileri hakkında olumsuz ifadelerde bulunup Yıkıcı mizaha başvurmaları ve sosyal kabul almaya çalışmaları olabilir. Çünkü ergen bireyler için arkadaş desteği alabilmek o denli önemlidir ki; çoğu kez kötü alışkanlıklar olan sigara, alkol, uyuşturucu ve hatta suç işlemeye kadar götüren yönlendirici bir etkilenmeye sebep olabilir (75).

Analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin Katılımcı Mizah tarzı ve Kendini Geliştiren mizah tarzı puanları arttıkça Duygusal Zeka alt boyutlarından biri olan İyimserlik puanları da artış göstermektedir. Toplumsal ortamlara katılma durumu ne kadar artar , mizah olumlu amaçlarla ne kadar kullanılırsa, bireyin hayatı olumlu özellikleri ile algılama, gelecekte umutlu söz edebilme ve öznel iyi oluş becerileri de o oranda artabilir. İlhan'ın (2005), çalışması Katılımcı ve Kendini Geliştiren mizahı yüksek oranda dışa dönüklük ile ilişkili bulmuştur. Çalışmanın bulgusu yapılan araştırmanın sonucu ile uyum göstermektedir (190). Yip ve Martin'in 2006 yılındaki araştırmasında da Mizah Tarzları İle Duygusal Zeka arasındaki ilişkileri incelenip , Duygusal Zeka'nın bir altboyutu olan Duyguların değerlendirilmesi ile Kendini geliştiren mizah arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (136).

Araştırmanın sonuçlarına bakarak Saldırgan Mizah tarzının Duyguların Değerlendirilmesi ve duyguların kullanılması altboyutu ile pozitif, İyimserlik altboyutu ile negatif yönlü bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Duyguların değerlendirilmesi ve duyguların kullanılması puanları arttıkça Saldırgan mizah da artış göstermektedir.

Bunun sebebi olarak bireyin çevresinde gelişen duygusal dünyadan haberdar olmasının kim üzerinde baskı kurup ,kimi manipüle edebileceğine ilişkin fikir geliştirmesine yardımcı olması ve bu fikirleri düşünceler ile birleştirerek yeni durumlarda da saldırarak yansıtmayı gösterilebilir. Nitekim, Saldırgan mizah, akran zorbalığının önemli bir noktası olup bazen de fiziksel ve ilişkisel şiddet davranışlarıyla gözlemlenebilir (191). İyimserlik altboyutu ve Saldırgan mizah tarzının negatif yönlü ilişkili olması ise, hayata olumlu bakma davranışının başkalarını aşağılayarak eğlenme davranışı ile taban tabana zıt olması ile açıklanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşanılan evrende huzur ve mutluluğa ulaşmak, toplum içinde kendini doğru ifade gücüne ve kurulan ilişkilerin kalıcılığına bağlıdır. İlk sosyal çevre olan ailenin, çocuğa farkındalık kazandırması, kuracağı ilişkilerde öngörü sağlayabilmesi, onun sosyal ilişkilerinde yetkinlik kazanmasını kolaylaştıracaktır. Çocukların birbirinden ayna misali etkilendiği bu özel gelişim döneminde gerek akademik yaşamlarına gerekse hayat başarılarına katkı sağlamak için sosyal yaşantı elde edebilecekleri eğitim ortamına büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretmenler sınıf ortamında Uyumlu Mizah ve Duygusal Zeka etkileşimli bir hava yarattığında , öğrenme daha keyifli , nitelikli ve kalıcı hale gelebilecektir. Çok boyutlu olan ve duygusal dünyadan etkilenen ‘Gelişim Alanları’na fayda sağlamak , şüphesiz ki; gelecek kuşaklarımızın hedeflerini, gerçeğe dönüştürmelerinin en önemli koşullarından biridir.

Ailelere yönelik

Aile içi sorunların mizah tarzlarına etkisi incelendiğinde sorunlar azaldıkça uyumlu mizah tarzı puanlarının arttığı sonucu görülmüştür. Ayrıca Saldırgan ve Yıkıcı mizah ile aile sorunları arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu ailenin çocuğun olumlu bir ruh haline sahip olmasında ve dolaylı olarak uyumlu mizah tarzında yaptığı etkiyi somutlaştırmaktadır. Aile içi sorunlardan çocukların olabildiğince az etkilenmesini sağlamak amacıyla aileler bilinçlendirilebilir ve gençlerin sorun çözme kabiliyetleri sportif ve sanatsal etkinliklerin desteğiyle güçlendirilebilir.

Aileler, çocuklarını sorunların yüksek dozda tartışıldığı ortamlardan olabildiğince uzak tutmalı ve evde huzurlu bir atmosfer yaratmaya çalışmalıdır.

Kız ve erkek öğrencilerin farklı türde mizah tarzlarına sahip olduğu ve erkeklerin olumsuz mizaha daha çok başvurdukları göz önüne alındığında ailede cinsiyete ilişkin bir ayrım gözetilmemesi ve her iki cinse de duygularını rahat ifade edebilecekleri ortamların hazırlanması gerekmektedir.

Erken yaşlardan itibaren çocuğun akranları ile iletişime geçmesi sağlanmalı ve uyumlu mizah tarzları pekiştirilerek, desteklenmelidir.

Çocukluk döneminde izletilen çizgi film ve okutulan yayınlar ile çocukların yansıtıcı bir iletişime sahip olmaları ve uyumlu mizahla erkenden tanışmaları sağlanmalıdır.

Eğitimcilere yönelik

Öğrencilerin uyumlu mizah tarzlarını daha çok kullanabilmeleri için ,okullarda mizah kulüpleri kurulabilir. Mizah ile ilgili yayınlar çıkarılarak öğrencilerin Katılımcı ve Kendini Geliştiren mizah hakkında farkındalık geliştirmesi sağlanabilir.

15 yaş grubundaki çocukların saldırgan mizah puanları daha yüksek çıkmıştır. Bu sebeple liselerde hazırlık ya da 1.sınıf düzeyine gelen bu yaş grubu için duygu yönetimi, sosyal ilişkiler konularında seminerler yapılabilir. Empati çalışmaları artırılarak sınıfta baskı ifadelerinin ve saldırgan mizah davranışlarının önüne geçilmelidir.

Öğrencilerin duygusal zeka konusunu tanıyabilmeleri ve bu yeteneği geliştirmeleri için rehberlik etkinlikleri kapsamında çalışmalar yapılmalıdır. Duyguların tanınması ve ifade edilmesini sağlamak amacıyla akran destekli çalışmalar yapılabilir.

En çok aile sorununun ‘Otoriter aile tutumları’ndan kaynaklanması sebebiyle, sivil toplum kuruluşlarının Aile Danışmanlığı ve Aile Eğitimi çalışmaları artırılmalıdır. Veli toplantılarında Aile tutumlarının önemi hakkında gündem maddesi koyulup ,aile bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Bütün orta ğretim öğrencilerine izletilmesi gereken yaratıcı düşünme, duygular, mizah ve başa çıkma konulu filmler için ortak gün belirlenmelidir. Öğrencilerin akademik başarı dışında duygusal ve eğlence konularında gelişimleri için kompozisyon yarışmaları , münazaralar düzenlenebilir.

Kız ğrencilerin uyumlu mizah becerilerinden , erkek öğrencilere model olma yolunda karma gruplar oluşturulup , sosyal etkileşimler arttırılabilir. Topluma hizmet çalışmaları ile öğrencilerin sosyal ilişkileri güçlendirici çalışmalar yapması desteklenebilir.

Öğrencilerin duygusal zeka puanları ile uyumlu mizah tarzları arasındaki korelasyon incelendiğinde Kendini Geliştiren mizah ile Duygusal zeka toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Kişi kendini iyi tanıyıp geliştirme ve sorunları mizah yoluyla aşabilmeyi sağlarsa duygusal zekasında da artış olacaktır. Bunu sağlayabilmek için okullarda iletişim dersleri verilebilir, bireylerin kendilerini tanıması ve topluma mizah ile ulaşması noktasında fırsatlar sağlanabilir.

Öğrencilerin Saldırgan mizah tarzı puanları ve Duygusal zeka alt boyutlarından biri olan İyimserlik hali negatif yönlü ilişki içindedir. İyimserlik aynı anda uyumlu mizah tarzları olan Katılımcı ve Kendini Geliştiren mizah ile de pozitif bir ilişki içindedir. Temel anlamda yararlı olan iyimserlik duygusu; hayata pozitif bakmayı sağladığından , deşarj olmak amacıyla sınıf içi olumlamalar ve benzeri etkinlikler ile arttırılabilir ve dolaylı olarak kişilerin Saldırgan mizahı kullanma düzeyi düşürülebilir.

Araştırmanın bulgularında iyimserlikte kızlar, duyguların kullanımında erkekler daha gelişmiş olduğu için bu konuda örnek olay çalışmaları yapılabilir, sınıf ortamında drama etkinlikleri ile duygusal farkındalık kazandırılabilir.

Araştırmacılara yönelik

Öğrencilerin Duygusal zekası sanılanın aksine ailedeki çocuk sayısına göre anlamlı çıkmamıştır. Ailedeki çocuk sayısına göre mizah tarzı da farklılaşmamıştır. Araştırmacılar boylamsal çalışmalarla kardeş ilişkileri ve kardeş sayısının duygular ve duyguların etkileşimi, analitik düşünme ve mizah üzerindeki etkisine odaklanabilir.

Katılımcıların ‘Gençlik Döneminde Yaşanan Aile Sorunlarını Belirleme Ölçeği’ puanları ve ‘Duygusal Zeka Ölçeği’ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmacılar kişilere deneysel çalışmalar yaparak somut gözlemlere dayalı çalışmalar yapabilirler.

Öğrencilerin Mizah tarzı kendi çevresinden alınan görüşler ile ölçülebilir, aile , arkadaş ve kişinin kendinden alınan cevaplar ile çok boyutlu araştırmalar yapılabilir.

Davranış –duygu etkileşimini yansıtıcı oyunlar içeren drama çalışmaları uygulanıp , video kayıtları elde edilerek , hem nitel hem de nicel gözlemlerle zenginleştirilecek araştırmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

1. Law, K. S., Wong, C.-S., & Song, L. J. (2004). The Construct and Criterion Validity of Emotional Intelligence and Its Potential Utility for Management Studies. *Journal of Applied Psychology*, 89(3), 483-496.
2. Konrad, S. ve Hendl, C. (2001). Development and Relationship to Team Process Effectiveness and Goal Focus”, *Human Resource Management Review*, 12(2): 195-214. Duygularla Güçlenmek/Duygusal Zekâ Sayesinde Başarılı Bir Hayat, (Çev. M.
3. Erdoğan, M.Y. ve Kenarlı, O. (2008). Duygusal Zekâ ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki. *Millî Eğitim Dergisi*, 178, 297-310
4. Shapiro, T. M. (2004). *The hidden cost of being African American: How wealth perpetuates inequality*. Oxford University Press, USA. ??
5. R.Can, M. Türkyılmaz, A. Karadeniz (2010) Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları
6. Bircan, İ. (2005). Öğretmenlik mesleğinin geleceği ve istihdam sorunu. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, 22-24 Eylül 2005, Gazi Üniversitesi, Ankara.
7. Martin, R. A. (2001). Humor, laughter, and physical health: methodological issues and research findings. *Psychological bulletin*, 127(4), 504.
8. Martin, R. A. ve Lefcourt, H. M. (1983), “Sense of humor as a moderator of the relation between stressors and moods,” *Journal of Personality and Social Psychology*, 45,1313-1324.
9. Martin, R. A., & Lefcourt, H. M. (1984). Situational Humor Response Questionnaire: Quantitative measure of sense of humor. *Journal of personality and social psychology*, 47(1), 145.
10. Svebak, S. (1996). The development of the Sense of Humor Questionnaire: From SHQ to SHQ-6.
11. Oruç, 2010. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Mizah Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 58.
12. Chabeli, M. (2008). Humor: A pedagogical tool to promote learning. *Curationis*, 31(3), 51-59.
13. Makewa, L. N., Role, E., & Genga, J. A. (2011). Teachers' use of humor in teaching and students' rating of their effectiveness. *International Journal of Education*, 3(2), 1.
14. Burgess, R. (2000). *Laughing Lessons: 149 2/3 Ways to Make Teaching and Learning Fun*. Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing Co
15. Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the humor styles questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37, 48–75. doi: 110.1016/S0092-6566(02)00534-2
16. AKAYDIN, D.(2015). 6 Yaş Grubu Çocukların Duygusal Zekaları İle annelerinin Mizah Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi

17. Kahraman,H 2009. Yat ı l ı İ lköğretim Bölge Okulu (Y İBO) ve Normal Okullara Devam Eden Ergenlerde Mizah Duygusu İle Benlik Alg ısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Yüksek lisans tezi
18. Avcı, M. (2009). Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri (Erzurum ili örneği). *Yayımlanmamış doktora tezi*. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
19. Köknel, O. (1970). Turk Toplumunda Bugunun Gencligi [Youth of Today in Turkish Society]. *Istanbul: Bozok Matbaasi*.
20. Chauvet, S., & Hofmeyer, A. (2007). Humor as a facilitative style in problem-based learning environments for nursing students. *Nurse Education Today*, 27(4), 286-292.
21. Abel, M. H. (2002), "Humor, stress and coping strategies," *Humor: International Journal of Humor Research*, 15 (4) 365-381.
22. Nezelek, J. B. ve Derks, P. (2001), "Use of humor as a coping mechanism, psychological adjustment, and social interaction," *Humor: International Journal of Humor*, 14 (4), 395-413
23. Martin R. A.,Kuiper,N.A., Olinger, J. L. ve Dance, K. A. (1993), "Humor, coping with stress, self-concept, and psychological well-being," *Humor: International Journal of Humor Research*, 6,89-104
24. Overholser, J. C. (1992), "Sense of Humor When Coping With Life Stress", *Personality and Individual Differences*,13, 799-804.
25. Nezu, A. M., Nezu, C. M. ve Blissett, S. E. (1988), "Sense of Humor As A Moderator of the Relation Between Stressful Events and Psychological Distress: A Prospective Analysis", *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 3, 520-525.
26. Martin R. A. (1998), "Approaches to the sense of humor: A historical view", (Ed: W. Ruch) *The sense of humor*, New York: Mouton de Gruyter.
27. Lefcourt, H.M. (2001), "The humor solution," *Coping With Stress: Effective People and Processes*, Derl.: C.R. Snyder, (New York: Oxford University Pres), ss. 68-92.
28. Somerfield, M.R., ve McCrae, R.R. (2000), "Stress and Coping Research: Methodological Challengers, Theoretical Advences, and Clinical Applications", *American Psychologist*, 55, 620-625.
29. Frankl, V.E. (1984), *Man's search for meaning*, New York: Washington Square Press
30. Safranek, R., ve Schill, T. (1981), "Coping With Stress: Does Humor Help?", *Psychological Reports*, 51, 222.
31. Porterfield, A. (1987). Does sense of humor moderate the impact of life stress on psychological and physical weell-being. *Journal of Research in Personality*, 21, 306-307.
32. Anderson, C.A., ve Arnoult, L.H. (1989), "An Examination of Perceived Control, Humor, Irrational Beliefs and Positive Stress As Moderators of the Relation Between Negative Stress and Health", *Basic and Applied Social Psychology*, 10, 101-117.
33. Kuiper, N. A. ve Martin R. A. (1998), "Is Sense of Humor A Positive Personality Characteristic", (Ed: W. Ruch) *The sense of humor*, New York. Mouton de Gruyter.
34. Kubie, L.S. (1971), "The Destructive Potential of Humor in Psychotherapy", *The American Journal of Psychiatry*, 127, 37-42.
35. Spencer, G. (1989), "An Analysis of JAB-Baiting Humor on the College Campus", *Humor: International Journal of Humor Research*, 2, 329-348.
36. Zelvyys, V.I. (1990), "Obscene humor: What the hell?", *Humor: International Journal of Humor Research*, 3(3), 323-332.
37. Saper, B. (1991), "The JAB Joke Controversy: An Excruciating Psychosocial Analysis", *Humor: International Journal of Humor Research*, 4, 223-229.

38. Kuiper, N.A. ve Olinger, L.J. (1998), "Humor and Mental Health", (Ed: H.S. Firedman) Encyclopedia of mental health. San Diego, CA: Academic Press
39. Leary, M.R., Kowalski, R.M., Smith, L., ve Phillips, S. (2003), "Teasing, Rejection and Violence: Case Studies of the School Shootings", Aggressive Behavior, 29, 202-214.
40. Yerlikaya, E. (2003). Mizah tarzları ölçeği uyarlama çalışması [Adaptation study of the Humor Styles Questionnaire]. Unpublished master's thesis, Cukurova University, Adana.
41. Talbot, L.A. (2000). "Burnout and Humour Usage Among Community College Nursing Faculty Members". Community College Journal of Research and Practice, 24 (5), 359-373.
42. Kulaksızoğlu A. (2002). Ergenlik Psikolojisi. 5. Baskı, İstanbul: Remzi Kitapevi.
43. Abalı, O. (2004). *Ergenlik dönemi ve sorunları*. Epsilon.
44. Karakuşçu, M. N. (1999). *Genel psikoloji ve normal davranışlar*. Çelik-Bağlan Yayıncılık.
45. Steinberg, L. (2007). Ergenlik. (Çev. Figen Çok vd.). Ankara: İmge Kitabevi.
46. Deckers ve Ruch (1992) Sensation seeking and the situational humour response questionnaire (SHRQ)
47. Yalçinkaya H., Şanlı N. (2003), İlköğretim Okulu 11-16 Yaş Öğrencilerin Ailede Karar Vermeye Katılımı Konusundaki Görüşleri, Milli Eğitim Dergisi, 29 Temmuz 2005'te <http://yayim.meb.gov.tr/yayimiar/157/yalcinkaya.htm> adresinden indirildi.
48. Üstün, B. (1990). Ergenlik Donemi ve Aile İlişkileri. *Türk Hemşireler Dergisi*, (3), 29-30.
49. Skinner, E. A., & Zimmer-Gembeck, M. J. (2007). The development of coping. Annual Review of Psychology, 58, 119-144
50. Traş, Z., Arslan, C., & Taş, A. M. (2011). Öğretmen adaylarında mizah tarzları, problem çözme ve benlik saygısının incelenmesi [Analysis of humor styles, problem solving and selfesteem of prospective teachers]. International Journal of Human Sciences, 8(2), 716-732.
51. Murray, M. J., Haven, M. L., Eichorn, E. S., Hickey, G. J., & Eagleson, J. (1995). The effects of omeprazole or vehicle on healing of gastric ulcers in Thoroughbred race horses. *J Vet Intern Med*, 9, A161.
52. Özbay, H., & Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. İletişim.
53. Yavuzer, H. (1993). Ana-baba ve çocuk. *İstanbul: Remzi Kitabevi*.
54. Kınık E. Adolesan Dönemde Fiziksel Büyüme ve Cinsel Gelişme. *Katkı Pediatri Dergisi Adolesan Sayısı 2000;21(6):720-740*
55. Kulaksızoğlu, Adnan.(1998). Ergenlik Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
56. Çuhadaroğlu F, Tüzün Özgüner Z. Cinsel Kimlik Gelişimi ve Bozuklukları, Cinsel Kötüye Kullanma. *Katkı Pediatri Dergisi Adolesan Sayısı 2000;21(6):877-883*
57. Gander, M. ve Gardiner, H. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. (Çev: Bekir Onur). İmge Kitabevi. Ankara
58. Öngen, D. (1995). Ergenlikte Zihinsel Gelişim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2 (1): 289-302.
59. Elkind, D. (1975). Programmed Learning Aid of Conitive Development. Illinois: Learning Systems Company
60. Windmiller, M. (1995). Ahlak Gelişimi ve Ahlaki Davranış. Çev. Demet Özgen. *Ergenliği Anlamak*, 49-80.
61. Stewart, A.C., Perlmutter, M., Freidman, S. (1989). Lifelong human development. John Wiley & Sons. Newyork
62. BİNBAŞIOĞLU, Cavit, Eğitim Psikolojisi, Kadioğlu Matbaası, 7. Basım, Ankara, 1990, s.187

63. ONUR, Bekir, Gelişim Psikolojisi, İmge Kitabevi, 3. Basım, Ankara, 1995, s. 136
64. Adams, J. Ergenliği Anlamak. Çeviren: Bekir Onur . 1. Baskı. İmge Yayınevi.Nisan. İstanbul
65. Kılıççı, Y. (1992). Okulda ruh sağlığı.Şafak Matbaacılık, Ankara. S. 69
66. Yavuzer, Haluk, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, 16. Basım, İstanbul, 1998.
67. Yörükoğlu, A. (1993). Çocukta ruh sağlığı. *Türkiye İş Bankası Ya.*
68. Mutallimova, S. (2014). *Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve anne baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) S.18
69. Grotevant, H.D. (1995). Kişilik gelişimi. Ergenliği Anlamak adlı kitabın içinde ss.153-184, ed: J.F. Adams, Türkçe yayına hazırlayan Bekir Onur, Ankara: İmge Yayınevi.
70. Hamacheck, D.E. (1995). Ergen benliğinin psikolojisi ve gelişimi. F. Adams (Ed) Ergenliği anlamak (111-151) (Çev. Ö. Hakan Ersever) B. Onur (Ed.). İmge Yayınevi. Ankara.
71. Saydam Bahçivan R. Gençöz T (2005). Aile ilişkileri, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ve kendilik değerinin gençler tarafından belirtilen davranış problemleri ile ilişkisi, Türk Psikoloji Dergisi. 20(55) :61 -74.
72. Herken H., Özkan i. (1998), "Sigara Alışkanlığı Ve Anne Baba Tutumu", Genel Tıp Dergisi, 8(2):85- 89
73. Köknel, Özcan. (1981). Cumhuriyet Gençliği Ve Sorunları. İstanbul: Cem Yayınevi
74. Ekşi, Aysel. (1990). Çocuk, Genç, Ana Babalar. Ankara: Bilgi Yayınevi
75. Steinberg, L., & Morris, A. S. (2001). Adolescent development. *Annual review of psychology*, 52(1), 83-110.
76. Smetana, J. G., Campione-Barr, N., & Metzger, A. (2006). Adolescent development in interpersonal and societal contexts. *Annu. Rev. Psychol.*, 57, 255-284.
77. RUFFİN, N.J. (2009). Understanding Growth and Development Patterns of Infants. <http://pubs.ext.vt.edu/350/350-055/350-055.html> Erişim Tarihi: 07.06.2018
78. Siyez, D. M. (2008). Adolescent self-esteem, problem behaviors, and perceived social support in Turkey. *Social Behavior and personality: an international journal*, 36(7), 973-984.
79. Acar, F. (2002). Duygusal zeka ve liderlik. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 53-68.
80. Mayer, J. D., Salovey, P. and Caruso, D. R. (2000). Models of emotional intelligence.In R. J. Sternberg (Ed.). Handbook of intelligence.(pp.396-420). Cambridge,England: Cambridge University Press.
81. Goleman, D. (1996). Emotional intelligence. Why it can matter more than IQ. *Learning*, 24(6), 49-50.
82. Bar-On, R., & Parker, J. D. (2005). BarOn emotional quotient inventory: A measure of emotional intelligence. MHS.
83. REUVEN BAR-ON 1997
84. Schutte, N. S., Malouf, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J. & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25, 167-177. doi: 110.1016/S0191-8869(98)00001-4
85. Balluerka, N., Aritzeta, A., Gorostiaga, A., Gartzia, L. ve Soroa, G. (2013) Emotional intelligence and depressed mood in adolescence: A multilevel approach
86. Sawyer, M. G., Harchak, T. F., Spence, S. H., Bond, L., Graetz, B., Kay, D. (2010). School-based prevention of depression: A 2-year follow-up of a randomized controlled trial of the beyondblue schools research initiative. *Journal of Adolescent Health*, 47, 297-304

87. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432.
88. Watson, D., Clark, L. A., & Stasik, S. M. (2011). Emotions and the emotional disorders: A quantitative hierarchical perspective. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 11, 429-442
89. Mavroveli, S., Petrides, K.V., Rieffe, C., & Bakker, F. (2007). Trait emotional intelligence, psychological well-being and peer-rated social competence in adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, 25, 263-275
90. Ruiz-Aranda, D., Castillo, R., Salguero, J. M., Cabello, R., Fernández-Berrocal, P., ve Balluerka, N. (2012). Short- and midterm effects of emotional intelligence training on adolescent mental health. *Journal of Adolescent Health*, 51, 462-467. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2012.02.003
91. Mayer, J., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey, & D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators* (pp. 3-31). New York: Basicbooks.
92. Segal, J. (1997). *Raising your emotional intelligence: A practical guide*. Macmillan.
93. Acar, F. T. (2001). Duygusal zeka yeteneklerinin göreve yönelik ve insana yönelik liderlik davranışları ile ilişkisi. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi
94. Petrides, K. V., Frederickson, N., & Furnham, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and individual differences*, 36(2), 277-293. [http://dx.doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00084-9](http://dx.doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00084-9)
95. Goleman, D. (2003). Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir. B. Seçkin Yüksel (çev.). İstanbul: Varlık Yayınları (orijinal baskı tarihi 1995)
96. Ciarrochi, J.; Chan, A.Y.C.; Bajgar, J. (2001). 'Measuring Emotional Intelligence in Adolescents' *Personality and Individual Differences*, 31, 1105-1119
97. Davis, S. K., & Humphrey, N. (2012). The influence of emotional intelligence (EI) on coping and mental health in adolescence: Divergent roles for trait and ability EI. *Journal of Adolescence*, 35, 1369-1379
98. Mikolajczak, M., Petrides, K. V., Coumans, N., & Luminet, O. (2009). The moderating effect of trait emotional intelligence on mood deterioration following laboratory-induced stress. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 9, 455-477.
99. Saklofske, D. H., Austin, E. J., & Minski, P. S. (2003). Factor structure and validity of a trait emotional intelligence measure. *Personality and Individual Differences*, 34(4), 707-721.
100. Ciarrochi, J., Deane, F. P., & Anderson, S. (2002). Emotional intelligence moderates the relationship between stress and mental health. *Personality and individual differences*, 32(2), 197-209.
101. Austin, E. J., Saklofske, D. H., & Egan, V. (2005). Personality, wellbeing and health correlates of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 38, 547-558
102. Fernández-Berrocal, P., & Extremera, N. (2006). LA INVESTIGACIÓN DE LA INTELIGENCIA EMOCIONAL EN ESPAÑA. *Ansiedad y estrés*, 12.
103. Nemli, E. (2001). "Duygusal Zekâ ve Liderlik". *Verimlilik Dergisi*. Sayı:2:131-138.
104. Cüceloğlu, D. (1992). *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi
105. Stein, S. J., & Book, H. E. (2011). *The EQ edge: Emotional intelligence and your success*. John Wiley & Sons.

106. Akboy, R. ve Ėkiz, E. (2007). Psikolojik danışma ve rehberlikte ağdaş bir anlayış, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
107. Bar-On, R. (2006). "The Bar-On model of emotional- social intelligence (ESI)", *Psicothema*, (18), 13-25.
108. Goleman, D.(2007). İş başında duygusal zeka. (eviren: Handan Balkara) beğinci basım, Ėstanbul: Varlık Yayınları.
109. Roitman, J.D. (1999) *Emotional Intelligence: The Heart is Smarter than the Brain*, University of Colorado, USA
110. Rothbart, M. K., Bates, J. E., Damon, W., & Lerner, R. (2006). *Handbook of child psychology. Social, emotional, and personality development*, 6, 99-166
111. RGE YAşAR, F. (2010). Mizahta uyumsuzluk kuramı bağlamında tekerlemeler. *Zeitschrift fur die Welt der Turken/Journal of World of Turks*, 2(1), 49-57.
112. ALTINKURT, Y., & YILMAZ, K. (2011). İlkretim okulu ğretmenlerinin mizah tarzları. *Pegem Eğitim ve ğretim Dergisi*, 1(2), 1-8.
113. Mağden, D. ve Tuğrul B. (1994). "ocukta Mecaz Kavramının Gelişmesi ve Mizah Anlayışı". *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 18(91)
114. McGhee, P. E. (1979). *Humor: Its origin and development*. San Francisco, CA: W.H. Freeman
115. Gardner, H. (1982). *Developmental Psycholog*. Second Edition. Boston/Toronto.
116. Vural, A. (2004). Mizah ve Gülmenin İnsan Yaşamındaki Yeri ve nemi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
117. Puhlik-Doris P, Martin RA. 1999. A new measure of humor: distinguishing adjusted from maladjusted humor. *Sense of Humor: Further Explorations of a Personality Characteristic*, Ruch W (chair). Symposium conducted at the 11th International Society for Humor Studies Conference, Oakland, CA.
118. Fhr, M. (2002). Coping humor in early adolescence. *Humor: International Journal of Humor Research*, 15, 283-304. <https://doi.org/10.1515/humr.2002.016>
119. Martin, R.A. (2007). *The psychology of humor. An integrative approach*. Burlington: Elsevier Academic Press.
120. Keltner, D., Capps, L., Kring, A. M., Young, R. C., & Heerey, E. A. (2001). Just teasing: A conceptual analysis and empirical review. *Psychological Bulletin*, 127, 229-248. <http://doi.org/10.1037/0033-2909.127.2.229>
121. Warm, T. R. (1997). The role of teasing in development and vice versa. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 18, 97-101
122. McGhee, P. E. (1976). Children's appreciation of humor: A test of the cognitive congruency principle. *Child Development*, 420-426.
123. Yavuz, K. C. (2018) *Familial Factors Behind Early Adulthood Humor*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara
124. Unaran ,K. C. (2018) *Familial Factors Behind Early Adulthood Humor*.Yüksek Lisans Tezi. Ankara
125. Gignac, G. E., Karatamoglou, A., Wee, S., & Palacios, G. (2014). Emotional intelligence as a unique predictor of individual differences in humour styles and humour appreciation. *Personality and Individual Differences*, 56, 34-39. doi: 110.1016/j.paid.2013.08.020
126. Cann, A., Davis, H. B., & Zapata, C. L. (2011). Humor styles and relationship satisfaction in dating couples: Perceived versus self-reported humor styles as predictors of satisfaction. *Humor: International Journal of Humor Research* 24(1). 1–20. doi: 110.1515/humr.2011.001

127. Kazarian, S. S., & Martin, R. A. (2004). Humour styles, personality, and well-being among Lebanese university students, *European Journal of Personality*, 18, 209-219. doi: 110.1002/per.505
128. Bariaud F. (1988). Age differences in children's humor. *Journal of Children in Contemporary Society*, 20(1-2), 15-45.
129. Bergson, H. (1996). *Gülme: Komığın anlamı üstüne deneme* [Laughter: An essay on the meaning of the comic] (Y. Avunç Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
130. Hauck, W. E., & Thomas, J. W. (1972). The relationship of humor to intelligence, creativity, and intentional and incidental learning. *The Journal of Experimental Education*, 40, 52-55.
131. Wierzbicki, M., & Young, R. D. (1978). Relation of intelligence and task-difficulty to appreciation of humor. *Journal of General Psychology*, 99(1), 25-32. doi: 110.1080/00221309.1978.9920891
132. Greengross, G., & Miller, G. (2011). Humor ability reveals intelligence, predicts mating success, and is higher in males. *Intelligence*, 39, 188-192. doi: 110.1016/j.intell.2011.03.006
133. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). TARGET ARTICLES:" emotional Intelligence: theory, findings, and implications". *Psychological inquiry*, 15(3), 197-215.
134. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ?*. London: Bloomsbury, (pp. 193-195).
135. Butzer, B., & Kuiper, N. A., (2008). Humor use in romantic relationships: The effects of relationship satisfaction and pleasant versus conflict situations. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 142, 245-260. doi: 110.3200/JRLP.142.3.245-260.
136. Yip, J. A., & Martin, R. A. (2006). Sense of humor, emotional intelligence, and social competence. *Journal of Research in Personality*, 40, 1202-1208.
137. Kuiper, N. A., Grimshaw, M., Leite, C., & Kirsh, G. (2004). Humor is not always the best medicine: Specific components of sense of humor and psychological well-being. *Humor: International Journal of Humor Research*, 17, 135-168. doi: 110.1515/humr.2004.002
138. Greengross, G., & Miller, G. F. (2009). The big five personality traits of professional comedians compared to amateur comedians, comedy writers, and college students. *Personality and Individual Differences*, 47, 79-83.
139. Greven, C., Chamorro-Premuzic, T., Arteche, A., & Furnham, A. (2008). A hierarchical integration of dispositional determinants of general health in students: The Big Five, trait emotional intelligence and humour styles. *Personality and Individual Differences*, 44, 1562-1573.
140. Tümkaya, S., Hamarta, E., Deniz, M. E., Çelik, M., & Aybek B. (2007). Duygusal zekâ mizah tarzı ve yaşam doyumu: Üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma [Emotional intelligence, humor style and life satisfaction: A study on university academic staff]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 16-18
141. Palabıyıkoglu, Refia.(2000). *Kriz ve Krize Müdahale*. Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları No:6
142. Yeşilyaprak, Binnur.(2001) Duygusal Zeka (EQ): İş Performansını Belirleyici Bir Değişken. *Verimlilik Dergisi*, sayı:2, ss:145-154)
143. Bircan, S., & BACANLI, F. (2005). Ergenlerin duygusal zekâlarının çatışma eğilimlerine ve suç davranışlarına etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 61-82.

144. Petrides, K. V., Pérez-González, J. C., & Furnham, A. (2007). On the criterion and incremental validity of trait emotional intelligence. *Cognition and Emotion*, 21(1), 26-55.
145. Vernon, P. A., Villani, V. C., Schermer, J. A., Kirilovic, S., Martin, R. A., Petrides, K. V., ... & Cherkas, L. F. (2009). Genetic and environmental correlations between trait emotional intelligence and humor styles. *Journal of Individual Differences*, 30(3), 130-137.
146. Suna, HT. (2018) Ergenlerde Duygu Düzenlemesi Ve Cinsiyete Göre Mizah Tarzlarındaki Farklılaşmanın İncelenmesi. Yüksek lisans tezi. Çağ Üniversitesi.Sosyal Bilimler Enstitüsü.
147. Yavuz, S.(2018). *Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans*
148. Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
149. Karakuş, Ö., Ercan, F. Z., & Tekgöz, A. (2014). The relationship between types of humor and perceived social support among adolescents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 1194-1200.
150. YALNIZCA YILDIRIM, S. (2015) Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Yordayıcıları Olarak Anne-Baba Tutumları Ve Duygusal Zeka. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
151. ERGİN, E. (2017) Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun Uyarlama Çalışması. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
152. Sümer, M. (2008). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin stresle başa çıkma stilleri ve bazı değişkenlere göre mizah tarzlarının karşılaştırılması* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
153. Füh, M. (2001). Some aspects of form and function of humor in adolescence. *Humor-International Journal of Humor Research*, 14(1), 25-36.
154. Patricia Morison and Ann S. Masten *Child Development* Vol. 62, No. 5 (Oct., 1991), pp. 991-1007
155. Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4), 267-298.
156. Austin, E. J., & Saklofske, D. H. (2014). Introduction to the special issue on emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 65(65), 1-2.
157. Billings, C. E., Downey, L. A., Lomas, J. E., Lloyd, J., & Stough, C. (2014). Emotional Intelligence and scholastic achievement in pre-adolescent children. *Personality and Individual Differences*, 65, 14-18.
158. Lansford, J. E., Dodge, K. A., Pettit, G. S., Bates, J. E., Crozier, J., & Kaplow, J. (2002). A 12-year prospective study of the long-term effects of early child physical maltreatment on psychological, behavioral, and academic problems in adolescence. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 156(8), 824-830.
159. Brown, S. L. (2004). Family structure and child well- being: The significance of parental cohabitation. *Journal of Marriage and Family*, 66(2), 351-367.
160. Samson, A. C., & Gross, J. J. (2012). Humour as emotion regulation: The differential consequences of negative versus positive humour. *Cognition & emotion*, 26(2), 375-384.
161. Karasar, N. (1991). Bilimsel araştırma yöntemi (4. Basım). Ankara: Sanem Matbaacılık.
162. Özdamar K. Örneklem Yöntemleri. SPSS ile Biyoistatistik. 4ncü Baskı, 2001, 261-65.

163. Dawson B, Trapp RG. Probability&related topics for making inferences about data. Basic&Clinical Biostatistics. 3rd Edition, Lange medical Books/McGraw-Hill Medical Publishing Division, 2001, 69-72.
164. Austin, E. J., Saklofske, D. H., Huang, S. H., & McKenney, D. (2004). Measurement of trait emotional intelligence: Testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure. *Personality and individual differences*, 36(3), 555-562.
165. Tatar, A., Tok, S., & Saltukoğlu, G. (2011). Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*(21), 325-338.
166. Tuğrul, C. (1994). Gençlik dönemindeki aile sorunlarını değerlendirme ölçeği: Faktör yapısı, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 25-43.
167. Yerlikaya, E. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile algılanan stres, kaygı ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayımlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
168. Akkaya, M. (2011). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul İli Şişli İlçesi Örneği). *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul*.
169. Tümkaya, S. (2006). Öğretim Elemanlarının Mizah Tarzları ve Mizahı Yordayıcı Değişkenler. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (23).
170. Fidanoğlu, O. (2006). Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki.
171. Küçükbayındır, Z. (2003). Mizah eğitiminin iş tatmini ve örgüt iklimine etkisi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye*.
172. Saltuk, S. (2006). Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları [Humor styles of university students] Unpublished master's thesis, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
173. Avşar, V. (2008). Öğretmen adaylarının mizah tarzları ve cinsiyet rolleri ilişkisi.
174. Çetin, S. (2017). Ergenlerin Mizah Tarzları Ve Öz-Anlayış Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi
175. Temeloğlu, E. (2018). Duygusal zekâ ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki.
176. Kızıl, Z. (2012). Eğitim bilimleri fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
177. Yüksel, M. (2006). Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi
178. Yılmaz, S. (2007). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekaları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum : Atatürk Üniversitesi.
179. Güler, A. (2006). İlköğretim öğretmenlerinin duygusal zekaları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi
180. Kurt, G. (2007). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Öğrencilerine Verilen Duygusal Zeka Düşünme Becerileri
181. Sarı, T., ve Aslan. H. (2005). Mizah tarzları ile başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki [Relationship between humor styles and coping strategies] VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Özet Kitabı [Abstract Proceedings of 8th National Psychological Counseling and Guidance Congress (s.105– 106). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.

182. YILMAZ KARAGÜLLE, S.(2018). Öğretmen Adaylarının Mizah, İletişim Becerileri Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler , İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
183. Brackett, M. A., Mayer, J. D., & Warner, R. M. (2004). Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36(6), 1387-1402.
184. Fındıklı, E. B. (2013). Okul yöneticilerinin mizah tarzları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
185. Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S., & Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.
186. Yılmaz, A. (2000). Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. (Sona aldım)
187. Villard, J. A. (2004). *Determining the relationship between job satisfaction of county extension unit employees and the level of emotional intelligence of extension county chairs* (Doctoral dissertation, The Ohio State University).
188. Mikolajczak, M., Luminet, O., & Menil, C. (2006). Predicting resistance to stress: Incremental validity of trait emotional intelligence over alexithymia and optimism. *Psicothema*, 18.
189. Vernon, P. A., Martin, R. A., Schermer, J. A., & Mackie, A. (2008). A behavioral genetic investigation of humour styles and their correlations with the Big-5 personality dimensions. *Personality and Individual Differences*, 44, 1116–1125. doi: 110.1016/j.paid.2007.11.003.
190. İlhan, T. (2005). Öznel iyi oluşa dayalı mizah tarzları modeli. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*
191. Rigby, K. (2004). Addressing bullying in schools theoretical perspectives and their implications. *School Psychology International*, 25(3), 287 300.

LİSE ÖĞRENCİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ ANKET FORMU

Değerli Gençler,

Elinizdeki bu form yüksek lisans tez araştırmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Anket toplamda IV bölümden oluşmaktadır. I.bölümde kişisel bilgiler, II.bölümde Aile tutumlarını belirleyen ölçek maddeleri, III.bölümde Duygusal Zekayı ölçen ölçek maddeleri ve IV.bölümde ise Mizah Tarzlarını belirleyen ölçek maddeleri bulunmaktadır.

Anketteki her maddeyi cevaplandırmanız ve isim yazmamanız rica olunur. Lütfen anket maddelerini dikkatlice okuyarak size en uygun gelen seçeneği (X) çarpı işareti ile belirtiniz. Değerli vaktinizi ayırdığınız ve bilime katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

Şerife UĞURLULAR

I.BÖLÜM

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

İkamet ettiğiniz ilçe:

Okul türü:

- ☐ Anadolu Lisesi ☐ Fen Lisesi ☐ Çok Programlı Lise ☐ Temel Lise ☐ İmam Hatip Lisesi ☐ Güzel Sanatlar Lisesi
☐ Sağlık Meslek Lisesi

Sınıfınız: ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12

Aile birlikte yaşama durumunuz: ☐ Anne –baba birlikte

☐ Boşanmış

Ailede birlikte yaşayan kişi sayısı:

Annenin yaşı:

Annenin mesleği:

Babanın yaşı:

Babanın mesleği:

Aylık ortalama geliriniz (TL):

Oturulan ev: ☐ Kira ☐ Mülk

Siz dahil ailedeki çocuk sayısı:...

Ailede kaçınıcı çocuksunuz?

II.BÖLÜM

Aşağıda yer alan ifadeleri okuduktan sonra size en uygun gelen seçeneği yan taraftaki kutucuklara (x) şeklinde işaretleyiniz.	Kesinlikle ○ katılmıyorum	○ Katılmıyorum	○ Fikrim yok	○ Katılıyorum	Kısmen ○ katılıyorum
1. Aile üyelerimizden birinin uzun süredir devam eden bir hastalığı var.					
2. Sık sık birilerinden borç alırız.					
3. Annem veya babam arkadaşlarımla yaptığı bir çok şeyi yapmama izin vermez.					
4. Bizim evde hatalı davranışlar hemen cezalandırılır.					
5. Annem veya babam benim kiminle ve nerde olduğumun farkında değildirler.					
6. Annem ve babam sık sık tartışır , kavga ederler.					
7. Bizim evde neyin ,ne zaman ve nasıl yapılacağına annem ve babam karar verir, benim fikirlerim dikkate alınmaz.					
8. Çoğunlukla birbirimize duygularımızı belli etmeyiz.					
9. Bizim evde temizlik işleri (süpürme ,silme vb.) genellikle ihmal edilir.					
10. Annem ve babam beni sıklıkla kardeşlerim ya da yaşlılarımla karşılaştırır.					
11. Çalışmak zorunda olan aile üyelerimizin işsiz kaldığı ya da iş bulamadığı olmuştur.					
12. Bizim evde uyulması gereken kurallar çok sık değişir.					
13. Ailece gittiğimiz hemen hemen hiçbir yer (sinema, tiyatro ,piknik vb.) yoktur.					
14. Annem veya babam beni sık sık azarlar.					
15. Aile içi önemli sorunlarımız olsa bile , sanki hiçbir sorunumuz yokmuş gibi ,bunlar hakkında konuşmayız.					
16. Çevremizdeki bazı kişileri (komşu,akraba gibi) karakola şikayet ettiğimiz olur.					
17. Annem veya babam bana olan sevgisini belli etmez.					
18. Bizim evde aile üyelerinin sportif faaliyetlere katılması engellenir.					
19. Annem ve babam, sık sık birbirlerini evi terk etmekle ve boşanmakla tehdit ederler.					
20. Bizim evde genellikle verilen sözler tutulmaz.					
21. Annem veya babamla aynı yatakta uyuduğum olur.					
22. Annem veya babam benim sorunlarımla yeterince ilgilenmez.					
23. Evimizdeki herkese yetecek kadar oda yoktur.					
24. Bizim evde en ufak hatalar bile kolay affedilmez.					
25. Annemin veya babamın evlilik dışı ilişkisi olmuştur.					
26. Annem veya babam özel hayatıma çok fazla karışır.					
27. Evdeki tartışma ve kavgalar sonucunda yaralandığım olmuştur.					
28. Bizim evde genellikle sofraya kurulmaz, herkes ayaküstü birşeyler atıştırarak karnını doyurur.					
29. Bizim evde aile üyelerinin boş zamanlarında çeşitli faaliyetlere (sosyal dernek çalışmaları, kurslar gibi)katılmaları engellenir.					
30. Annemin veya babamın bana hakaret ya da küfür ettiği olur.					
31. Ailemizin bazı üyeleri çok sık hastalanır.					
32. Aile üyelerimizden birinin bana uygunsuz teklif ya da yaklaşımında(dokunma ,öpme ,soyma gibi) bulunduğu olmuştur.					
33. Bizim evde herkesin o kadar farklı görüşleri vardır ki bir konu hakkında karar vermek çok zor olur.					

34. Annem veya babam , çoğunlukla arkadaşlarımla birlikte gezmeme izin vermez.					
35. Ekonomik zorluklar nedeniyle önemli ihtiyaçlarımızı bile karşılayamadığımız olur.					
36. Çoğu zaman ne yaparsam yapayım, anneme veya babama yaranamam.					
37. Annem ve babam arasındaki kavgalar bazen o kadar büyür ki, birbirlerine vururlar.					
38. Benimle ilgili önemli konularda (meslek ,iş,eş seçimi)benim yerime annem veya babam karar verir.					
39. Annemin veya babamın kendi cinsel sorunlarını bana anlattıkları olur.					
40. Ailece birlikte olduğumuz zamanlarda konuşacak konu bulmakta zorluk çekeriz.					
41. Annem veya babam tarafından evden kovulduğum olmuştur.					
42. Bizim evde aile üyelerinin sinema ve tiyatro gibi sanat konularıyla ilgilenmeleri istenmez					
43. Çevremizdekilerin şikayetleri sonucu bazı aile üyelerimizin karakola çağırıldıkları olur.					
44. Annem veya babam hemen her konuda kendi istediğini kabul etmem için beni çok zorlar.					
45. Bizim evde aile üyelerimizin olumlu özellikleri ve başarıları hakkında konuşulmaz.					
46. Annemin ve babamın başkalarının yanında birbirlerine kötü davrandıkları olur.					
47. Annem veya babam karar vermekte zorluk çektiğim konularda bana yol göstermez.					
48. Bizim evde görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyenlere karşı çok sert davranılır.					
49. Annemin veya babamın başkalarının yanında bana kötü sözler söylediği olmuştur.					
50. Çalışarak aileme katkıda bulunmak zorundayım.					
51. Annem veya babam kızınca bana vurur.					
52. Evimize gelen misafirlerle ya da ziyaretine gittiğimiz ailelerle tartıştığımız hatta kavga ettiğimiz olur.					
53. Bizim ev genelde dağınıktır ,bu yüzden eşyaları bulmakta zorluk çekeriz.					
54. Aile üyelerimizden birinin benimle cinsel ilişkide bulunmak istediği olmuştur.					
55. Annem veya babam çoğunlukla benim istek ve ihtiyaçlarıma aldırış etmez.					
56. Bizim evde genellikle kimin ,neye ,ne zaman ,nasıl tepki göstereceği (kızacağı,üzüleceği, alınacağı)belli olmaz.					
57. Evimizdeki eşyaları satmak zorunda kaldığımız olmuştur.					
58. Annem veya babam bazen bana o kadar kızar ki ,başkalarının yanında bana vurur.					
59. Annemin ve babamın uluorta ,açık saçık konuştuğu olur.					
60. Ailece önem verdiğimiz ve kutladığımız özel günler (yaş günü, yılbaşı gibi) yoktur.					
61. Annem veya babam arasındaki kavgalar sonucunda ikisinden birinin evi terk ettiği ve günlerce gelmediği olmuştur.					
62. Bizim evde birisi hastalandığında genelde ihmal edilir ve son dakikaya kadar doktora gidilmez.					
63. Çevremizdeki bazı kişilerin ailemiz hakkında kötü sözler söyledikleri olur.					
64. Genellikle konuyu tam anlamadan birbirimizi eleştirmeye , suçlamaya başlarız.					
65. Bizim evde bulaşık ve çamaşırlar çok zorunlu olmadıkça yıkanmaz, bekletilir.					

66. Annem veya babam arasındaki kavgalarda evdeki eşyaların kırılıp döküldüğü olmuştur.					
67. Bizim evde aile üyelerinin birbirine küsüp günlerce konuşmadığı olur.					
68. Arkadaşlarımı rahatlıkla evimize davet edemem.					
69. Annemin ve babamın dostunu ya da metresini eve getirdiği olmuştur.					

III. BÖLÜM

Aşağıda çeşitli durumlara ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra size uyma derecesini sağ taraftaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katıyorum	Kesinlikle Katıyorum
1	Kişisel sorunlarımı başkaları ile ne zaman paylaşıcağımı bilirim.					
2	Bir sorunla karşılaştığım zaman benzer durumları hatırlar ve üstesinden gelebilirim.					
3	Genellikle yeni bir şey denerken başarısız olacağımı düşünürüm.					
4	Bir sorunu çözmeye çalışırken ruh halimden etkilenmem.					
5	Diğer insanlar bana kolaylıkla güvenirler.					
6	Diğer insanların beden dili, yüz ifadesi gibi sözel olmayan mesajlarını anlamakta zorlanırım.					
7	Yaşamımdaki bazı önemli olaylar neyin önemli neyin önemsiz olduğunu yeniden değerlendirmeme yol açtı.					
8	Bazen konuştuğum kimsenin ciddi mi olduğunu yoksa şaka mı yaptığını anlayamam.					
9	Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.					
10	Duygularımın yaşam kalitem üzerinde etkisi yoktur.					
11	Hissettiğim duyguların farkında olurum.					
12	Genellikle iyi şeyler olmasını beklemem.					
13	Bir sorunu çözmeye çalışırken mümkün olduğunca duygusallıktan kaçınırım.					
14	Duygularımı gizli tutmayı tercih ederim.					
15	Güzel duygular hissettiğimde bunu nasıl sonlandıracağımı bilirim.					
16	Başkalarının hoşlanabileceği etkinlikler düzenleyebilirim.					
17	Sosyal yaşamda neler olup bittiğini sıklıkla yanlış anlarım.					
18	Beni mutlu edecek uğraşlar bulmaya çalışırım.					
19	Başkalarına gönderdiğim beden dili, yüz ifadesi gibi sözsüz mesajların farkındayım.					
20	Başkaları üzerinde bıraktığım etkiyle pek ilgilenmem.					
21	Ruh halim iyiye sorunların üstesinden gelmek benim için daha kolaydır.					
22	İnsanların yüz ifadelerini bazen doğru anlayamam.					
23	Yeni fikirler üretmem gerektiğinde duygularım işimi kolaylaştırmaz.					
24	Genellikle duygularımın niçin değiştiğini bilmem.					
25	Ruh halimin iyi olması yeni fikirler üretmeme yardımcı olmaz.					
26	Genellikle duygularımı kontrol etmekte zorlanırım.					
27	Hissettiğim duyguların farkındayım.					
28	İnsanlar bana, benimle konuşmanın zor olduğunu söylerler.					
29	Üstlendiğim görevlerden iyi sonuçlar alacağımı hayal ederek kendimi güdülerim.					
30	İyi bir şeyler yaptıklarında insanlara iltifat ederim.					
31	Diğer insanların gönderdiği sözel olmayan mesajların farkına varırım.					
32	Bir kişi bana hayatındaki önemli bir olaydan bahsettiğinde ben de aynısını yaşamış gibi olurum.					
33	Duygularımda ne zaman bir değişiklik olsa aklıma yeni fikirler gelir.					
34	Sorunları çözüm biçimim üzerinde duygularımın etkisi yoktur.					
35	Bir zorlukla karşılaştığım zaman umutsuzluğa kapılırım çünkü başarısız olacağıma inanırım.					
36	Diğer insanların kendilerini nasıl hissettiklerini sadece onlara bakarak anlayabilirim.					
37	İnsanlar üzgünken onlara yardım ederek daha iyi hissetmelerini sağlarım.					
38	İyimser olmak sorunlar ile baş etmeye devam edebilmem için bana yardımcı oluyor.					
39	Kişinin ses tonundan kendini nasıl hissettiğini anlamakta zorlanırım.					
40	İnsanların kendilerini neden iyi ya da kötü hissettiklerini anlamak benim için zordur.					
41	Yakın arkadaşlıklar kurmakta zorlanırım					

IV. BÖLÜM

Yanıtlarınız için yandaki değerlendirme ölçeğini temel Alınız.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamıyla katılıyorum
1. Genellikle çok fazla gülmem ya da başkalarıyla şakalaşmam.							
2. Moralim bozuk olduğunda genellikle kendimi mizahla neşelendirebilirim.							
3. Birisi hata yaptığında çoğunlukla onunla bu konuda dalga geçerim.							
4. İnsanların benimle dalga geçmelerine ya da bana gülmelerine gereğinden fazla izin veriyorum.							
5. İnsanları güldürmek için çok fazla uğraşmam gerekmez - doğuştan esprili bir insan gibiyimdir.							
6. Tek başıma bile olsam çoğunlukla yaşamın gariplikleriyle eğlenirim.							
7. İnsanlar asla benim mizah anlayışım yüzünden gücenmez ya da incinmezler.							
8. Kendimi yermem ailemi ya da arkadaşlarımı güldürüyorsa eğer, çoğunlukla bu işi kendimden geçerek yaparım.							
9. Başımdan geçen komik şeyleri anlatarak insanları pek güldürmem							
10. Üzgün ya da mutsuzsam, kendimi daha iyi hissetmek için genellikle o durumla ilgili gülünç bir şeyler düşünmeye çalışırım.							
11. Espri yaparken ya da komik bir şey söylerken genellikle karşımdakilerin bunu nasıl kaldıracacağını pek önemsemem.							
12. Çoğunlukla kendi güçsüzlüklerim, gaflarım ya da hatalarımla ilgili gülünç şeylerden söz ederek, insanların beni daha çok sevmesini ya da kabul etmesini sağlamaya çalışırım.							
13. Yakın arkadaşlarımla çok sık şakalaşır ve gülerim.							
14. Yaşama karşı takındığım mizahi bakış açısı, benim olaylar karşısında aşırı derecede üzülmemi ya da kederlenmemi önler.							
15. İnsanların, mizahı başkalarını eleştirmek ya da aşağılamak için kullanmalarından hoşlanmam.							
16. Çoğunlukla kendi kendimi kötüleyen ya da alaya alan espriler yapmam.							
17. Genellikle fıkra anlatmaktan ve insanları eğlendirmekten hoşlanmam.							
18. Tek başıyysam ve mutsuzsam, kendimi neşelendirecek gülünç şeyler düşünmeye çalışırım.							
19. Bazen öyle komik şeyler gelir ki aklıma bunlar insanları incitebilecek, yakışık almaz şeyler olsa bile, kendimi tutamam söylerim.							
20. Espriler yaparken ya da komik olmaya çalışırken çoğunlukla kendimi gereğinden fazla eleştiririm.							
21. İnsanları güldürmekten hoşlanırım.							
22. Kederli ya da üzgünsem genellikle mizahi bakış açımı kaybederim.							
23. Bütün arkadaşlarım bunu yapıyor olsa bile, bir başkasıyla alay edip ona gülerlerken asla onlara eşlik etmem.							
24. Arkadaşlarımla ya da ailemle birlikteyken çoğunlukla hakkında espri yapılan ya da dalga geçilen kişi ben olurum.							
25. Arkadaşlarımla çok sık şakalaşmam.							
26. Tecrübelerime göre bir durumun eğlendirici yanlarını düşünmek, sorunlarla başa çıkmada çoğunlukla etkili bir yoldur.							
27. Birinden hoşlanmazsam çoğunlukla onu küçük düşürmek için hakkında espri yapar ya da alay ederim.							

28. Sorunlarım varsa ya da üzgünsem, çoğunlukla gerçek duygularımı, en yakın arkadaşlarım bile anlamasın diye, espriler yaparak gizlerim.							
29. Başkalarıyla birlikteyken genellikle aklıma söyleyecek esprili şeyler gelmez.							
30. Neşelenmek için başkalarıyla birlikte olmam gerekmez, genellikle tek başımayken bile gülecek şeyler bulabilirim.							
31. Bir şey bana gerçekten gülünç gelse bile, birini gücendirecekse eğer, buna gülmem ya da bununla ilgili espi yapmam.							
32. Başkalarının bana gülmesine izin vermek; benim, ailemi ve arkadaşlarımı neşelendirme tarzımdır.							

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sevgili Anne-baba,

Çocuğunuzu Prof.Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ danışmanlığında Şerife UĞURLULAR tarafından yürütülen ‘Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Aile Sorunlarının Duygusal Zeka ve Mizah Tarzına Etkisinin İncelenmesi’ başlıklı araştırmaya dahil etmek istiyoruz.

Bu araştırmanın amacı Lise Öğrencilerin Yaşadıkları Aile Sorunlarının Duygusal Zeka ve Mizah Tarzına Etkisinin İncelenmesi’dir. Araştırmaya tahminen 20 dakika süre ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için beklenen, bütün soruların eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, en uygun cevapların verilmesidir. Bu formu okuyup onaylamanız, çocuğunuzun araştırmaya katılmasını kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya serifeugurlular@gmail.com e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Şerife UĞURLULAR

İmzası:

İletişim Bilgiler

[TEL:05422152686](tel:05422152686)

E-posta:serifeugurlular@gmail.com

Veli ya da Vasisinin

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Re: Ölçek kullanma talebi

ceylan daş <hceylandas@gmail.com>

4.05.2018 15:18

Kime: Şerife Uğurlular

Merhaba,

Öncelikle ilğine teşekkür ederim. Ölçeği tabii ki kullanabilirsin. Ölçekle ilgili bilgilere ihtiyacın olursa telefon numaram 312 447 7473.

Çalışmalarında kolaylıklar dilerim.

Prof. Dr Ceylan Daş

2018-04-19 19:52 GMT+03:00 Şerife Uğurlular <serifeugurlular@hotmail.com>:

Merhabalar Sayın hocam,

Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü ,Çocuk Gelişimi bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Öncelikle 1996 yılında yayınlanmış olan'Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği: Faktör yapısı, geçerlik ve güvenirlik çalışması çalışmanızı ilgiyle okudum. Ölçeğinizi kaynak göstermek koşulu ile tezimde kullanmak isterim. İlginiz için şimdiden teşekkür ederim.

Şerife UĞURLULAR

Yan: Ölçek kullanma talebi

Arkun Tatar <arkuntatar@yahoo.com>

1.05.2018 17:33

Kime: Şerife Uğurlular

Şerife,

Ölçeği istediğin gibi kullanabilirsin ama benden ne istediğini mailinde yazmamışsın.

İyi çalışmalar,

Kimden: Şerife Uğurlular <serifeugurlular@hotmail.com>

Kime: "arkuntatar@yahoo.com" <arkuntatar@yahoo.com>

Gönderildiği Tarih: 19 Nis 2018 19:34 Perşembe

Konu: Ölçek kullanma talebi

Merhabalar Sayın hocam,

Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü ,Çocuk Gelişimi bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Öncelikle 2017 yılında yayınlanmış olan 'Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testinin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi ' çalışmanızı ilgiyle okudum. Ölçeğinizi kaynak göstermek koşulu ile tezimde kullanmak isterim. İlginiz için şimdiden teşekkür ederim.

Şerife UĞURLULAR

Ercument Yerlikaya <ercumentyerlikaya@gmail.com>

24.04.2018 16:24

Kime: Şerife Uğurlular

Selamlar,

Tez içerisinde tanıtımı yapılan ve eklerde sunulan ölçme araçlarından dilediğinizi kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim.

E. Ercument Yerlikaya
Çukurova Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü
01330 Balcalı/ADANA
ercumentyerlikaya@gmail.com

19 Nisan 2018 19:22 tarihinde Şerife Uğurlular <serifeugurlular@hotmail.com> yazdı:

Merhabalar Sayın hocam,

Okan üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü ,Çocuk Gelişimi bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Öncelikle 2009 yılında yayınlanmış olan

'Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile algılanan stres, kaygı ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Doktora tezi)'

çalışmanızı ilgiyle okudum. Ölçeğinizi kaynak göstermek koşulu ile tezimde kullanmak isterim. İlginiz için şimdiden teşekkür ederim.
iyi çalışmalar

Şerife UĞURLULAR

OKAN ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Kararı

Toplantı Tarihi: 10.10.2018

Toplantı Sayısı: 98

Toplantıya Katılanlar:

Prof. Dr. Mithat Kıyak	(Başkan)
Prof. Dr. Mazhar Semih Başkan	(Üye)
Prof. Dr. Dilek Öztürk	(Üye) (Katılmadı)
Prof. Dr. Dilek Şirvanlı Özen	(Üye)
Prof. Dr. Ali Tayfun Atay	(Üye)
Doç.Dr. Kerime Derya Beydağ	(Üye)
Dr. Öğr. Üyesi. Nermin Bölükbaşı	(Üye)
Dr. Öğr. Üyesi Erdiñ Ünal	(Üye)
Dr. Öğr. Üyesi Nihat Özaydın	(Üye)

Okan Üniversitesi Etik Kurulu 10.10.2018 tarihinde Prof. Dr. Mithat Kıyak Başkanlığında toplandı.

Yapılan görüşmeler sonucunda;

Karar 4. Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü-Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünden **Şerife UĞURLULAR**'ın "Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Aile Sorunlarının Duygusal Zeka ve Mizah Kullanımına Etkisinin İncelenmesi" başlıklı çalışması için başvuru talebi uygun görülüp oy birliği ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mithat Kıyak
(Başkan)

Prof. Dr. Mazhar Semih Başkan
(Üye)

Prof. Dr. Dilek Öztürk
(Üye) (Katılmadı)

Prof. Dr. Ali Tayfun Atay
(Üye)

Prof. Dr. Dilek Şirvanlı Özen
(Üye)

Doç. Dr. Kerime Derya Beydağ
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Erdiñ Ünal
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Nermin Bölükbaşı
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Nihat Özaydın
(Üye)

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.22120782
Konu : Anket ve Araştırma İzni

19.11.2018

Sayın: Şerife UĞURLULAR

- İlgi: a) 17.10.2018 tarihli ve 19518674 Gelen Evrak No'lu dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 07.11.2018 tarih ve 21221174 sayılı oluru.

"Lise Öğrencilerinin Yaşadıkları Aile Sorunlarının Duygusal Zeka ve Mizah Kullanımına Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırma çalışmanız hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebiniz; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Timur TUĞRAL
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:
1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 04b0-4707-37f4-9b04-129d kodu ile teyit edilebilir.